1998 Nobel Edebiyat Ödülü

JOSÉ SARAMAGO

ÖLÜMLÜ NESNELER

8. BASIM

Çeviren: EMRAH İMRE

KIRMIZIKEDİ

JOSÉ SARAMAGO • ÖLÜMLÜ NESNELER

KIRMIZIKEDİ

José Saramago

Portekizli yazar, şair, oyun yazarı ve gazeteci José Saramago, 16 Kasım 1922 - 18 Haziran 2010 tarihleri arasında yaşamıştır. Kitaplarının satış rakamı sadece Portekiz'de iki milyonu geçmiş, yapıtları 25 dile çevrilmiştir. Din konusundaki görüşleri nedeniyle yapıtları Portekiz hükümeti tarafından sansürlenince Kanarya Adaları'nda Lanzarote'ye yerleşen yazar, ölümüne kadar burada yaşamıştır. Şöhrete ancak ellili yaşlarında, *Baltasar ile Blimunda* adlı romanıyla kavuşan Saramago, 1969'dan ölümüne kadar Portekiz Komünist Partisi'nin bir üyesi olmuştur. Yapıtlarında mitleri, ülkesinin tarihini ve gerçeküstü imgelemi kullanan yazar, pek çok önemli ödül almış, 1998 yılında da Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi olmuştur. Saramago'nun Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıkan kitapları: *Kabil; Bütün İsimler; İsa'ya Göre İncil; Çatıdaki Pencere; Yitik Adanın Öyküsü; Ölüm Bir Varmış Bir Yokmuş; Baltasar ile Blimunda; Filin Yolculuğu; Kopyalanmış Adam; Bilinmeyen Adanın Öyküsü; Mağara; Defterler; Ölümlü Nesneler; Mızraklar, Mızraklar, Tüfekler, Tüfekler; Lizbon Kuşatmasının Tarihi; Körlük; Görmek; Ricardo Reis'in Öldüğü Yıl; Toprağın Uyanışı; Ressamın Günlüğü; Belki de Neşe; Küçük Anılar; Heykelden Taşa ve Nobel Konuşması; Portekiz'e Yolculuk; Dünyanın En Büyük Çiçeği; Suların Sessizliği* ve *Kertenkele*.

Emrah İmre

1980'de İstanbul'da doğdu. İsviçre, Brezilya ve Yeni Zelanda'da yaşadı. Auckland Üniversitesi'nde Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. İngilizce, Portekizce, İspanyolca ve Fransızcadan çeviriler yaptı. José Saramago, Amit Chaudhuri, Nicholas Christopher, Patrick Neate, Steven Brust ve Luisa Valenzuela gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi.

KIRMIZIKEDİ

Kırmızı Kedi Yayınevi: 517
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 61

Özgün adı: *Objecto Quase*

Ölümlü Nesneler
José Saramago
Çeviren: Emrah İmre

© José Saramago, 1978
© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2015

Bu kitabın Türkçe yayın hakkı The Wylie Agency (UK) LTD, London aracılığıyla alınmıştır.

Yayın Yönetmeni: Enis Batur

Editör: Mert Tanaydın
Son Okuma: Melike Şentekin
Kapak Tasarımı: Cüneyt Çomoğlu
Sayfa Tasarımı: Yeşim Ercan Aydın

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Bu kitabın ilk baskısı 2001 yılında İş Bankası Kültür Yayınları tarafından *Kısırdöngü* adıyla İngilizceden çevriltilerek yayımlanmıştır. Bu yeni baskı Portekizceden çevrilmiştir.

Kırmızı Kedi'de Birinci Basım: Ekim 2015, İstanbul
Sekizinci Basım: Mayıs 2020, İstanbul
ISBN: 978-605-298-280-8
Kırmızı Kedi Sertifika No: 40620

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere/İSTANBUL
T: 0212 412 17 77 Sertifika No: 44451

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com
facebook.com: kirmizikediyayinevi / twitter.com: krmzkedikitap
instagram: kirmizikediyayinevi
Ömer Avni Mah. Emektar Sok. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

José Saramago

ÖLÜMLÜ NESNELER

Çeviren: Emrah İmre

ÖYKÜ

KIRMIZIKEDİ

İÇİNDEKİLER

Sandalye 9

Ambargo 33

Kısırdöngü 50

Nesneler 68

Sentor 114

Kısas 137

İnsan çevresindeki koşullar tarafından biçimlendiriliyorsa
bu koşulların insanca biçimlendirilmesi gereklidir.

K. Marx ve F. Engels
Kutsal Aile

SANDALYE

Sandalye devrilmeye, düşmeye, kırılmaya başladı, ancak yere indiğini söylemek pek uygun olmaz. İnmek ifadesi kullanılırsa sandalyenin kanatlarını çırparak havalandığı, sonra da yere indiği zannedilebilir. Tabii sandalyelerin kanatları olmaz, kolçakları varsa da onların yere indiği söylenmez, olsa olsa sandalyenin kolçakları yerinden çıktı denir. Gerçi inmek sözcüğünü gökten yağmur indi derken de kullanıyoruz, ama ben kendi tuzağıma düşmeden lafımı toparlasam iyi olacak: Kanadı olmayan yağmur gökten inebiliyorsa kanatları olmayan sandalyeler de yere inemez mi? Aynı sözcük farklı anlamlarda kullanılınca aynı anlamı taşıyamaz mı? Şiirsellik uğruna bile olmaz mı? Edebi tarzımız icabı böyle kullandık desek bile kabul edilemez mi? Edilebildiğine göre, her ne kadar düşmeleri, devrilmeleri ve kırılmaları tercih edilse de sandalyelerin yere inebileceği konusunda ikna olduk sayılır. Bu sandalyeye oturan ya da biraz önce olduğu gibi sandalyeden düşen kişi nasılsa yere indiğine göre, aynı anlama gelmesi istense de daima farklı anlamlar taşıyan sözcükler, kullanmak anlatımımızı zenginleştirecektir. Yakın anlamlı sözcükler, anlamları birbirini tam olarak karşılayacak şekilde gruplar halinde toplansa, sonra nasılsa aynı anlama geliyor diye fazlalık olan sözcükler dilden atılsa ve sonunda elimizde sesleri, hatta sessizliği bile yansıtan, bütün anlamları kapsayan veya her şeye kadir diye tanımlayabileceğimiz tek

bir sözcük kalsa hayat ne kolay olurdu. Yere düşeduran veya çakıladuran kişinin, ki yere inmekte olan kişiyi tanımlayan bu sözcükler kulağa fazlasıyla şaşaalı gelse de inmek fiiline durağanlık katarak çemberi tamamlayıp eylemi sonlandıracak soneki (–duran) kullanmayı uygun bulmadığımızdan cümlenin başına dönüyoruz: Yere düşeduran veya çakıladuran kişinin gırtlağından fırlayan ses basit bir yansıma değildir, çünkü gayet net duyulmasına rağmen bu sesi harflere dökmek imkânsızdır (hem insan sesi böylesine saf, dolayısıyla da telaffuz edilemeyen sesler çıkarmaya elverişli değildir; gerçi şarkı söyleyen birine kulak verilirse bazen böyle sesler duyulabilir, ama onun için de şarkıyı söyleyenin dibine sokulmak gerekir). Böylelikle dünyanın kusursuz bir yer olmadığı da yeniden kanıtlanmış olur.

Durum böyleyken, kusursuz diye tanımlayabileceğimiz tek şey devrilmekte olan sandalyedir. Ancak zamanlar değiştikçe arzular ve nitelikler de değişir ve arzular ne kadar kuvvetli olursa olsun kusursuz olan şeyler zamanlara yenik düşerek kusursuzluklarını kaybeder. Zamanlar yerine pekâlâ zaman da denebilir. Düşme eyleminin ne kadar sürdüğünü belirtmemizin pek lüzumu yok, aynı lüzumsuzluk tesadüfen sandalye biçiminde bulunan eşyanın tarzının betimlenmesi konusunda da geçerli. Sonuçta doğası gereği gayet geniş bir ailenin mütevazı bir alt veya yan grubunun üyesi olan bu sandalye ne boyutu ne de işlevi bakımından, ailenin büyükleri sayılabilecek masalarla, büfelerle, elbise veya mutfak dolaplarıyla veya üstünden düşmenin zor olsa da imkânsız olmadığı yataklarla; çünkü insanın tam yataktan kalkarken bacağını kırması veya tam yatarken halıya basıp kayması mümkün olsa da bacağı kırmak için

halıya basıp kaymak şart değildir, boy ölçüşebilir. Böylesine küçük bir eşyanın hangi ağaçtan yapıldığını belirtmenin de lüzumsuz olduğuna inanıyoruz; çünkü Portekizce ismi *cadeira* olan sandalyenin Latince düşmek anlamına gelen *cadere* sözcüğüyle benzerliği, ki Latince pek kimse tarafından bilinmediğine göre yanılıyor da olabiliriz, bu eşyanın devrilmeye ne kadar müsait olduğunu açıklıyor. Sandalyenin yapımında herhangi bir ağaç kullanılmış olabilir, ama çam olmaz; çünkü zamanında ta Hindistan'a kadar giden gemilerin inşasında kullanılan bu ağaç günümüzde alelade bir malzeme olarak görülür; kiraz ağacı da olmaz; çünkü kolay bükülür; incir ağacı hiç olmaz; çünkü sıcak yaz günlerinde hain incir ağaçlarına çıkanlar dalın ucunda güzelim inciri görünce, biraz daha uzanayım derken kendilerini yerde bulurlar; kusurlarını saydığımız bu ağaçlar ve kusursuzluğu dolayısıyla sandalyemize uymayacak, tahtakurularının diş geçiremediği sertlikte olsa da fazlaca ağır ve sağlam olduğundan devrilen sandalyemize ters gelen kateşu akasyası, namı diğer demirağacı haricinde herhangi bir ağaç kullanılmış olabilir. Hariç tutulması gereken bir diğer ağaç da abanozdur ki ona da kimi yörelerde demirağacı denir; fakat eşanlamlı veya eşanlamlı sanılan sözcükler kullanmanın kimseye faydası olmadığını zaten biraz önce açıklamıştık. Botanikçilerle alıp veremediğimiz olmasa da farklı insanlar aynı nesneye farklı isimler verince işte yer gök böyle açıklamayla doluyor. Demirağacına isim veren kişinin ağacın ağırlığını en az bir kez sırtında hissettiğine bahse girerim. Bahse girersem de kazanırım.

Şayet abanozdan yapılmış olsaydı; bu sefer de devrilmekte olan sandalyenin kusursuzluğundan yakınacaktık; çünkü

abanozdan yapılsaydı ya devrilmeyecekti ya da çok daha sonra, örneğin yüz yıl sonra devrilecekti ve bizler o sırada ortada olamayacağımızdan sandalyenin devrilip devrilmediği de umurumuzda olmayacaktı. Tabii bu sandalyenin yerine başka bir sandalye devrilebilir; böylece aynı düşüş gerçekleşip aynı sonuca ulaşılabilirdi; ama böyle olsaydı hikâyemiz aynı hikâye olmayacaktı; yani aynı olan kısmı şu anda gerçekleşen olay değil, sonradan gerçekleşecekler olacaktı. Herkesi bu kadar bekletip meraklandırmışken doğru bildiğimizden şaşmamak gerek.

Devrilmekte olan şu sandalyenin de her şeye rağmen kendine has bir kusursuzluğa sahip olduğunu kabul etmeliyiz. Yıllardır üstüne oturan bedenin ölçülerine göre imal edilmemiş, tipi ve tasarımı dolayısıyla; yani yakınında ve uzağında bulunan mobilyaların yanında sırıtmadığı için biraz önce saydığımız sebeplerden ötürü çamdan, kiraz ağacından veya incir ağacından yapılmamış olduğu için, en önemlisi de dayanıklı ve kaliteli mobilyaların yapımında kullanılan bir ağaçtan yapıldığı için seçilmişti; mesela maun olabilir. Bu ihtimal bizi devrilmekte olan sandalyeye dönüştürülmek üzere ölçülüp kesilen, rendelenip kalıba sokulan, yapıştırılıp sıkıca tutturulan ve cilalanıp kurumaya bırakılan ağacın türü hakkında daha fazla araştırma yapmaktan ister istemez alıkoyuyor. Bari sandalye maundan yapılmıştı, diyelim de konu kapansın. Tabii konu kapanmadan bu maun sandalyeye iyice kurulduktan sonra avuçları, varsa kolçaklarına dokundurup cilalı ahşabın narin bir teni andıran gizemli sert yüzeyini ve omzu, dizi, kalça kemiğini rahatlatan kıvrımlarını hissetmenin ne kadar hoş ve dinlendirici olduğunu ekleyebiliriz.

Misal olarak verdiğimiz maun, tahtakurularına karşı maalesef yukarıda bahsi geçen abanoz veya demir ağacı gibi dayanıklı değildir. Bu saptamanın doğruluğu birçok tüketici ve üretici tarafından kanıtlanmış olsa da deneye meraklı herkes önce bir çeşit tahtayı, sonraysa ötekini ısırıp aradaki farkı bizzat görebilir. Sirklerde diş dayanıklılık gösterisi yapmak için özel bir hazırlıktan geçirilmemiş, gayet normal bir çift köpek dişi bile maun üzerine bariz bir iz bırakacaktır. Oysa aynı şey abanoz için geçerli değildir. Quod erat demonstrandum[1]. Böylece tahtakurularının işinin ne kadar zor olduğunu da anlayabiliriz.

Her ne kadar şu an bu konuda resmi soruşturma açılması için son derece elverişli bir an olsa da öyle bir şey olmayacak, zira sandalye iki derececik arkaya yatıp ağırlık merkezi aniden değişince iş işten geçmiş oldu, artık onu eski haline döndürebilecek içgüdüsel bir tepki veya kuvvet dünyada mevcut değil; tekrarlıyoruz, şu an kendilerini itham edecek haşin emir telaffuz edilmediği için, sadece ağacın değil (ya da ağaçların; çünkü sandalyenin her parçasının aynı ağaçtan gelip gelmediğini bilmiyoruz), kereste tüccarının, depo sorumlusunun, marangozun, liman işçisinin, hatta köklerinden ve dallarından arındırılan ağacı ta uzak ülkelerden buralara getiren denizaşırı nakliyat şirketinin bile paçayı kurtardığı bir andır. Oysa emir telaffuz edilse tahtakurusunun ortaya çıkmasından kimin sorumlu olduğu şıp diye anlaşılabilirdi. Sandalyeden düşmekte olan kişinin gırtlağından çıkan sesler bu doğrultuda katı bir emre dönüşemiyor. Düğümlendiğinin farkında olmadan gırtlağın derinliklerinde sıkışıp kalan ilkel bir bağırtı veya haykırıştan öteye

1 Lat. Gösterildiği gibi.

gidemiyor. Böylece sandalyenin devrilmesinin sorumlularının cezalandırılmayacağı da kesinleşmiş oluyor, zira formalite icabı gerekli soruşturmaları yapacak müfettişlerin de fark edeceği üzere, sandalye devrilip henüz ölümcül olmayan düşüş gerçekleştiğinde düşenin bacağı veya ayağı haşin ve habis bir biçimde kırılsa bile kurbanın suskun kaldığı, herhangi bir şikâyette bulunmadığı anlaşılacak. Tabii bu durum soruşturmayı yapan müfettiş için de aşağılayıcı olacak; çünkü elinde tahtakuruları tarafından kemirilip kof hale gelmiş kırık bir sandalye bacağı varken belindeki tabanca hiçbir işe yaramayacak. Derken bu müfettiş yüzünde en ufak bir öfke belirmeden bacağı kırık sandalyeye bir tekme savuracak ve zaten kırılıp işlevini yitirmiş olan bacağı bir kenara atarak daha da işlevsiz hale getirecek.

Böyle totolojilerle nereye varılabileceği meçhul. Belki de kınkanatlılar takımının Hylotrupes (Konakdelen) veya Anobium (Tahtakurdu) veya başka bir türüne ait olan bir böcek (bu konuda herhangi bir böcekbilimciye danışılmadığından kesin bir tür belirtmek zor) sandalyeye bacaktan veya başka bir taraftan girmiş, sonra da ahşabın en yumuşak damarlarını kemirerek ve dişleyerek minik tüneller açıp ideal kırılmayı sağlayacak noktaya kim bilir kaç yıl sonra ulaşmıştır; tabii kınkanatlıların ömürlerinin kısacık olduğu göz önünde bulundurulduğunda maunun bu kutlu güne gelinene dek nesillerce şerefli ve yiğit kınkanatlı tarafından kemirildiğine şüphemiz yok. Biraz duralım ve sabırla inşa edilen Keops Piramidine denk bu şaheseri düşünelim; kınkanatlılar dışarıdan bakınca hiçbir izin görülmediği bu yapıtı tüneller kazarak meydana getirirken adeta kendileri için anıt mezarlar inşa etmişler. Mısırbilimcilere göre, tabii

metnimiz edebi bir metin olduğundan edebiyatçılara ve dilbilimcilere göre de, ömürleri dolup rahmete kavuşan firavunların, taş bloklardan yapılmış dağların derinliklerinde bulunan ve ulaşmak için bin türlü tuzağı ve kuyuyu aşmayı gerektiren, (ki bu kuyular nice dikkatsiz arkeoloğun ve firavunun lanetine gülüp geçen nice kendini bilmezin kemikleriyle ve şimdiye büyük kısmı böceklere yem olan etleriyle doludur) gizli ve karanlık odalara konmuş olmaları manidardır. İnşa edilen heybetli piramitle firavunun yerleştirileceği veya yerleştirildiği izbe odanın arasındaki fark, bilge ve sağduyulu atalarımızın söyledikleri gibi, kefenin cebi yok, şeklinde özetlenebilir. Dolayısıyla özünde piramitlerden pek farkı olmayan sandalyemizin ebediyete intikal etmekte böylesine çekimser olmasını hiç garipsememek gerekir, ne de olsa devrilmenin her saniyesi başlangıca ithaf edilen bir nevi vedaya dönüştü artık; aslında sandalyenin esas derdi, gönderilince unutulup gideceği sürgünden kurtulmak değil, vedasını hafızalara kazıyabilmektir, çünkü bilindiği üzere vedalaşma ânı aşırı derecede kısa sürdüğünden bu varlığıyla yokluğu belli olmayan âna bir isim vermek bile saçmadır. Veda anlarında içimizdeki hazin duygular on kez damıtılmış ve konsantre halde bile olsa dışarı çıkmaya fırsat bulamaz, her şey kaşla göz arasında olup bitiverir, pınarlarda biriken gözyaşları dışarı çıkmaya vakit bulamaz, hüzünlü ya da kimilerinin dediği gibi melankoli dolu bir ifade takınmak isteyen yüzler beceriksizce ekşitilir, veya daha da kötüsü, alelacele beceriksizceekşitilir. Sandalye devrilmesine devriliyor, buna artık şüphe yok, ancak bizim tek isteğimiz o devrilme ânını yaşamak ve bizler artık engellenemeyecek aşamaya gelen ve zaten bizim de

engellemeye niyetli olmadığımız bu devrilmeyi izlerken gördüklerimizi kafamızın içinde sürekli başa sarıp yeniden izleyebiliriz; bunu devrilmenin sonunu görmekten korktuğumuz için değil, vecde gelmek, biraz da tanrıcılık oynamak için yaparız, zaten ilahi meselelere böyle yaklaşmak en sağlıklısıdır. Mümkünse Avilalı Azize Teresa ve bir sözlük yardımıyla vecit sözcüğünün kalbi ve ruhu temiz olanların hissettikleri doğaüstü keyif anlamına geldiğini öğrenelim. Sandalyenin devrilmesini izlerken içimizde bu keyfi hissetmememiz imkânsız, zira izleyiciler olarak bu devrilmeyi önleyecek herhangi bir şey yapmıyoruz ve yapmayacağız. İnsan ruhunun varlığı kimileri tarafından çeşitli yollarla kanıtlanmışsa bize de bu ruhun keyfini çıkarmak düşer. Madem öyle, sandalye yeniden eski dimdik haline dönüp devrilmeye başlasın, biz de bu arada konumuza dönelim.

İşte Anobium karşımızda, bu isimde karar kılmamızda ismin asil bir tınısının olmasının payı büyük, ufukta belirdi, kara beygiri Kasırga'nın tepesine bir intikam meleği gibi kurulmuş, bayırları yararak yaklaşıyor, ama çok da acele etmiyor, çünkü jenerikteki yazılar bitene kadar oyalanması lazım ki girişteki afişleri görmeyenlerimiz filmin kahramanı kimmiş anlasınlar. İşte Anobium karşımızda, bu kez onu yakın plan görüyoruz, kınkanatlılara özgü o mahmur yüzü hepimizin bildiği üzere sandalyenin bacağındaki uçsuz bucaksız tünelleri bir soğutup bir kavuran rüzgârların ve güneşin etkisiyle aşınıp sertleşmiş, derken üçüncü kez devrilmeye başlayan sandalyenin bacağı kırılıveriyor. Karşımızdaki Anobium'un, ki genetik ve üreme kaynaklı nedenlerle kendisinin geniş bir ailesi olduğunu

önceden belirtmiştik, intikam sanatında usta birçok atası mevcut; isimleri Fred, Tom Mix ve Buck Jones; ama Vahşi Batı destanlarında ölümsüzleşmiş bu isimleri sayınca ismi duyulmamış kınkanatlıları unuttuğumuz sanılmasın sakın, çünkü önemsiz, hatta gülünç işler yapmış gibi görünmelerine rağmen onlar da çölü geçerken ölmek veya bataklığı bata çıka aşarken kayıverip leş gibi çamura bulanarak rezil olmak ve salonu dolduranları kahkahaya boğmak gibi başarılara imza atmışlardır. Bu böceklerin hiçbiri trenin üç kez düdük çaldığı, silahlar hızla çekilebilsin diye kılıfların yağlandığı, işaretparmaklarının tetiğe, başparmaklarınsa horoza dayandığı son hesaplaşma sahnesine yetişemedi tabii. Hiçbiri ödül olarak Mary'nin dudaklarının tadına bakamadı, hiçbiri arkadan yaklaştığı utangaç kovboyu burnuyla Mary'nin kollarına itecek hınzırlığa sahip Şimşek isimli bir ata sahip olamadı. Her piramidin ve anıtın temelinde dışarıdan görünmeyen taşlar bulunur. Kahraman Anobium kendinden önce gelen isimsizler zincirinin son halkasıdır ki onlar da çok bahtsız sayılmazlar, ne de olsa yaşamışlar, çalışmışlar ve ölmüşlerdir ve döngüsünü tamamladığını bildiğimiz Anobium da tıpkı damızlık bir erkek arı gibi çiftleşirken ölecektir, çünkü her şeyin bir zamanı vardır. Ölümün temel ilkesi işte budur.

Aylar yıllar boyu ara vermeden, dinlenmeden, gece gündüz, güneşin doğduğu o tüyler ürperten muhteşemlikteki saatte ve güneşe, hoşça kal yarın görüşürüz, dendiği bir diğer mucizevi saatte kimse duymasa da çalan o müthiş müzik, ahşap içten içe lime lime olurken tek bir notadan oluşan bir senfoni gibi aralıksız devam eden o bitmek bilmez kemirme sesi ve bu esnada ken-

di dertlerine dalmış halde içeri girip çıkan insanlar; tekrar ediyoruz, zamanı gelince tabancalarını çekip ortaya çıkacak olan Anobium'dan bihaber; Anobium düşmanını, hedefini köşeye sıkıştırıp haklayacak veya alvuracak, yani alnından vuracak, tabii bugüne dek alvuracak diye bir sözcük yoktu, ama her şeyin bir başlangıcı vardır. Bach ailesinin Johann Sebastian'dan önce ve sonra gelen nesiller dolusu ferdi gibi sayısız kınkanatlı tarafından bestelenip icra edilmiş bu müthiş müziğin vakti geldi; böcekler vecd halinde, bizler mutluyuz. Şayet sandalyeye oturup sandalyeyle birlikte devrilen ve gırtlağında korkudan veya şaşkınlıktan ne çığlığa ne ünlemeye ne de sözcüğe benzeyen bir ses çıkan kişi duyulmayan bu müziği duysaydı ne yapardı kim bilir. Müzik sona erecek, ve şimdi erdi: Buck Jones düşmanının kavurucu Teksas güneşi altında yere serildiğini görünce tabancalarını kılıflarına sokuyor ve terini silmek için geniş kenarlı şapkasını başından çıkarıyor, bembeyaz elbisesi içindeki Mary koşarak yanına yaklaşmakta, ne de olsa tehlike artık geçti.

Ancak insanlığın kaderinin kınkanatlıların kemirgen dişleri arasında olduğunu iddia etmek biraz abartılı kaçacaktır. Eğer öyle olsaydı hepimiz bizi Anobium'un gazabından koruyacak camdan ve demirden evlerde yaşıyor olurduk; halbuki bu evler bizi başka şeylerden korumakta illa ki âciz kalırdı, çünkü başımıza kötü şeylerin geleceği varsa pekâlâ cam kırıklarından veya demirağacına dokunmayıp demirin kendisini kanser gibi saran pastan da gelebilirdi. Biz insanlar, doğamız gereği ölümlü yaratıklar olmamıza rağmen, ölümün kovanına çomak sokmadan duramayız. Bu bizim için adeta bir onur meselesidir: Mücadele etmeden teslim olsak, hemencecik pes etsek

yaşamanın ne anlamı kalır ki? Giyotin kimin kafasını keser? Altına boynunu uzatan mahkûmun. İdam mangasının mermileri kimin göğsünü deler geçer? Karşılarına dikilen kişinin. Ölüm, tıpkı doğruluğu kanıtlanabilen bir matematik formülü gibi kendine has, tuhaf bir güzelliğe sahiptir; iki noktanın arasındaki en kısa mesafe basit bir çizgi olsa bile cetvelimiz yeterli uzunlukta değilse işler zora biner. Tom Mix tabancalarını ateşlemesine ateşler, ama mermiler yeterli miktarda ve güçte barut ihtiva etmelidir ki kurşun balistik prensiplere uygun bir biçimde havada hafifçe kavisli (burada cetvel kullanmaya gerek yoktur) bir yol çizebilsin ve hedefin önce deri yeleğini, sonra gömleğini ve kışın göğsü sıcak tutan, yazınsa teri emen yün fanilasını, son olarak da yumuşak ve esnek derisini istenen yerden delebilsin; tabii derinin yeterli esneklikte olmadığını var sayarsak balistik prensipler havaya, kurşunlarsa yere düşüp toza toprağa karışacak ve haydut bir sonraki bölüme kadar hayatta kalacaktır. Ama bu kez öyle olmadı. Buck Jones, Mary'yi çoktan kollarına aldı ve Son sözcüğü birazdan öpüşen dudakların arasından fırlayıp ekranı boydan boya kaplayacak. Seyircilerin yerlerinden yavaşça kalkıp salonu çiğ bir ışıkla dolduran çıkış kapısına yönelmelerinin vakti geldi; gündüz seansına gelen ve aniden hayatın macerasız gerçekliğine çıkacakları için üzgün olan seyirciler, gerçek hayat silahşorlarınki kadar zor olmadığı içinse sevinçliler, yine de masallardan bıkmayan birkaç kişi sonraki seans için yerlerinde oturmaya devam ediyorlar.

İhtiyar adam da şimdi sandalyeye oturdu, ama biz oturmadan öncesine dönelim; bir odadan çıkıp ötekine girdi, sonra sinemadakilere benzeyen, ama aslında evin bir parçası olan

bir koridordan geçti ki bu ev kendisine ait değildi, ancak orada yaşıyordu, ya da yaşıyor, yine de dediğimiz gibi ev kendisine ait değil, ama bir yandan da kendisinin bir parçası gibi. Sandalye henüz devrilmedi. Eninde sonunda devrilmeye mahkûm olan sandalye bitkinliğin son raddesine ulaşmış bir adama benziyor, kendi ağırlığını bile zor taşıyor. Uzaktan bakıldığında Arizona'nın ve madenlerin kahramanı kovboy ve madenci Anobium'un labirent gibi tüneller açarak sandalyenin iliğini kuruttuğu hiç belli olmuyor. İhtiyar, yaklaşmakta olduğu sandalyeye şöyle bir bakıyor, bakınca gördüğü şeyin sandalye olup olmadığını bilemiyoruz tabii, çünkü şimdiye dek binlerce kez oturup kalktığı sandalyenin artık gözüne çarpmıyor olması mümkün, tabii bu kendi hatası değil, zira hep böyle olur, insan sadece kendisinin oturma yetkisi olan sandalyeleri görmez olur. Orada Aziz Jorge olsa sandalyeye bakınca karşısında düşmanı ejderhayı görürdü, ancak bu ihtiyarın imanı da uyduruktan, dini bütünüm dediğine bakmayın siz, fark etmez kardinalle, papazla ibadet ettiği kaç kez, in hoc signo vinces[1]. Gözü sandalyeyi görmüyor, dudaklarında ne idüğü belirsiz bir tebessüm, sandalyeye yanaşıyor, Anobium ise bu esnada son tüneldeki damarları da un ufak edip tabancalı kemerini beline bağlıyor. İhtiyar bu güzel sonbahar gününde yarım saat kadar dinlenmeyi, hatta belki biraz kestirmeyi aklından geçiriyor, çünkü yanında getirdiği resmi evrakları okumaya üşeniyor. Buna hiç şaşırmıyoruz. Bizimkisi bir korku filmi değil, Charlie Chaplin'in veya Düztaban ile Bastıbacak ikilisinin filmlerindekiler gibi insanın karnına ağrılar sokan maskaralıklarla dolu bir komedi hiç

1 Lat. Bu işaretle fethedeceksin.

değil, tabii bu filmleri hâlâ hatırlayan varsa alnından öperiz. Sandalyenin kırılacağını bilmemize rağmen hiç acele etmiyoruz; vakit henüz gelmedi, ilkin adam yavaşça sandalyeye oturacak; bizim gibi dizleri titreyen ihtiyarların oturmadan önce kenara, köşeye tutunmamız gerekir ki dengemizi kaybedip kırışık pantolonumuzun içindeki buruşuk kıçımızı sandalyeye çarpıp kırmayalım, insan insanın halinden anladığına göre, böyle ayrıntılara girmemde sakınca yoktur herhalde. Hoş, bu ihtiyarın leş kokulu geçmişinde insanlığından şüphe etmemizi sağlayabilecek sayısız vaka mevcuttur. Yine de normal bir insan gibi oturuverdi.

Henüz arkasına yaslanmış değil. Ağırlığı sandalyenin oturma yerine aşağı yukarı eşit şekilde dağılmış durumda. Hiç kımıldamazsa Anobium'un tam da en şevkli kemirme saatine denk gelen günbatımına dek öylece oturabilir. Fakat kımıldayacak ve kımıldadı bile, arkasına yaslandı, sandalye kırılmak üzere. Ve işte kırıldı. Sandalyenin bacağı kırıldı, önce biraz çatladı, sonra da ağırlık dengesi bozulunca ikiye ayrıldı ve Buck Jones'un tünelleri en kuytu noktasına kadar gün ışığıyla doluverdi. Işık ve sesin hızlarının arasındaki fark tavşanla kaplumbağanın hızları arasındaki fark kadar büyük olduğundan yere çöken bir bedeninkini andıran boğuk çatırtının duyulması kırılmadan biraz sonra gerçekleşecek. Zamana zaman tanıyalım. Salonda veya bitişik odada veya balkonda veya terasta hiç kimsecikler yok; kopan gürültü duyulmamış olsa bile bu gösteri bizim keyfimiz için sürdüğüne göre olayların gidişatına karışamıyor olmamıza rağmen ne mutlu ki azıcık sahip olduğumuz sadizmin tadını çıkaralım, insanlık namına her türlü zorluğa katlanmaya

hazır doktorlar ve deliler gibi hemen ileri atılmayalım. Bu ihtiyar böyle bir fedakârlığı hak etmiyor.

Geriye doğru devrilecek. İşte devriliyor. Buradan, hemen önünde bulunduğumuz noktadan bakınca ihtiyarın uzun yüzünü, bir ustura gibi eğik ve keskin hatlı burnunu görebiliyoruz ve eğer şu anda ağzını açmamış olsaydı, her görgü tanığının hakkı olduğu üzere, adamın dudaklarının yok denecek kadar ince olduğunu söylemeye hakkımız olurdu. Ama ağzını açtı; korkuyla karışık bir şaşkınlıktan, enikonu afalladığı için açtı ağzını, böylece pek belirgin olmasa da pirzolanın yağını veya uzun şeffaf larvaları andıran iki çizgi, çevresindeki solgun derinin dokusu kendininkinden farklı olduğu için ayırt edilebiliyor. Gırtlağını sarmalayan gıdısı titreşiyor, tüm bedeni sandalyeyle birlikte arkaya devriliyor, sandalyenin kırık bacağıysa yerde, hepimizin görebilmesi için hemen yanda, boylu boyunca uzanıyor. Ardında sarı bir toz kümesi bırakmış ve çok belirgin olmayan bu toz kümesi sayesinde gözlerimizin önüne kum yerine kınkanatlıların dışkısıyla dolu bir kum saati geliyor; bu sayede Buck Jones ve atı Kasırga'yı –ne de olsa Buck kendi atını barın önünde bırakıp Fred'in atına bindi– bu hikâyede anmanın ne kadar saçma olduğunu fark ediyoruz. Öyleyse bu toz kümesini boş verelim, zaten sülfür bile değil, öyle olsaydı mavi alevi ve sülfürik aside mahsus osuruk kokusuyla senaryomuzu şenlendirir, anlatımımızı zenginleştirirdi. Cehennem, insanların gözünün önünde böyle bir yer olarak canlansaydı fena mı olurdu: Beelzebub sandalyesi kırılınca yere kapaklanmış, zebanileri ve iblisleri de peşi sıra yere yuvarlamış, bir düşünsenize!

İhtiyarın elleri artık sandalyenin kolçaklarında değil, titremesi aniden geçen dizleri yerçekimi yasasına teslim oldu, toynaklı olduğu anlaşılmasın diye daima çizmelerin içine sakladığı ayaklarıysa çoktan havaya dikildi –keçi ayaklı kadın efsanesini okumayanlar ve okuyup hakkını vermeyenler utansın–. Bizzat tanık olacağımız bu muhteşem jimnastik gösterisi, tribünlerin tepeleme seyirciyle dolduğu, sandalyelerin sapasağlam, Anobium'un ise portakalda vitamin olduğu günlerde gördüğümüz hareketlerden çok daha müthiş ve ölümcül bir ters saltodan oluşacak. Maalesef etrafta bu anı ölümsüzleştirecek tek bir kişi bile yok. III. Richard, Bir şipşak fotoya krallığım, diye bağırınca kimse ona kulak asmamıştı, çünkü vakitsiz bir istekte bulunmuştu. Halbuki bu düşüşün fotoğrafını cüzdanımıza koyabilmek, evlatlarımızın vesikalıklarıyla kredi kartımızın arasına iliştirebilmek için neler vermezdik. Ah şu havaya dikilmiş, yerden gitgide uzaklaşan ayaklar, ah şu her an yere biraz daha yaklaşan kafa, ah düşenin dostu geçinip sürekli düşenlerin sırtından geçinen Azize Comba! Mondego'nun kızları karanlık ölüm uğruna ağlamaya bir türlü başlayamadılar. Bu düşüş Charlie Chaplin'in düşüşlerine benzemiyor, bunun tekrarı yok, tekrarlanamaz olduğu için tek, tek olduğu için mükemmel, tıpkı Âdem'in yaptıklarıyla Havva'nın zarafetinin birleştiği o an gibi. Hazır lafı açılmışken, ey evcimen ve yumuşak başlı, buyruğun dozunu kaçırmayan, ayık, dürüst ve katolik oldukları müddetçe işsizlerin yardımına koşan, çile küpü, çok sevilen ama çok da bok atılan, ortalıkta elmalar, yılanlar yokken bile kendi ayağına takılıp düşen bir adam olan Âdem'in gölgesinde kalan Havva, neredesin sen, mutfakta mı oyalanıyorsun,

telefonda Meryem'in kızlarına, Kutsal Kalbin kölelerine veya Azize Zita'nın beslemelerine laf mı yetiştiriyorsun, sırf su harcamış olmak için saksıdaki begonyaları mı suluyorsun, başka işlere mi bulaşıyorsun, kendini kraliçe arı zannedip işleri ağırdan mı alıyorsun, ağırdan almadığın işleri kime yüklüyorsun? İş işten geçti artık. Azizler sırtlarını döndüler, ıslık çalıp olan bitenin farkında değilmiş numarasına yatıyorlar, çünkü mucize diye bir şeyin olmadığını ve asla da olmayacağını, olağanüstü olayların meydana geldiği yerlerde şans eseri bulunup bu durumdan faydalandıklarını gayet iyi biliyorlar. Zamanında marangozluk yapan ve marangozluğu azizliğinden daha iyi olan Aziz Yahya bile şu sandalyenin bacağını vaktinde onaramaz, Portekiz jimnastik tarihinin yeni şampiyonunun ölümcül ters saltosunu atmasını engelleyemezdi, bu esnada evin Havva'sı sayılabilecek hizmetçi kadın da ihtiyarın bir sonraki öğünde, sırasıyla yemek öncesinde, esnasında ve sonrasında alması gereken hap ve damlaların durduğu üç ilaç şişesini tepsiye dizmekte.

İhtiyar odanın tavanına bakıyor. Bakmakla kalıyor, çünkü görmeye vakti olmadı. Düşerken ters dönmüş bir tosbağa gibi çırpınıyor, sonra aniden yaz tatilinde köydeki ailesinin evine dönen ve ailesi tarlaya gittiği sırada çavuşu tokatlayan çizmeli bir ilahiyat öğrencisi gibi kasılıp kalıyor. Artık kimseden üstün değil. Tatlı toprak, kaba toprak, süssüz toprak, üstüne basıp, Her şey taştan, fakir doğduk ve ne mutlu ki fakir öleceğiz ve Tanrı bize bunun için insaf ediyor, dediğimiz toprak. Düş, ihtiyar, düş! Şu anda ayaklarının başından daha yüksekte olduğunun farkına var. Altın madalyayı hak eden ölümcül saltonu atmadan önce amuda kalkacaksın, kumsaldaki delikanlıysa bir

kolunu Afrika'da kaybettiğinden, tek koluyla amuda kalkmayı her deneyişinde yere çakılıyor. Düş. Ama acele etme; güneşin batmasına daha çok var. Biz izleyiciler de bu arada odanın pencerelerinin birinden dışarı bakıp manzaranın tadını çıkarabilir; şehirleri ve köyleri, ovaları ve nehirleri, dağları ve bayırları izleyebilir; aklımızı çelmeye uğraşan şeytana istediğimiz dünyanın işte bu olduğunu söyleyebiliriz, çünkü insanın zaten kendine ait olan bir şeyi arzu etmesinden kimseye zarar gelmez. Gözlerimiz iyice kamaşınca içeri dönüyoruz, ama hiç dönmemiş gibiyiz; loş odaya fazlaca ışık getirmişiz, biraz bekleyelim ki gelen ışık odaya alışıp içerde kalabilsin veya dışarı dönebilsin. Nihayet yere biraz daha yaklaştın. Sandalye sağlam ayağı ve kırık ayağının üstünde şahlanmış, ortada denge namına hiçbir şey kalmamış. Gerçek düşüşün habercileri belirmeye başladı: odadaki havanın şekli değişiyor, eşyalar başlarına bir şey gelecek korkusuyla siniyor, ihtiyarın vücuduna, yere dört ayak üstüne yumuşakça düşmesini sağlayacak manevrayı bir türlü beceremeyen romatizmalı bir kedininki gibi, sancılar saplanıyor. Anobium ahşabın içinde, kimselerin ruhu duymadan tüneller kazıyorken bile durum içler acısıydı, şimdiyse işler daha da ciddiye binmekte, zira az ötedeki bir mobilyanın köşesi, havaya kalkmış kapalı bir yumruk gibi, dimdik yükseliyor; bu masum yumruk henüz kimselere zarar vermiş değil, ancak ihtiyarın başı havada bir yay çizip bu yumruğun üstünde kısa bir mola verecek, sonra da düşmeye, zemine yaklaşmaya devam edecek; sanki dünyanın merkezinde elinde yeryüzündeki milyarlarca kuklanın ipini tutan bir cin var ve bu cin, tıpkı bir kuklacı gibi, gösteri biter bitmez elindeki iplere asılıp biz

kuklaları sahneden çekiyor. İhtiyar henüz o seviyeye ulaşmış olmasa da düşmeye devam ediyor ve bu düşüş artık sona erecek. Peki mobilyanın bir yumruk gibi, Afrikalı bir savaşçının mızrağı gibi dimdik yükselen köşesiyle ihtiyarın bahtsız başının en yumuşak kısmı arasında ne kadar mesafe kaldı? Ölçmeye kalkışsak bu mesafenin kısalığı karşısında hayretlere düşeriz, çünkü bir parmağın, bir tırnağın, bir saç telinin, ipekböceğinin kozasının veya örümcek ağının tek bir telinin kalınlığından bile daha kısa bir mesafe bu. Saliseler artık nafile, kalan mesafe de kapanıvermekte. Örümcek tuzağa düşürdüğü sineği ağıyla sımsıkı sarmaladı bile.

Çıkan ses çok ilginç. Biz şahitler tarafından, olayın vahametine şüphe bırakmayacak kadar net duyulsa da hizmetçi Havva'nın ve Kabil'lerin koşup gelmelerini sağlayamayacak kadar boğuk, derin ve suskun bir ses bu, böylece ihtiyar layık olduğu bu kutlu olayın her anını layık olduğu biçimde, yapayalnız yaşıyor. Öngördüğümüz üzere, başı fizik kurallarına uyarak mobilyanın köşesine çarpıp iki santim yukarı sekti (olayı yakından izleme şansına erişebildiğimiz için kesin bir ölçü verebiliyoruz) ve ihtiyar yan tarafa düştü. Şu andan itibaren sandalyenin hiçbir önemi kalmadı. Düşüşün geri kalan kısmı bile önemini kaybetti, bir fazlalık haline geldi. Buck Jones'un projesinde, kat edilen mesafenin sonunda bir hedefe ulaşılacağı önceden belirtilmişti. İşte o hedefe ulaşıldı.

Şu andan itibaren olaylar ihtiyarın düşüncesinde cereyan edecek. Ancak içeri geçmeden ufak bir parantez açıp ihtiyarın bedeninin ve artık birtakım imalar dışında sözünü etmeyeceğimiz sandalyenin düşmeye devam ettiğini belirtelim. Ses hızının

aniden ışık hızına yetişmiş olması herhangi bir önem taşımıyor. Olan oldu. Evin Havva'sı artık telaşla olay mahalline koşabilir, dudaklarından benzer durumlarda asla eksik etmediği dualar dökülebilir, ama belki de bu kez dökülmez, çünkü felaketler mazlumların çığlıklarını bastırmasa da seslerini kısar. İşte bu yüzden çile küpü hizmetçi Havva dizleri üstüne çöküyor ve dövünüp yakınmaya başlıyor, zira felaket tamamen gerçekleşince sesi geri geldi. Çok geçmeden odayı evin dört bir yanından gelen Kabil'ler dolduruyor ki onlara dalkavuk ve dalavereci kardeşini insani içgüdülerine uyarak öldüren ve bu yüzden Tanrı tarafından işaretlenerek cezalandırılan talihsiz adamcağızın ismini vermemiz herhalde kimseyi gücendirmez. Ayrıca her ne kadar akbabalar gibi hareket ediyor olsalar veya olmasalar veya olsalar da onlara akbaba demiş değiliz; aslında biçim ve karakter itibariyle sırtlan sınıfına dahil edilebilirler ve nereden baksak bu büyük bir keşif sayılır. Sırtlanlar da tıpkı akbabalar gibi, canlıların güzelim manzaralarını leşlerden temizlediklerinden koca bir teşekkürü hak eden hayvanlardır ve şu anda sırtlanların kendi cesetleriyle aynı ortamda bulunmaları önceki cümlede bahsettiğimiz büyük keşfin ta kendisidir. Pazar günlerini kilise günü, kendileriniyse marangoz efsaneleri tiyatrosunun başyönetmeni ilan eden Zihni Sinirlerin iddia ettiklerinin aksine, bu sonsuz döngü mekanik değil biyolojiktir. Biyolojiktir, çünkü sırtlan kendini yenilemek için kendi leşinden beslenir, dolayısıyla ölüme ve leşe ebediyen bağımlıdır. Ufacık bir aşırılık bile bu döngüyü kırmak için yeterlidir. Bazen, Buck Jones dağın öteki yamacında dürüst ve mütevazı birkaç at hırsızını kovalamakla meşgulse basit bir sandalye ve katı bir çıkıntı bile, tıpkı

Arşimet'in Sirakuzalı Hieron'a dediği gibi, dünyaları yerinden oynatmaya ve kafatası kemiklerinin aklınca koruduğu damarları koparmaya yetebilir; aklınca koruduğu dedik, çünkü beyne bu denli yakın olan damarların osmoz veya simbiyoz yoluyla akıldan bir damlacık olsun nasibini almamış olması şaşılacak bir şeydir. İşte bu döngü kırıldığı takdirde kırılma noktasından dışarı doğru gerçekleşebilecek sızıntılara karşı tetikte olmak gerekir, çünkü hiç belli olmaz, mitolojik benzetmelere müsaade edilirse Jüpiter'in uyluğundan doğan Bacchus gibi, cerahat dolu bu damardan da bir sırtlan peydahlanabilir. Fakat bu belki de önceden anlatılmış olan başka bir hikâyenin konusudur.

Hizmetçi Havva odadan dışarı fırlıyor, bir yandan da çığlık çığlığa, buraya yazmaya değmeyecek sözler ediyor; bu yavan ve beylik sözlerin hiç kimseye faydası yok, gerçi ortaçağ edebiyatı yapıyor olsak bir işe yarayabilirlerdi, koskoca kraliçe Leonor Teles de Andeiro öldürüldüğünde böyle sözler etmişti ne de olsa. İhtiyar henüz ölmedi. Yalnızca bayıldı, böylece biz de yanı başında bağdaş kurup oturabiliriz, hiç acelemiz yok, çünkü böyle durumlarda saniyeler asırlar sürer, yani doktorlarla sedyeli hastabakıcılar gelene, çizgili pantolonlu sırtlanlar gözlerinde yaşlarla odaya doluşana dek yüzyıllar geçecek. İhtiyarı dikkatle inceleyelim. Bembeyaz kesilmiş, ama henüz soğumamış. Kalbi atıyor, nabzı normal, uyukluyor gibi bir hali var, etrafındakilerse ortada bir yanlış anlama olması için dua ediyorlar; bunun iyiyi kötüden, sapı samandan, dostu düşmandan, ihtiyarın yandaşlarını onun kuyusunu kazanlardan ayırmaya yarayacak bir sınama olduğuna inanmak istiyorlar ki sandalye hikâyesinin başlangıcından beri üstlendiği sinsi ve

alçak provokatör rolü düşünüldüğünde kuyu kazıcılık en çok Buck Jones'a yakışır.

Sakin olun ve sabırla dinleyin, ey Portekizliler. Bildiğiniz üzere kafatası denen şey kemikten bir kutudur ve içinde beyin bulunur; aslına uygun biçimde renklendirilmiş şu anatomik haritadan da görebileceğiniz gibi, beyin denen şey omuriliğin üstünde bulunan bir uzantıdan ibarettir. Sırt boyunca daracık uzanan omurilik tepede boşluğu bulunca hemen filizlenip kafatasının içinde bir zekâ çiçeğine dönüşüvermiştir. Yanlış anlaşılmasın, bu avam ve aşağılayıcı bir benzetme değil. Çiçekler çeşit çeşit olduğundan her birimiz en sevdiği çiçeği veya en sevmediğini, örneğin etobur bir çiçeği seçebilir, zira zevkler ve renkler tartışılmaz, tabii iyi birer öğretmen ve öğrenci olan bizler, insanları seçtikleri çiçekler yüzünden kınamadan önce bu insanların kendilerinden nefret ettikleri için böyle çiçekler seçmiş olabileceğini göz önünde bulundurmalıyız, ayrıca unutmadan kimi bitkilerin iki kez beslenmeye, yani besini hem topraktan hem de tepelerinde uçan bin türlü böcekten, hatta kuşlardan temin etmeye hakkı olup olmadığını da sorgulamalıyız. Hazır konusu gelmişken insanın yargı yetisini kendi kendine felç etmesinin ne kadar kolay olduğuna değinelim: İki tarafın anlattıklarına kulak verip suya sabuna dokunmadan tarafsız kalmaktan kolay bir şey yoktur şu dünyada, çünkü bu sayede zinanın âlâsını işleyip vicdanımızı temiz tuttuğumuzu iddia edebiliriz. Ancak bizler bu uzun düşüşü seyrederken hiç tarafsız davranmadık. Dikkatimizi beyindeki damarları yırtan şu darbeye toplamışken vicdan puanlarımız biraz düşmüş olabilir, ama olsun, böyle gösteriye vicdanımız feda.

Baylar bayanlar, şimdi dikkatimizi sinirlerden oluşmuş uzun bir köprüyü andıran bölgeye verelim: Forniks, yani beyin çatısı adı verilen bu kısım talamusun yukarısında bulunur. Arkasında ise dudaklarınkiyle karıştırılmaması gereken, birbirine eğri açıyla gelen iki adet birleşim noktası vardır. Şimdi öbür tarafa bakalım. Dikkat! Şu dört yumrudan oluşan çıkıntıya görme lopu denir –konumuz yemek olmadığına göre bu lopun kemiksiz ve yumuşak etle, yani lop etle alakası yoktur–. Şuradaki geniş kısım önbeyindir, bunlar da beynin meşhur kıvrımları. Şu aşağı kısımda, herkesin bildiği üzere, beyincik bulunur, beyinciğin kesitine arbor vitae, yani hayat ağacı adı verilir ve bu kısım, konumuz botanik olmamasına rağmen, kendi içlerinde de dallanıp budaklanmaya devam eden bir dizi sinir dokusu barındırır. Omurilikten halihazırda bahsetmiştik. Dikkat ederseniz omuriliğin tepesinde yer alan kısma, ortada köprü falan bulunmamasına rağmen, İtalya'daki bir köprü ismini andıran varoli köprüsü adı verilir. Onun dibinde omurilik soğanı yer alır. Anlatımızın bu kısmı bitmek üzere, azıcık daha sabredin. İstesek hikâyenin bu bölümünü biraz daha uzatabilir, daha fazla ayrıntıya girebilirdik, ama burada otopsi yapmıyoruz. Dolayısıyla hipotalamusun, yani üçüncü karıncığın dibinden başlayan bir doku olan hipofiz bezini şöyle bir göstermekle yetinelim. Son olarak ise şu mühim bölgede göz sinirinin yer aldığını belirtelim ki sonradan kimse kalkıp orada neler olup bitmiş, biz kaçırdık, diyemesin.

Esas soru şimdi geliyor: Neye yarar bu beyin, ya da Latince adıyla Kafadakiyus Saksıyus? Her işe yarar, çünkü düşünmeye yarar. Aman dikkat, kafatasının içindeki her şeyin duygu ve

düşüncelerle alakalı olduğu gibi bir düşünceye kapılmayalım. Bu affedilmez bir hata olur, baylar bayanlar. Kafatasının içinde bulunan kütlenin büyük bölümünün düşünmeyle hiçbir alakası yoktur. Bilinç organımız korteks isimli, sinirlerden oluşan ve incecik bir kabuk gibi beyni kaplayan, yaklaşık üç milimetre kalınlığındaki bir zardan ibarettir. Mikrokozmos, makrokozmos, düşünmemizi sağlayan üç milimetrelik korteks ve nefes almamızı sağlayan birkaç kilometrelik atmosfer arasındaki esrarengiz benzerliğe dikkat edelim lütfen; kimisi dikkate alınmayacak kadar minik, kimisiyse kâinatla karşılaştırılabilecek büyüklükte olmasa bile, dünyadan büyüktür. Böyle bir mucize karşısında afallamamak elde mi, kardeşlerim, haydi hep birlikte Tanrı'ya dua edelim.

İhtiyarın bedeni halen burada ve arzu ettiğimiz sürece burada kalacak. Darbe kafanın tam şurasına, saçın hafifçe bozulduğu noktaya isabet etti. Dışarıdan bakıldığında herhangi bir yara görünmüyor. Saçların arasında zar zor belli olan sivrisinek ısırığından hallice bir yara var sadece; ölüm içeri buradan girebilirmiş gibi gelmiyor insana. Oysa çoktan girdi bile. Ne yani? Yenilen düşmanımızın ardından gözyaşı mı dökecektik? Ölüm, insanın hayattayken işlediği suçları aklayan bir özür, bir af, bir sünger, bir sabun mudur? İhtiyar gözlerini açıyor ve bizi tanıyamıyor, ama bizi tanıyamaması bir tek kendisini şaşırtıyor, bizi değil. Çenesi titriyor, bir şeyler söylemek istiyor, belli ki huzursuz, odaya nasıl girdiğimizi merak ediyor, kendisine tuzak kuran kişilerin biz olduğumuzu zannediyor. Ağzından tek kelime bile çıkmayacak. Salyası, aralık duran ağzının kenarından çenesine akıyor. Rahibe Lucia burada olsaydı ne yapardı;

ne yapardı ter, tavan arası ve tütsü karışımı ekşi kokusunu etrafa yayarak buracıkta diz çökmüş olsa? Salyayı siler miydi saygıyla, yoksa daha da saygılı davranarak, tapınırcasına iyice öne eğilip o mukaddes salgıyı yalayıverir miydi, sonradan bir tüpe koyup yadigâr olarak saklamak için? Tarihin kutsal sayfalarında bundan bahsedilmeyecek ve biliyoruz ki avam sayfalarında da bahsedilmeyecek, mazlum hizmetçi Havva bile bilmeyecek bir ihtiyarın öteki ihtiyarın tepesinde salyaları akarak neler söylediğini.

Koridordan ayak sesleri geliyor, ama hâlâ vaktimiz var. Yara morarmaya başladı, üstündeki saçlarsa kabarmaya. Usta bir tarak darbesi bu dağınıklığı düzeltebilir. Ama artık düzeltse de fark etmez. O kutlu darbenin etkisiyle yırtılan damarlardan akan kan korteksin üstünde birikiyor. Beyin kanaması bu işte. Anobium şu anda orada, ikinci raunda hazırlanıyor. Buck Jones temizlediği tabancasını yeniden dolduruyor. Birazdan gelip ihtiyarı götürecekler. Duyulan pençe sesleri, ulumalar hep sırtlanlara ait, bunu artık bilmeyen kalmadı. Pencerenin önüne gidelim. Bu sene eylül ne kadar güzel geçiyor, değil mi? Böyle güzel havalara epeydir hasret kalmıştık.

AMBARGO

Aniden kesilen bir rüyadan uyanmanın insanın karnına bir mızrak gibi saplanan rahatsızlığını hissederek gözlerini açtığında günün ilk ışıkları tarafından delinen donuk gri buğunun yollar açarak damla damla terlettiği dikdörtgen pencereyi karşısında gördü. Karısının yatmadan önce perdeyi çekmeyi unuttuğunu düşündü ve canı sıkıldı: Hemencecik uykuya dalmayı beceremezse bütün günü zehir olacaktı. Yine de kalkıp perdeyi kapamaya üşendi, bunun yerine yorganı başının üstüne kadar çekti ve uyuyan karısına sokulup kadının bedeninin sıcaklığına ve açık saçlarının kokusuna sığındı. Sabahın köründe kalkmayı istemediği için, birkaç dakika huzursuzca yatarak, yeniden uykuya dalmayı bekledi. Derken yatağın kendini ılık bir koza gibi sarmaladığını ve yanındaki bedenin baş döndürücü kıvrımlarını düşününce gözünün önünden yavaşça geçmeye başlayan müstehcen görüntüler eşliğinde yine uykuya daldı. Pencerenin griliği dakikalar geçtikçe maviye dönüştü ve yastıkların üstündeki iki kafa, başka bir eve veya başka bir dünyaya taşınırken geride unutulan eşyalar gibi ortaya çıktı. İki saat sonra çalar saat çaldığında oda tamamen aydınlanmıştı.

Adam kadına uyanmamasını ve yatağın tadını çıkarmasını söyleyip yorganların arasından sıyrıldı ve sabahın serinliğini, duvarların, kapı kollarının ve banyodaki havluların belli belirsiz nemini hissederek kendini lavabonun başında buldu. İlk

sigarasını tıraş olurken, ikincisiniyse suyu tıraş olduğu sırada kaynayan kahvesini yudumlarken içti. Her sabahki gibi öksürüp tıksırıyordu. Sonra odanın ışığını açmadan, kıyafetlerini el yordamıyla bulup giyindi. Karısını uyandırmak istemiyordu. Karısını kapalı gözlerinden öpmek için yatağın üstüne eğildiğinde, süründüğü kolonyanın taze kokusu odanın loşluğunu canlandırdı ve kadın keyifle iç geçirdi. Adam karısının kulağına öğle yemeğinde eve gelmeyeceğini fısıldadı.

Evin kapısını kapatıp hızlı adımlarla merdivenlerden indi. Apartmanın içi her zamankinden de sessizdi sanki. Belki hava sislidir, diye düşündü. Sis sadece görüşü etkilemekle kalmaz, sesleri de bastırır, adeta buharlaştırırdı. Evet, bu sessizliğe bakılırsa dışarıda yoğun bir sis olmalıydı. Merdivenin son basamağını iner inmez sokağı görecek ve sis tahmininin doğru çıkıp çıkmadığını anlayacaktı. Gerçekten de havaya kuvars taşı gibi soğuk ve parlak, gri bir ışık hâkimdi. Koca bir sıçan leşi kaldırımın kenarında yatıyordu. Adam apartmanın kapısında durup günün üçüncü sigarasını yaktığı sırada önünden geçen şişmanca esmer bir çocuğun, kendisine öğretilen geleneği uygulayarak, hayvan leşinin üstüne tükürdüğünü gördü.

Arabasını beş bina öteye park etmişti. Orada bile yer bulabildiği için şanslı sayılırdı. Son zamanlarda arabayı evden ne kadar uzağa park ederse çalınma ihtimalinin de o kadar yüksek olacağı gibi boş bir inanca kapılmıştı. Bu fikrini kimselere açmamış olmasına rağmen arabasını şehrin uzak bir köşesine bırakacak olursa ertesi gün arabanın yerinde yeller eseceğine emindi. Evin yakınına park edince içi biraz olsun rahatlıyordu. Arabanın üstüne çiy düşmüş, camları buğulanmıştı. Hava

böylesine soğuk olmasaydı adam arabanın sıcaktan bunalmış bir insan bedeni gibi terlediğini düşünebilirdi. Her zamanki gibi lastiklerin ve antenin sağlamlığını kontrol ettikten sonra sürücü kapısını açtı. Arabanın içi buz gibiydi. Buğulu camlarıyla araba sular seller altında kalmış şeffaf duvarlı bir mağarayı andırıyordu. Böyle havalarda motoru vurdurabilmek için arabayı yokuş aşağı bir yere bırakması gerektiğini hep unutuyordu. Kontak anahtarını çevirdi ve motor derinlerden gelen bir gürlemenin ardından, sabırsızca homurdanarak çalışmaya başladı. Adam şaşkınlıkla karışık bir memnuniyetle gülümsedi. Güne iyi başlamıştı.

Sokaktan çıkar çıkmaz araba aniden hızlandı ve asfaltı toynaklı bir hayvan gibi dövmeye, yola saçılmış çöpleri çatırdatarak ilerlemeye başladı. Hız ibresi aniden 90'a fırladı. İki yanı park edilmiş arabalarla kaplı daracık bir sokakta bu hızla gitmek intihara eşdeğerdi. Neler oluyordu böyle? Adam tedirginlikle ayağını gazdan çekti. Geceleyin birileri arabanın motorunu çok daha güçlü başka bir motorla değiştirmişti sanki. Ayağını bu kez ihtiyatla gaz pedalına bastırarak arabayı kontrol altına aldı. Önemli bir şey değildi herhalde. Ne de olsa insan bazen ayağının kontrolünü kaybediverirdi. Topuğunu her zamanki yere dayamadan ayakkabısının tabanını pedala bastırdı mı işte böyle olurdu. Olurdu böyle şeyler.

Motordu, gaz pedalıydı derken benzin göstergesine bakmayı unutmuştu. Acaba geçen geceki gibi benzinini çalmışlar mıydı? Hayır. İbre deponun hâlâ yarı yarıya dolu olduğunu gösteriyordu. Kırmızı ışıkta durduğunda arabanın, elleri altında ürkek bir kısrak gibi titreştiğini hissetti. Çok tuhaf. Arabanın

karoserinden dalga dalga yayılıp iç aksamını sarsan bu hayvansı titreşimi daha önce hiç fark etmemişti. Yeşil yanınca otomobil kendi kendine ileri atılıp önündekilerin arasından sıvışmaya yeltendi. Çok tuhaf! Halbuki adam hep iyi bir sürücü olduğunu düşünürdü. Kendininki gibi sağlam refleksler bu devirde herkese nasip olmazdı. Yarım depo benzini vardı. Açık bir benzin istasyonu gördüğü takdirde depoyu doldurmaya karar verdi. İşyerine gitmeden önce uğraması gereken yerler düşünüldüğünde depoya fazladan benzin koymasının zarardan çok yararı olurdu. Şu aptal ambargo yok muydu: panik, saatlerce süren bekleyişler, onlarca arabadan oluşan benzin kuyrukları... Otomobil endüstrisinin bu durumdan kötü etkileneceği söyleniyordu. Yarım depo benzini vardı. Başkaları çok daha az benzinle dünyayı dolaşırdı, ama adam yine de fırsatını bulursa depoyu doldurmalıydı. Araba bir virajı hafifçe sarsılarak dönüp dik bir yokuşu zorlanmadan tırmandı. Az ileride genelde tenha olan bir benzinci vardı, şansı yaver giderse orada benzin bulabilirdi. Araba, avın kokusunu alan bir köpeğin çevikliğiyle, trafik karmaşasından sıyrılıp iki köşe döndü ve benzincinin önündeki araba kuyruğuna girdi. Adam bu benzinciyi iyi akıl etmişti.

Saatine baktı. Önünde yirmiden çok araba vardı. Aşırı uzun bir sıra sayılmazdı. Fakat uğrayacağı yerleri öğleden sonraya bırakıp dosdoğru işyerine gitmesinin daha akıllıca olabileceğini aklından geçirdi. Nasılsa deposunda bugünkü işlerini halletmeye yetecek kadar benzin vardı. Camını indirip yanından geçen bir gazete satıcısını çağırdı. Hava epey soğumuştu. Fakat arabanın içinde, gazetesini direksiyonun üstüne açıp sigarasını tüttürerek beklerken kendi yatağındaymış gibi rahatlayıverdi.

Evde, sıcacık yorganın altında keyif çatan karısını düşününce sırtındaki kasları oynatıp kediler gibi gerindi ve koltuğuna iyice yerleşti. Gazetedeki haberler pek iç açıcı değildi. Ambargo aynen devam ediyordu. Başlıklardan biri Noel'in karanlık ve soğuk geçeceğini haber veriyordu. Neyse ki halihazırda yarım depo benzini vardı ve birazdan tamamını dolduracaktı. Öndeki araba biraz ilerledi. Aman ne güzel!

Bir buçuk saat sonra deposunu doldurmaya başladı, birkaç dakika içinde yeniden yola koyuldu. Biraz kaygılıydı, çünkü pompacının herkese aynı şeyi tekrarlamaktan bezmiş bir sesle söylediğine bakılırsa on beş gün boyunca istasyonda benzin bulunmayacaktı. Yan koltukta serili duran gazetede de aynı katı kısıtlamalardan söz ediliyordu. Öyle ya da böyle, neticede depo doldu işte. Şimdi ne yapmalı? Dosdoğru işyerine mi gitmeli, yoksa önce sipariş almak için müşteriye mi uğramalı? Müşteride karar kıldı. Patrona deposu yarıya kadar doluyken, benzin sırasında bir buçuk saat harcadığını söylemek yerine müşteriye uğradığı için geciktiğini söylemek daha akıllıca olacaktı. Araba kedi gibi mırıldıyor, yağ gibi kayıyordu. Radyoyu açtı ve haber istasyonunu dinlemeye koyuldu. Haberler gittikçe kötüleşiyordu. Ah şu Araplar! Ah şu aptal ambargo!

Araba aniden silkelenip kendi kendine sağdaki sokaktan aşağı indi ve öncekinden daha kısa bir otomobil kuyruğunun sonunda durdu. Neler oluyordu böyle? Deposunun ağzına kadar dolu olduğunu unutmuştu herhalde. Adam geri gitmek için vites kolunu kurcalasa da vites kutusu bana mısın demedi. Var gücüyle vites koluna asıldı, ama nafile, vites kutusunun içindeki dişliler sıkışmış gibiydi. Bir bu eksikti. Şimdi al

başına belayı. Öndeki araba ilerledi. Adam çekinerek birinci vitese taktı, aklından bin türlü kötü ihtimal geçiyordu. Hiçbir sorun olmayınca rahat bir nefes aldı. Peki ama geri vitese ihtiyaç duyarsa ne yapacaktı?

Yaklaşık yarım saat sonra pompacının aşağılayıcı bakışları altında depoya yarım litre daha benzin koyarken kendini müthiş gülünç hissetti. Pompacıya dudak uçuklatacak kadar yüksek bir bahşiş verip lastiklerini öttürerek süratle oradan uzaklaştı. Olacak iş değil. Şimdi hemen müşteriye gitmezse koca bir sabahı boşa geçirmiş olacaktı. Araba her zamankinden de iyi çalışıyordu. Adamın bedeninin mekanik bir uzantısıymış gibi hareket ediyor, sürücüsünün en hassas hareketini bile algılıyordu. Fakat geri vitesteki sorun hâlâ adamın aklından çıkmış değildi. Zaten çıkamazdı da, çünkü adamın korktuğu başına gelmişti. Koca bir kamyon kaza yapıp yolu boydan boya tıkamıştı. Etrafından dolanmak için artık çok geçti; arabanın burnu kamyonun dibine kadar dayanmıştı. Adam yine korku içinde vites kolunu kurcalayınca vites kutusunun dişlileri tatlılıkla tıkırdayarak yerine oturdu ve araba geri vitese geçti. Adam vites kutusunun o güne dek böyle bir şey yaptığına tanık olmamıştı. Direksiyonu sola kırıp gaza basınca otomobil, dizginlerinden kurtulmuş bir hayvan gibi, canhıraş bir hareketle kaldırıma tırmandı ve kamyonu aşarak yolun öteki tarafına geçiverdi. Araba resmen dokuz canlı çıktı yahu! Belki de ambargonun yarattığı karmaşada kafası allak bullak olan benzinciler farkında olmadan pompalara aşırı kuvvetli bir benzin doldurdular. Olur mu olur...

Saatine baktı. Müşteriye uğradığına değecek miydi acaba? Şansı varsa müşterisi dükkânı kapamadan yetişebilirdi. Trafik

yoksa becerebilirdi, trafik yoksa vakti yeterdi. Ama trafik hiç oralı değildi. Noel zamanı olunca benzin olmasa bile işli, işsiz herkes sokaklara akın etmişti. Boş bulduğu bir yola sapmak uğruna yönünü değiştirince müşteriye uğramaktan vazgeçti. İşyerindekilere bir bahane uydurup müşteriyi öğleden sonraya bırakmak en iyisi olacaktı. Aklı bu düşüncelerle meşgulken şehir merkezinden iyice uzaklaşmıştı. Boşuna bir sürü benzin harcamıştı. Neyse ki depoyu doldurmuştu. Geçtiği caddenin ucunda, önünde arabaların beklemekte olduğu başka bir benzin istasyonu gördü. Sıkıntı içinde arabalarında bekleşen sürücülerin yanından caka satarcasına geçmeye karar verip keyifle sırıtarak gaza bastı. Ama ne mümkün, kuyruğa yirmi metre kala araba aniden kendi kendine sola yanaşıp kuyruğun en sonunda usulca durdu. Benzin almayacaksa kuyrukta ne işi vardı ki? Depo zaten doluyken benzinciye gitmenin ne âlemi vardı? Bir yandan göstergeleri gözden geçirir, bir yandan da hayatında ilk kez arabaya binmiş gibi direksiyonu sağa sola sallarken farkında olmadan dikiz aynasını oynatıp kendi yüzüyle karşı karşıya geldi. Yüzünde tasalı bir ifade vardı, tasalanmakta haksız da sayılmazdı. Kuyruğa girmek üzere arkadan kendininkine yaklaşan başka bir arabayı dikiz aynasında gördü. Deposu ağzına kadar dolu olmasına rağmen iki arabanın arasına sıkışıp kalacağını düşününce geri vitese takmak için telaşla vites koluna asıldı. Araba inat etti ve vites kolu adamın elinden kayıp kurtuluverdi. Göz açıp kapamadan iki arabanın arasında sıkışıvermişti. Hay kahrolası! Arabaya neler oluyordu böyle? İlk fırsatta tamirciye götürmek lazımdı. Kafasına esince çalışan, kafasına esince bozulan bir geri vites insanın hayatını tehlikeye sokardı.

Yirmi küsur dakikanın ardından pompaların önüne vardı. Yanına gelen pompacıya depoyu doldurmasını rica ederken sesi zor çıkıyordu. İçine düştüğü utanç verici durumdan kurtulmak için ani bir hareketle birinci vitese takıp gaza bastı. Ama nafile. Araba yerinden bile kımıldamadı. Pompacı yüzünde kuşku dolu bir ifadeyle arabanın benzin kapağını açtıktan birkaç saniye sonra pencereye yanaşıp bir litrelik benzin parası istedi ve küçümseyen bir ifadeyle aldığı parayı cebine sokuşturdu. Böylelikle araba hiçbir zorluk çıkarmadan birinci vitese geçti ve düzenle soluyarak hareket eden bir dansçı gibi, rahatça ilerlemeye başladı. Arabada bir arıza olduğu kesindi. Hergelenin vitesi, motoru veya başka bir yeri arızalanmıştı herhalde. Yoksa adam araba kullanmayı unutmuş olabilir miydi? Hastalanıyor muydu acaba? Uykusunu almıştı, kafasını kurcalayan her zamankinden farklı bir derdi, tasası da yoktu. En iyisi müşterileri şimdilik boş vermekti. Günün geri kalanını işyerinde geçirecek ve müşterileri bugünlük kafasından çıkaracaktı. Huzuru büsbütün kaçmıştı. Arabanın gövdesinin içten içe, çeliğin kuytu derinliklerinden titreştiğini, motorun bir dolup bir boşalan akciğerler gibi belli belirsiz hırıldayarak çalıştığını hissediyordu. Derken kafasında başka benzin istasyonlarının uzağından geçmesini sağlayacak bir rota çizdi ister istemez, ama aklından geçenleri fark edince delirmeye başladığını düşünüp korkuya kapıldı. Alakasız sokaklara girip daireler çizerek, yolunu kâh uzatıp kâh kısaltarak sonunda kendini işyerinin önünde buldu. Arabayı sorunsuzca park etmeyi becerince rahat bir nefes aldı. Kontağı kapatıp anahtarı çıkardı ve kapısını açtı. Fakat arabadan inemedi.

Paltosunun eteğinin bir yere takıldığını veya bacağının direksiyonun altına sıkıştığını sanıp tekrar dışarı çıkmaya davrandı. Emniyet kemerini takılı mı unutmuştu acaba? Hayır. Kemer kapının yanındaki yerinde kararmış, gevşek bir bağırsak gibi asılı duruyordu. İnsaf artık, diye düşündü. Hastalandım herhalde. Arabadan çıkmayı bile beceremiyorsam epey hastalanmış olmalıyım. Kollarıyla bacaklarını rahatça hareket ettirebiliyor, geri manevra yapacakmış gibi kafasını döndürebiliyor, sağa doğru eğilip torpido gözüne erişebiliyordu, ama ne hikmetse sırtı koltuğa mıhlanıp kalmıştı. Daha doğrusu kaskatı mıhlanmaktan ziyade koltuk adamın uzuvlarından biri gibi oluvermişti. Bir sigara yaktı ve aniden telaşa kapıldı: Patronu pencereden bakıp da adamı arabasına kurulmuş sigarasını tellendirirken görse ne derdi? Şiddetli bir korna sesiyle irkilip kapısını kapadı, kapıyı açık unutunca yolu tıkamıştı. Korna çalan araba geçip gidince kapısını yeniden aralayıp sigarasını dışarı attı ve ellerini direksiyona bastırıp ani bir hareketle, kendini var gücüyle dışarı itmeye çalıştı. Ama nafile. Bedeni uyuşmuş, en ufak bir acı bile hissetmemişti. Kendisini şefkatle kucaklarcasına sarmalayan koltuk tarafından tutsak edilmişti sanki. Neydi bu başına gelenler? Dikiz aynasını çekip yine kendine baktı. Yüzünde hiçbir değişiklik yoktu. Belli belirsiz tasa hâlâ yüzüne hâkimdi. Başını sağa, kaldırımdan tarafa çevirince bir kız çocuğunun meraklı ve hınzır bir ifadeyle kendisini izlemekte olduğunu gördü. Derken bir kadın elinde kalın bir gocukla belirdi ve küçük kız gözlerini adamdan ayırmadan gocuğunu giyindi. Sonra anne kızının saçlarını ve gocuğunun yakasını düzeltti ve ikisi birlikte uzaklaştılar.

Adam yine aynaya döndü ve aklına bir fikir geliverdi. Ama orada olmazdı. Etrafta kendisini tanıyan tanımayan bir sürü insan vardı. Çabucak arabayı çalıştırıp kapısını kapadı ve sokağı hızla terk etti. Nihayet belirgin bir amaç belleyebildiği için sakinleşmiş, dudaklarına yayılan tebessüm yüzündeki tasalı ifadeyi yumuşatmaya başlamıştı.

Benzin istasyonunu ancak yanından geçip gitmek üzereyken fark etti. İstasyonun girişindeki tabelada "benzin bitti" yazıyordu, böylece araba yavaşlamadan ve benzinciye sapmadan yoluna devam etti. Arabayı dert etmesine gerek kalmamıştı. Gülümsemesi daha da büyüdü. Şehir merkezinden iyice uzaklaşmış, banliyölere varmıştı. Hedefine birazdan ulaşacaktı. Yapım aşamasındaki bir sokağa girip önce sola sonra sağa saptı ve sonunda iki yanına hendek kazılmış daracık, bomboş bir yola çıktı. Otomobil durur durmaz yağmur yağmaya başladı.

Planı gayet basitti. Kollarını ve bedeninin üst kısmını tıpkı deri değiştiren bir yılan gibi eğip bükerek paltosundan kurtulacaktı. Böyle bir şeye etrafta başkaları varken cüret edemezdi, fakat orada, ıssızlığın ortasında, yağmur perdesinin ardındaki şehirden uzakta, yalnız başınayken paltosundan tereyağından kıl çeker gibi sıyrılıverecekti. Ama yanılmıştı. Paltosu koltuğun sırt kısmına yapışmakla kalmamış, ceketi, yün kazağı, gömleği, atleti, hatta derisi, kasları ve kemikleriyle bile bütünleşmişti adeta. Çırpınmaktan vazgeçip düşüncelere daldı ve on dakika sonra birden çığlık çığlığa, gözyaşlarına boğulup oturduğu yerde dövünmeye başladı. Ümidini adamakıllı kaybetmişti. Arabaya hapsolmuştu resmen. Aralığından kuvvetli bir esintinin buz gibi yağmur damlalarını arabanın içine savurduğu

kapıdan dışarı çıkabilmek için kıvranıp duruyor, ayaklarını vites kutusunun çıkıntısına dayayıp var gücüyle kurtulmaya uğraşsa da koltuktan ayrılmayı başaramıyordu. İki eliyle sunroofun kenarlarına asılıp kendini yukarı çekmeyi denedi, ama ne mümkün! Dünyayı yerinden oynatmaya çalışıyordu sanki. Korkuyla inleyerek direksiyonun üstüne kapandı. Başını kaldırınca debelenmesi esnasında çarpıp çalıştırdığı sileceklerin, camı gıcırdatarak, bir metronom gibi bir o yana bir bu yana gidip geldiğini gördü. Uzaklardan bir fabrikanın paydos zili duyuldu. Çok geçmeden yolun ucunda bisikletli bir adam belirdi. Yağmur damlaları, sırtına geçirdiği geniş siyah naylon brandanın üstünden, bir fokun kaygan bedeninden kayarcasına akıp yere süzülüyordu. Adam arabanın yanından geçerken merakla içeri baktı, fakat içerde umduğu gibi şehvetle sevişen bir çift yerine tek başına bir adam görünce başını hayal kırıklığına uğramışçasına önüne çevirip yoluna devam etti.

Eşi benzeri görülmemiş bir saçmalıktı bu. Bugüne dek kimse kendi arabasının içinde böyle hapsolup kalmamış, kendi arabası tarafından esir alınmamıştı. Oradan çıkmanın bir yolu olmalıydı. Güç kullanmanın işe yaramadığı belliydi. Bir tamirciye mi gitseydi? Hayır. Olan biteni nasıl açıklayacaktı ki? Polisi mi çağırsaydı? Sonra ne olacaktı? Etrafında bir sürü meraklı toplanacak, yetkililer adamı kolundan çekiştirecek, beceremeyince etraftakilerden yardım isteyecek, fakat koltuk adamın şefkatli kucağından kalkmasına izin vermeyeceği için onca çaba boşa gidecekti. Derken yer gök gazetecilerle, fotoğrafçılarla dolacak ve yüzünde kırkılıp yağmur altına bırakılmış bir kedi gibi mazlum bir ifadeyle arabasına sıkışıp kalan adamcağızın

resimleri ertesi günkü gazetelerin manşetlerini süsleyecekti. Başka bir çözüm bulmak zorundaydı. Arabayı gafil avlayabileceğini düşünerek motoru kapatıp aynı anda ani bir hareketle dışarı atlamayı denedi. Ama nafile. Alnını ve sol elini yaralayıp berelediğiyle kaldı. Acıdan gözleri kararmıştı. Sonra aniden bastırılması imkânsız bir işeme ihtiyacı hissetti ve daha ne oluyor derken akışı asla bitmeyecekmiş gibi bacaklarına süzülen ılık sıvı paçalarından arabanın zeminine akmaya başladı. İçine düştüğü durumu idrak eder etmez kendini daha fazla tutamayıp hıçkırıklara boğuldu. Yağmurun içinden peydahlanan uyuz bir köpek arabanın kapısına yanaşıp durduk yerde havlamaya başlayınca adam toparlanıp kendine geldi.

Dipsiz mağaralarda dönüp dolaştığı bir kâbusun içindeymiş gibi ağır hareketlerle arabayı çalıştırdı ve olan biteni anlamaya çalışayım derken, keçileri iyice kaçırmamak için hiçbir şey düşünmemeye çalışarak yavaşça gaza bastı. Birilerinden yardım istemesi gerektiğinin farkındaydı. Ama bu birileri kim olabilirdi ki? Karısını telaşlandırmayı hiç istemese de başka çaresi kalmamıştı. Hem belki kadın adamcağızın derdine bir çözüm bulabilirdi. Hiç olmazsa karısının yanındayken kendini böylesine kepaze ve yalnız hissetmeyecekti.

Kendini koltuğa mıhlayan güçlerin suyuna gitmek istercesine trafik kurallarına dikkat ederek ve oturduğu yerde ani hareketler yapmaktan kaçınarak şehre döndü. Saat ikiyi geçiyordu ve hava epey bozmuştu. Üç benzin istasyonunun yanından geçmesine rağmen araba hiçbir tepki vermedi. Bütün benzincilerin girişine "benzin bitti" tabelası konmuştu. Şehrin içine girdikçe caddelerin orta yerinde terk edilmiş ve arka pencerelerinin iç

tarafına normalde arıza anlamına gelen, ancak bugünlerde genelde benzinin bittiğini belirten kırmızı üçgenler yerleştirilmiş arabalara rastladı. İki ayrı yerde, yolda kalmış arabaları öfkeyle iterek kaldırımlara çıkaran adamlar gördü, hâlâ dinmeyen yağmurun altında sırılsıklamdılar.

Nihayet kendi sokağına vardığında karısını aşağı nasıl çağıracağına hiç kafa yormamış olduğunu fark etti. Kafası allak bullak halde, arabayı apartmanın önünde durdurdu. Yine bir sinir krizi mi geçirecekti acaba? Karısının, sessiz yardım çığlıklarını mucizevi bir şekilde duyup koşarak aşağı ineceğini hayal ediyordu. Uzunca bir beklemenin ardından mahallenin meraklı çocuklarından biri arabaya yaklaştı ve adam çocuğun eline biraz para sıkıştırıp üçüncü kata çıkmasını, orada oturan hanıma kocasının aşağıda, arabasının içinde onu beklediğini iletmesini söyledi. Çabucak gelmesi gerektiğini, çünkü durumun acil olduğunu da eklemesini istedi. Çocuk yukarı çıkıp çok geçmeden döndü ve adama kadının hemen geleceğini iletip cebinde kısa günün kârıyla oradan uzaklaştı.

Üstünde ev kıyafetleriyle, yanına bir şemsiye almayı bile akıl etmeden merdivenleri inen kadın apartmanın kapısından çıkmadan kararsızca dışarı bakınırken, gözleri kaldırımın kenarındaki sıçan leşinin ıslak ve yoluk tüylerine takıldı. Kaldırıma çıkıp yağmurda ıslanmak istemiyordu. Kocası pekâlâ yukarı çıkıp ne istediğini söyleyebilecekken boş yere kendisini aşağı çağırttığı için biraz sinirlenmişti. Fakat arabanın içinden el kol hareketiyle kendisini çağıran kocasını görünce telaşa kapılıp arabaya koştu. Yağmurdan kaçmak için kapının koluna asıldı ve kapı açılır açılmaz kocasının havaya kalkmış eliyle karşı

karşıya geldi. Adam kadının içeri girmesini engellemeye çalışıyor, ama bunu ona dokunmadan yapmaya uğraşıyordu. Kadın iyice korkup arabaya binmek isteyince adam haykırarak sakın binmemesini, arabanın çok tehlikeli olduğunu söyledi. Böylece adam, arabanın yanında iki büklüm eğilen, sırtı ve saçları yağmurdan sırılsıklam, yüzüyse kapıldığı dehşetin etkisiyle gerilmiş haldeki karısına başına gelenleri bir bir anlattı. Sonra kadın kocasının buğulu camlarıyla kendisini bir koza gibi sarmalayıp dünyayla ilişkisini kesen arabadan kurtulmak için koltukta boş yere çırpınmasına kendi gözleriyle tanık oldu. Gözlerine inanamıyordu, ama itirazlarına aldırmadan koluna yapıştığı adamı çekiştirip gerçekten de yerinden oynatamadığını görünce pes etti. Akıllara durgunluk veren bu olayın dehşetine daha fazla karşı koyamayınca susup çaresizce bakıştılar. Derken kadının aklına kocasının delirdiği ve arabadan çıkamadığı sanrısına kapıldığı geldi. Onu tedavi edecek veya böyle vakaların tedavi edildiği hastanelere götürecek birilerini derhal bulması lazımdı. Dikkatle seçtiği sözcükleri özenle dolandırarak kocasına azıcık beklemesini, çok geçmeden döneceğini, onu arabadan çıkarmak için yardım çağıracağını, her şey düzelince öğle yemeğini beraber yiyebileceklerini söyledi. Nasılsa adam işyerine telefon edip üşüttüğü için işe gelemediğini, öğleden sonra da gelemeyeceğini söyleyebilirdi. Telaşa mahal yoktu, böyle şeyler herkesin başına gelir, hemen geçiverirdi.

Fakat kadın apartmana girip merdivenlerde gözden kaybolunca adam yeniden etrafına üşüşecek kalabalıkları, gazete manşetlerini ve altına doldurduğu için rezil rüsva olacağını düşünüp daralmaya başladı. Dakikalar geçmek bilmiyordu.

Kadın yukarıda dört bir yanı arar, polise ve hastaneye haber verir, dalga geçmediğine inansınlar diye dil döker, kendisinin ve kocasının isimlerini, arabanın rengini, markasını ve plakasını söylerken, adamsa beklerken hayalinde canlanan görüntülere daha fazla dayanamayıp motoru çalıştırdı. Kadın yeniden aşağı indiğinde arabanın yerinde yeller esiyordu. Sıçan leşiyse yağmur oluğundan akan suyun etkisiyle, en sonunda kaldırımın kenarından yola kaymış, yokuş aşağı sürüklenmekteydi. Kadın çığlığı basıp dövünse de çağırdığı görevlilerin gelmesi uzun sürdü ve geldiklerinde onlara olan biteni açıklaması epey zor oldu.

Adam hava kararana dek şehirde dönüp dolaştı, kapalı benzincilerin önünden geçti ve arabanın zoruyla benzin kuyruklarına girdi. Parası tükenmek üzereydi ve beş parası kalmadığında araba hâlâ benzincilere girip pompanın dibinde durursa ne yapacağını düşünüp ödü kopuyordu. Ancak korktuğu gibi olmadı, çünkü mesai saati bitip benzinciler birer birer kapandıkça arabalar da ertesi gün benzin alabilmek için kuyruklarda bırakılmaya başlandı. Adam yirmi dört saat açık kalan benzincilerin önünden geçmedikçe sorun yoktu. Kendinden başka hemen hiçbir taşıtın bulunmadığı uzun ve geniş bir caddeden geçerken arkasında beliren bir polis arabası hızlanıp önüne geçti ve adam tam onu sollamaya davrandığı sırada polis memuru durmasını işaret etti. Fakat adam yine korkuya kapıldı ve gaza bastı. Arkasında kalan polis arabası sirenini öttürdüğü anda nereden geldiği belli olmayan motosikletli bir polis son sürat peşine takıldı. Fakat araba, adamın arabası, motoru kükreyerek hızlandı ve hemen ilerideki bir sapaktan otobana girdi. Peşindeki polisler giderek daha uzakta kaldı; hava tamamen

kararıp araba başka bir otobana girdiğinde görünürde polis molis kalmamıştı.

Karnı acıkmıştı. Nasılsa rezil olduğunu düşünerek utanmadan bir kez daha altına işedi. Aklını kaçırmaya başlamıştı: utandım, ulandım, sulandım, bulandım. Gerçeklerden kaçmak uğruna ister istemez ünlü ve ünsüz harfler ekleyip değiştirerek sözcüklerle oynamaya kaptırmıştı kendini. Arabayı durdurmuyordu, çünkü durdurmasının hiçbir anlamı yoktu. Ama şafak sökmeden iki defa arabayı kenara çekip yavaş hareketlerle dışarı çıkmaya çalıştı; ne de olsa bunca zamandır birliktelerdi, artık ikisinin de iyi niyetli olduklarını kanıtlamak uğruna biraz ödün vermeleri gerektiği konusunda uzlaşmış olabilirlerdi. Durmak bilmeyen yağmurun altında, karanlık, buz gibi tarlaların arasında; iki defasında da kendini sımsıkı tutan koltuğa fısıldayarak dil döktü, iki defasında da otomobili kendini zor kullanmadan serbest bırakması için ikna etmeyi denedi. Hiçbir sonuç alamayınca çaresizlikten gözü döndü ve ulurcasına çığlıklar atarak gözyaşlarına boğuldu. Başındaki ve elindeki yaralar yine kanamaya başlamıştı. Böylece adam hıçkırıkların arasında zar zor nefes alarak ve korkuya kapılmış bir vahşi hayvan gibi inleyip sızlayarak arabayı sürmeye devam etti. Artık pes etmişti; adam arabayı değil, araba kendi kendini sürüyordu.

Bütün gece boyunca, nereye gittiğini bilmeksizin yol aldı. İsmi bilinmeyen köylerden, uçsuz bucaksız düzlüklerden geçti, tepelere çıkıp dağlardan indi, başı dönene dek o viraj senin, bu viraj benim dolanıp durdu. Gün doğmaya başladığında, bilmediği bir yerde, yağmur damlalarının çukurları doldurup taşırdığı bozuk bir yolun ortasında buldu kendini. Motor aslanlar

gibi kükrüyor, tekerlekler çamurlu yolu kaplayan çakılları değirmentaşı gibi eziyor, şasi boydan boya zangırdıyordu. Etraf tamamen aydınlanmış olmasına rağmen güneş görünürlerde yoktu ve yağmur aniden kesildi. Yol gittikçe daralarak incecik bir patikaya dönüştü ve kayaların arasında belirginliğini iyice kaybederek adeta havaya karıştı. Dünya nerelere kaybolmuştu? Önünde sıradağlar ve insanın nefesini kesecek kadar yakın görünen bir gökyüzü uzanıyordu. Avazı çıktığı kadar haykırıp direksiyonu yumrukladı. Tam o anda benzin ibresinin sıfıra dayandığını fark etti. Motor resmen kuru kuruya çalışarak, arabayı süründürürcesine yirmi metre daha ilerletti. Yol oracıkta yeniden başlıyordu, ama depoda benzin kalmamıştı.

Adamın alnından soğuk terler boşandı. Midesinden başlayan bulantı bedenini tepeden tırnağa kapladı ve gözlerine üç kat perde indi. İçerdeki havanın tükendiğini hissedince boğulmamak için el yordamıyla kapıyı açtı ve bir anda, ya adam ya da motor öldüğü için, vücudu kapıdan dışarı sarkıp yavaşça kayarak yere değdi. Sonra biraz daha kaydı ve boylu boyunca yerdeki taşların üstüne yığıldı. Yağmur yine yağmaya başlamıştı.

KISIRDÖNGÜ

Başlangıçta, demeden önce her şeyin bir başlangıcı olması gerekir diye belirtmek gerek, zira bu en başta ortaya çıkan başlangıcın asla ayrılamadığı bitiş noktası, ki "ayrılamadığı" demek "ayrılmak istemediği" veya "ayrılmaması gerektiği" demek değildir, aslında ayrılamayış kavramının duru bir örneğidir, çünkü böyle bir ayrılış gerçekleştiği takdirde evrenin başımıza yıkılacağı herkes tarafından bilinir, ne de olsa evren kırılgan bir yapıdır ve devamlılık kavramı üstüne oturtulmuş çözümleri kaldıramaz – neyse, başlangıca dönersek; başlangıçta dört tane yol inşa edildi. Bu dört koca yol ülkeyi dört eşit parçaya bölüyor, her bir parçanın kalbinden dümdüz uzanarak veya arazinin kıvrımlarına itaat edip kıvrılarak geçiyor, bunu başarabilmek için de azimle dağları deliyor, ovaları yarıyor, kolonların ve kirişlerin tepesinde, nehirleri ve ortalarından nehirler akan vadileri alt ediyordu. İnşaatçıların, daha doğrusu zamanı geldiğinde inşaatçılara gerekli emri verecek olan kralın isteği doğrultusunda, yolların kesişeceği noktaya beş kilometre kala yollar önce ana, sonraysa tali yollardan oluşan bir ağa dönüşüyor, bedenin en ücra noktalarına ulaşabilmek için toplardamarlara ve kılcal damarlara dönüşen kalın atardamarlar gibi dallanıp budaklanarak her bir kenarı on kilometre uzunluğunda olan mükemmel bir kare oluşturuyordu. Toprağa yerleştirilmiş dört sıra taştan oluşan bu kare de, hikâyenin açılışında evren hakkında belirtilen

saptamalara uygun olarak ve yine başlangıçta belirtildiği üzere ülkenin dört kalbinden yola çıkıp dört tane yolu açan, düzleştiren ve asfaltla kaplayan makineler ufukta göründükten sonra, yüksek bir duvara dönüştü; zemin ıslah çalışmalarıyla düzleştirilmiş yüz kilometrekarelik arazinin etrafında yükselen ve varlığı şehir planlarında önceden belirtilen dört kenarlı bir duvara. Arazi olarak buranın seçilmesindeki başlıca etken, mekânın ülkenin bütün sınırlarına eşit uzaklıkta olmasıydı, üstelik arazinin toprağının kireç bakımından zengin olduğu en iyimser bilirkişilerin raporlarında bile belirtilmediğinden buranın seçilmesi büyük şans olmuştu. Bütün bu olanlar kralın şanını daha da artırmıştı, fakat kraliyet tarihiyle birazcık olsun ilgilenen kişiler böyle olacağını en başından tahmin edebilirdi: Tarih boyunca tüm krallar ne dedilerse haklı çıkmışlar, kral olmayanlarsa hep bu haklılığın gölgesinde kalmışlardı; hem bu saptama tarih boyunca kralların emriyle tutulmuş olan kraliyet kayıtlarında yazılanlarla da örtüşüyordu. Ortada büyük bir arzu ve böylesine beklenti dolu bir arzuyu karşılayabilecek miktarda para olmazsa bu kadar yüce bir eseri inşa etmek mümkün olmayacağı için, inşaat şirketinin faturalarını ödeyebilmek uğruna, ülke hazinesi son kuruşuna kadar boşaltılmıştı. Haliyle, boşaltılan hazinenin yine doldurulması gerekince tüm halkın pamuk elleri cebe atması talep edilerek vergiler yeniden düzenlenmiş, fakat vergilendirme her vatandaşın gücü yettiğince katkıda bulunabileceği şekilde değil, vatandaşların beklenen yaşam sürelerine göre düzenlenmiş ve bu adil düzenlenmenin halka açıklanması elbette herkes tarafından anlayışla karşılanmıştı: Vatandaşın yaşı ne kadar fazlaysa vereceği vergi de o kadar yüksek olacaktı.

Tabii böylesine yüce bir eserin ortaya çıkarılabilmesi için bin bir fedakârlık yapıldı, türlü türlü zorluğa katlanıldı, sayısız kurban şanlı törenlerle toprağa verildi. Göçük altında kalarak, duvarın tepesinden çarpa çarpa düşerek, başına güneş geçip yere yığılıvererek, kanlı canlı ayaktayken aniden donup kaskatı kesilerek can verenlerin haddi hesabı yoktu. Ama bütün kurbanların şanlı törenlerle toprağa verildiği sakın unutulmasın. Makamı gereği krala bahşedilmiş olan üstün zekâ ve geçici ölümsüzlük unvanlarınınsa, duvarlara projenin orijinalinde olduğu gibi kapılar takmanın gayet gereksiz olduğunu öne süren mütevazı bir memura verilmesi uygun görüldü. Memur haksız sayılmazdı. Sabah akşam durmadan açık duracak kapılar imal etmek kadar saçma bir şey olabilir miydi hiç? Neyse ki bu dikkatli memur sayesinde dördü ana, on altısıysa ikincil olmak üzere tam yirmi kapıdan tasarruf edildi. Bu kapılar imal edilselerdi, eşit sayıda olmak üzere ve belli bir mantık izlenerek duvarın dört kenarına dizileceklerdi: Tam ortada ana kapı, onun iki yanındaysa ikişer adet ikincil kapı bulunacaktı. Fakat kapılardan vazgeçilince duvarların ortasına sadece yolların bittikleri noktalarda açılmış kemerler kondu. Duvarlar nasılsa kapılar olmadan da ayakta durabiliyorlardı: Sapasağlamdılar, yerden üç metre yüksekliğe kadar kalın bir temel üstünde duruyor, sonra da gittikçe incelerek yerden dokuz metre yüksekte sonlanıyorlardı. Anayollara belli aralıklarla bağlanan yan yollar için duvarda başka aralıklar bırakıldığını söyleyip hiç kafa şişirmeyelim. Geometrik açıdan son derece basit olan bu yolların gerekli sapaklar açılarak ülkenin diğer otoyollarına bağlandığını uzun uzadıya anlatıp hiç vaktinizi almayalım. Her yoldan her

yana ulaşmak mümkün olduğuna göre her yol illa ki oraya çıkacaktı.

Dört anayolun bağlandığı dört duvardan oluşan bu yapı bir mezarlıktı. Bu mezarlık ülkenin tek mezarlığı olacaktı. Kral böyle buyurmuştu. Yücelik ve hassasiyet özellikleri tek bir kralda vücut bulduğunda ortaya tek bir mezarlık çıkması kaçınılmazdı. Krallar tanım gereği yüce kişiler olarak dünyaya gelirlerdi; böyle olmayı istemeyen kralın işi zordu –başka krallıklarda böyle olmayan krallar mevcut olabilirdi, fakat onlar da başka krallarla bir araya gelmeyegörsünler, hemen yüceliverirlerdi–. Hassasiyette ise durum biraz farklıydı; krallar hassas olabilirlerdi de, olmayabilirlerdi de. Tabii hassasiyet derken gözün kenarında biriken bir damla yaş ve titreyen dudaklardan ibaret avam bir hassasiyetten değil, ülke tarihinde de dünya tarihinde de eşi benzeri görülmemiş, insanı ölüme veya ölümün araçlarına, gereçlerine ve işaretlerine, akrabaların kederlerine ve abartılı yas gösterilerine katlanmaktan âciz hale getiren bir hassasiyetten bahsediyoruz. İşte bu kral böyle hassas bir kraldı. Her kral ve her cumhurbaşkanı gibi onun da ülkesinin dört bir yanını gezip dolaşması, âdet olduğu üzere özenle seçilip önüne konan çocukların başını okşayarak halkın gözüne girmesi, gizli servis tarafından zehir ve bomba kontrolünden geçirildikten sonra teslim edilen çiçekleri kabul etmesi, boyası yüze göze bulaşmayan ve zehirli madde içermeyen renkli kurdeleleri keserek açılışlar yapması gerekiyordu. Kral bütün bunları hiç üşenip sıkılmadan yapıyordu. Fakat her gezisinde bin türlü acıya tanık oluyor, ölüm ve ölümün izleri nereye gitse karşısına çıkıyordu. Mızrak gibi sipsivri göğe yükselen bir servi

ağacında, dul bir kadıncağızın siyah başörtüsünde, görevlilerin affedilmez bir hatası yüzünden tam da kralın geçit yaptığı sırada beklenmedik bir biçimde yolda beliren bir cenaze alayında kral hep ölümü görüyordu. Sarayına her seferinde keder içinde dönüyor, günü gelince kendisinin de öleceği fikri aklından bir türlü çıkmıyordu. İşte hem başkalarının çilesi, hem de kendi dertleriyle boğuştuğu bir gün sarayının tepesindeki balkonda güneşlenirken ta uzaklarda –çünkü bırakın kralın kendi yaşam süresini, krallık kuruldu kurulalı böylesine açık ve berrak bir hava görülmemişti– eşi benzeri olmayan, görkemli dört beyaz duvarı görünce aklına gayet basit bir fikir geldi: Orayı ülkenin tek merkezî mezarı haline getirecek ve herkesin oraya gömülmesini şart koşacaktı.

Binlerce yıldan beri ölülerini herkesin gözü ve penceresi önünde defnetmeye alışmış bir halk için bu korkunç bir devrimdi. Ancak kral fikrini krallara özgü katı bir kararlılıkla budaklandırıp dedikoducuların delilik diye adlandırdığı bir karar alınca ortaya devrimden korkanların korkularını bile gölgede bırakan bir karmaşa çıktı: Ülkedeki bütün mezarlar açılacak ve ihtiva ettikleri kemiklerle kalıntılar çürüme safhalarına bakılmaksızın dışarı çıkarılıp yeni tabutlara doldurularak yeni mezarlığa gömülecekti. Bu karar kraliyet ailesinin nesiller önce merhum olmuş ve naaşları şimdi şanlı birer avuç toza dönüşmüş fertlerini de kapsıyordu. Onlar için, belki de Mısır Piramitlerinden esinlenerek, bir anıtmezar inşa edilecekti. Böylece zamanla her şey yeniden yoluna girip ülke eski huzuruna kavuştuğunda, ilk kez ötekileri kâh tatlı dil, kâh şiddet kullanarak "Başıma bir taç isterim, tez sağlansın," diye ikna etmeyi akıl eden kişiden

itibaren, gelmiş geçmiş bütün taçlıların saygıdeğer kemikleri coşkulu vatandaşların önünde toplaştığı kuzey kemerinden törenle içeri taşınarak ebedi istirahatgâhlarına taşınacaktı. Kimilerine göre çoğu kararsız kişinin aile kabristanlarının taşınmasını kabul etmesinde bu eşitlikçi karar etkili olmuştu. Tabii birçok kişi de ölülerle alakalı gelenek ve göreneklerden sıkıldıkları, ne sahici bir hayat sürebilen ne de adamakıllı bir ölüm yaşayabilen ölülerin mezarlarına tonla masraf yapmaktan yaka silktikleri için kralın bu kararına sessizce sevinmişlerdi. Çok geçmeden herkes kralın fikrinin insanlık tarihinin en harika fikri olduğunu ve böyle bir kralın hiçbir millete kolayca nasip olmayacağını düşünmeye, kader bu yüce kralı o tarihte, o ülkede doğurtup başa geçirdiğine göre hem halkın mutluluğu, hem de rahatı en çok hak eden ölülerin huzuru uğruna ona itaat edilmesi gerektiğine herkes inanmaya başlamıştı. Tarih boyunca halklar kimi dönemlerde müthiş sevinçlere boğulmuşlardır; işte bu da böyle mesut bir dönemdi ve halk böylesine bir sevincin tadını çıkarıyordu.

Mezarlığın yapımı nihayet tamamlanınca sıra eski mezarların açılmasına geldi. Başlarda her şey kolayca ilerliyordu: Halihazırda mevcut olan binlerce büyük, orta ve küçük mezarlığın etrafı da duvarlarla çevriliydi ve bu sayede mezarların sınırları içindeki toprağı işi sağlama almak için gerekli olan üç metre derinliğe kadar kazmak, metreküplerce kemiği, çürümüş tahta parçalarını, kazı aletlerinin paramparça ettiği cesetleri çıkarmak ve çıkarılanları en minik bebekten tutun en battal boy yetişkinin sığabileceği kadar çeşitli boyutlardaki tabutlara bölüştürmek gerekiyordu; tabii bu bölüştürme biraz rastgele yapıldığından kimi tabutlara iki kafatası ve dört el, bir kürek

dolusu ufalanmış kaburga, henüz çürümemiş bir meme ve çoktan kurtlanmış bir karın, hatta Buda'nın bir dişi veya kemiği ya da bir azizin kürek kemiği ya da Aziz Januarius'un bir şişecikte saklanan mucizevi kanı konabiliyordu. Ölülerin her bir parçasının bütününün yerini tutabileceği fikri esas alınmıştı, böylece ülkenin her köşesinden; köylerden, kasabalardan ve kentlerden yola çıkan uçsuz bucaksız bir insan konvoyu yollara dökülüp merkez otoyol ağına çıkıyor, oradan da bu iş için özel inşa edilen ara yollara saparak o günden itibaren ölüler yolu diye anılacak olan anayolları dolduruyordu.

Yukarıda da açıklandığı üzere ilk başta pek bir zorlukla karşılaşılmamıştı. Ancak bir gün birisi, sonradan yine ülkenin kudretli kralı tarafından sahiplenilecek bir soru ortaya attı: Düzenli mezarlık sistemine geçilmeden önce ölüler dağlara ve kırlara, kiliselerin bahçelerine, ağaçların gölgelerine, evlerin diplerine, pulluğun ulaşamayacağı derinlikte kazılabilen her türlü toprak parçasına, kısacası her tarafa gömülmüş olduğuna göre bu mezarlara ne olacaktı? Üstelik bir de savaşlarda ölüp Asya, Avrupa ve daha nice kıtadaki toplu mezarların yanında küçük kalsa da nereden bakılsa binlerce cesetle dolu toprak parçalarına gömülenler vardı, çünkü neticede kralın ülkesi de insanların yaşadığı bir ülkeydi ve savaşlar eksik olmadığından gelişigüzel gömülmüş cesetlerle karşılaşılabiliyordu. Bu sorunun insanların aklını epey karıştırdığını itiraf etmeliyiz. Kral, fikri sahiplenir sahiplenmez, ilk iş olarak sessizliğini bozdu, çünkü hem bir fikir ortaya atıp hem de sessiz kalmak koca krala yakışmazdı. Ülkenin her karış toprağı eski mezarlıklara yapıldığı gibi tersyüz edilemeyeceği için dört bir yana emir salındı ve

en nadide bilimadamları görevlerini haşmetmeaplarının soylu ağzından öğrenmek üzere saraya çağırıldı: Su veya maden bulmak için icat ettiklerine benzer bir aleti tez icat edip toprağın altında gömülü bütün cesetlerin veya ceset kalıntılarının yerlerini tespit edeceklerdi. Emri alır almaz aralarında bir seminer düzenleyen bilimadamları sorunun zorluğuyla yüzleşince mezarlarda yatan cesetlere imrenir oldular. Üç gün üç gece tartışıp kafa patlattıktan sonra her biri kendi laboratuvarına çekilip çalışmaya koyuldu. Böylece ödenek kesesi yine açıldı ve yeni bir gelir kalemi için yeni bir vergilendirme yürürlüğe sokuldu. Her zaman olduğu gibi birkaç başarısız denemenin ardından sorun neyse ki çözüldü. Başarısız denemelerden örnek vermek gerekirse, bilimadamlarından biri insan vücudunu algılayınca sesli ve ışıklı sinyaller veren bir alet icat etmişti, ama alet vücutların canlı mı, ölü mü olduğunu ayırt etmekten âcizdi. Alet haliyle canlılar tarafından kullanıldığından habire etrafındakileri algılayarak yanıp sönüyor ve ötüyor, neticede hiçbir işe yaramıyordu. Ülkedeki herkes aslında gayet başarılı bir mucit olan adamcağızın haline gülse de adam birkaç ay sonra aletin içine yerleştirdiği takıntı mekanizması sayesinde sorunu çözünce herkes tarafından övülüp ödüllendirildi. Alete yanaşıp kulak kabartanlar, mekanizmanın mütemadiyen tekrarladığı sözcükleri duyabiliyorlardı: "sadece cesetleri veya ceset kalıntılarını bulmalıyım, sadece cesetleri veya ceset kalıntılarını bulmalıyım, cesetleri veya ceset kalıntılarını veya ceset kalıntılarını..."

Sonra şans eseri aletin bir hatası daha fark edildi. Çalışmaya başlar başlamaz aletin insanlarla hayvanların cesetlerini ayırt edemediği anlaşıldı. Biraz önce şans eseri diye boşuna

dememiştik, çünkü bu yeni hata hayırlı bir olaya vesile oldu. Kral, kıyısından döndüğü felaketi fark edince birden ürperdi: Doğruydu ya, ölüm bir tek insanlara değil, her canlıya mahsustu; bir tek insanların cesetleri çıkarılıp köpekler, atlar ve kuşlar yerlerinde bırakılsaydı bunca çaba neye yarardı ki? Tabii yarı organik canlılar sayılabilecek böcekler istisna sayılıp yerlerinde bırakılabilirdi – ne de olsa o zamanlar o ülkede bilim, böcekleri böyle kabul ediyordu. Böylelikle yıllarca sürecek olan hummalı araştırma başlamış oldu. Taranmamış bir avuç toprak bile bırakılmadı, ezelden beri balta girmemiş diye bellenen bölgelere bile gidildi; dağların en yüksek tepeleri, diplerindeki balçıkta binlerce boğulmuş ceset saklayan nehir yatakları, ağaçların besin elde etmek için cesetlere sardıkları kökleri birer birer tarandı. Tabii yollar da unutulmadı ve kazılıp parçalanan birçok yolun yeniden inşa edilmesi gerekti. Sonunda krallık adeta ölümden arınmış hale geldi. Kralın resmi olarak, kendi sesi ve sözüyle, ülkenin ölümden arındığını –aynen böyle demişti– söylediği gün ulusal tatil ilan edildi ve kutlamalar yapıldı. Normalde böyle günlerde kazalar, saldırılar vb. arttığından ölen insan sayısı her zamankinden yüksek olsa da ulusal yaşam kurumu –diye adlandırılan kurum– hızlı ve modern bir biçimde çalışıyordu: Öldüğü tespit edilen kişinin naaşı derhal en kısa yoldan artık kimsenin sahiplenmediği ölüler yoluna gönderiliyordu. Ölülerden kurtuldu kurtulalı kral mutluluktan uçuyordu. Halkın ise olan bitene alışmaktan başka seçeneği yoktu.

Halkın eski huzuruna kavuşması epey uzun sürdü. Üst üste ölümler yaşayan ailelerin, hele de küçük ailelerin, ölümü doğanın bir parçası olarak görüp yas dolu yılları sağ salim atlatmalarını

sağlayan huzurlu havanın geri gelmesi hiç kolay olmadı. Herkesin üstüne bir suskunluk çökmüştü. Bu geçiş döneminin ulusal yas ilan edilmiş gibi kasvetli geçtiğini, hatta halkın, hani denir ya, üstüne ölü toprağı atılmış gibi durgunlaştığını söylesek abartmış olmayız. Bu kederli yıllar boyunca gülümsemeye cüret edenler hep ayıplandı, kınandı. İnsanın uzak bir akrabası, kuzeninin kuzeni bile olsa, bütünüyle veya parçalanmış halde mezarından çıkarılıyorken veya kazıcıların kovalarından kek kalıbına boşaltılır gibi yeni tabutlara paylaştırılıyorken gülümsemesi hiç yakışık almazdı. Bu bitmek bilmeyen yılların sonunda, ister yaşam belirtisi olarak görün, ister ölüme karşı içten içe bir isyan, yüzleri vakur bir kederle asılan insanlar nihayet tebessüm etmeye, gülmeye, hatta kahkahalar atmaya, etrafa oyuncu, alaycı ve eğlenceli gülücükler saçmaya başladılar.

Fakat insanların bu suskunluğunun tek sebebi eski geleneklerin yok olduğunu görünce ruhlarının sancıması değildi, zira bedenleri de en az ruhları kadar zorlanmıştı. Böylesine uzun bir süre boyunca çabalayıp didinmek hayattakilerin bedenlerinde sözcüklere dökülemeyecek acılara sebep olmuştu. Yalnızca binalar, yollar, köprüler, tüneller, viyadükler inşa etmekle ve biraz önce kısmen de olsa bahsettiğimiz bilimsel araştırmalar yapmakla kalınmamış, ağaç ve kereste endüstrisi de müthiş gelişmişti. Ormanlar dolusu ağacın kesilmesinden tutun da tabut yapmaya uygun kerestelerin hızlı kurutma yöntemleriyle hazırlanması, seri halde tabut üreten makinelerin de inşa edilmesi gerekmişti. Hazır makine demişken belirtmeden olmaz; artan talebi karşılamak üzere makine endüstrisi de çivi ve menteşe üretim tesislerinden başlayarak yeniden yapılanmıştı. Kumaş

tüccarlarının, astarcıların, şeritçilerin ve püskülcülerin işleri açılmış, gelen mezar taşı ve oymalı oymasız bir sürü kabristan sütunu siparişine yetişebilmek için mermerciler de toprağı kazmaya başlamışlardı. Tabii mezar taşlarına siyah veya yaldızlı boyayla yazılar yazan, fotoğraflar basan, madeni veya camdan süslemeler yapan, yapma çiçekler, adak mumu vesaire üreten küçük esnafa da büyük iş düşmüştü. Ama herhalde en çok iş, eğer var olmasaydı yukarıdaki işlere sıra bile gelemeyecek olan nakliyat endüstrisine düşmüştü. Onların göstermiş olduğu çabayı da kelimelere dökmek zor; endüstrinin temelindeki kamyon ve diğer ağır taşıt üreticilerinden itibaren herkes koşullara uyum sağlayabilmek ve tabutları yeni mezarlığa taşıyabilmek için üretim planlarını değiştirmiş, yeni montaj makineleri yaptırmıştı. Tüm mesai saatlerinin yeniden düzenlenmesi, gidiş-geliş sürelerinin ayarlanması, konvoyların yoğunluğu giderek artan trafiğe çıkabilecekleri saatlerin belirlenmesi ve bütün bunlar yapılırken hafta içi ve hafta sonunda, zaruri ve keyfi faaliyetler içinde, normal biçimde hayatlarını sürdürmeye çalışan insanların hesaba katılması gerekmişti. Altyapı çalışmalarını da unutmamak gerek: Kamyoncuların karınlarını doyurabilmeleri ve uyuyabilmeleri için lokantalar ve oteller inşa edilmiş, kamyonlarına özel park alanları açılmış, ruhlarını ve bedenlerini rahatlatabilecekleri tesisler sağlanmış, telefonlar çekilmiş, acil yardım istasyonları, tamir atölyeleri, benzinciler, lastikçiler, yedek parçacılar vs. kurulmuştu. Artık kolayca tahmin edilebileceği üzere, bu kurulan işletmeler de başka işletmeler için iş alanı doğurmuş, endüstriler birbirini canlandırmış, zenginlik artmış ve sonunda ulaşılabilecek en üst noktaya, yani tam

istihdama ulaşılmıştı. Tabii bu dönemin ardından bir kriz yaşandı ve ekonomistler olacakları önceden haber verdiklerinden hiç kimse olanlara şaşırmadı. İş hayatında doyuma ulaşan halkın bastırılamaz bir dinlenme arzusu duyacağını öngören toplum psikologları yanılmamış ve bu dinlenme arzusu krizin olumsuz etkileri karşısında tampon vazifesi görmüştü. Gerçekten de her şey normale dönüyordu.

Mezarlık ülkenin geometrik merkezinde, dört ana rüzgârın tam birleştiği noktada bulunuyordu. Taşınan cesetler mezarlığın yüz kilometrekarelik alanının çeyreğini bile doldurmadığından bir grup matematikçi kafa kafaya verip ülkenin tarihi boyunca ölen insanların olası sayısını ve ceset başına düşen ortalama alanı hesaba katıp mevcut nüfus ölünce gerekecek olan mezar alanını hesapladılar ve çoktan toza toprağa karışan ve cesedi ortalarda olmayanlar sayılmasa bile mezarlığın çok daha büyük bir alana ihtiyaç duyduğu sonucuna vardılar. Bu muamma, eğer ki gerçekten bir muammaysa, tıpkı çemberin karelenmesi ve küpü iki katına çıkarma problemleri gibi sonraki nesillerin zihinlerini meşgul edecekti, çünkü biyoloji disiplininin önde gelen isimleri ülkede belli bir süre sonra ceset diye bir şeyin kalmayacağını kralın huzurunda kanıtladılar. Bir yandan kendine güvenle dolup taşan, bir yandan da duydukları karşısında şüpheye düşen kral ise bir süre derin düşüncelere daldıktan sonra yayınladığı ferman sayesinde tartışmaya son noktayı koydu: Gezi ve ziyaretlerine yeniden başlayınca hissettiği hafiflik onun gözünde kanıtların en sağlamıydı: Ortalıkta ölümün hiçbir izi görünmediğine göre ölüm ülkeden tamamen çekilmiş olmalıydı.

Başta yapılan plan daha mantıklı olmasına rağmen mezarlık kenarlardan merkeze doğru dolduruluyordu. İlkin kemerlerin kenarlarına ve duvarların dibine açılan mezarlar zaman geçtikçe kavisli bir çizgi halinde birleşerek mezarlığın ortasında mükemmel bir daire oluştursa da bu geçici dairenin akıbeti hikâyemizde ele alınmayacak. Nakliye evresinden itibaren mezarlığın iç biçimi, dışarıyla bağlantısı duvarlar vasıtasıyla kesilmiş olmasına rağmen, duvarların dışında süregelen hayatı neredeyse birebir yansıtıyordu. Böyle bir şey olacağı kimsenin aklına gelmemiş olsa da bunu tahmin edememek için ahmağın önde gideni olmak gerektiğini söyleyen çoktu.

İlk işaret, sırasıyla fidana, ağaçlığa ve ormana dönüşen bir tomurcuk gibi güney duvarının ikincil kemerlerinden birinin dibinde bitiveren ve içinde içecek satılan derme çatma bir baraka oldu. Nakliyeciler yol üstünde ihtiyaçlarını karşılamış olsalar bile mezarlığa her gelişlerinde buraya uğruyorlardı. Derken bu barakanın yakınında ve başka kemerlerin dibinde benzer mallar satan başka dükkânlar kuruldu ve dükkân sahipleri evlerini mecburen dükkânlarının yakınına inşa ettiler. Başlarda gecekondu tarzında, gelişigüzel inşa edilen bu evler çok geçmeden daha sağlam malzemelerle yapılıp taştan ve tuğladan, düzgün çatıları olan yapılara dönüşmeye başladı. Hazır konusu açılmışken belirtmeden geçmeyelim; bu ilk yapıların ortaya çıkmasından beri karenin dört kenarının, tabiri caizse, sosyal koşullarının, *a)* belli belirsiz bir biçimde, *b)* somut kanıtlara dayanarak, birbirinden farklılaştığı gözlendi. Her ülkede olduğu gibi buranın halkı da tek tip olmaktan uzaktı ve her ne kadar kral şaşaalı bir hayat sürse de vatandaşların sosyal

açıdan eşit olduğunu söylemek zordu. Toplumda hem zenginler hem fakirler vardı ve bunların dağılımı evrensel kurallara dayanıyordu: Fakirlerle zenginler arasında, zenginlerin fakirlerden faydalanmasını sağlayacak bir mesafe bulunuyordu ve tabii her şey zenginlerin fayda sağlaması üstüne kurulduğundan fakirler bu ilişkiden herhangi bir fayda elde edemiyordu. Nakliye işlerinin bitmesinin ardından mezarlık yaşayan insanların kuralları ve görüşleri çerçevesinde bölgelere ayrıladursun, duvarların dışında da bir ayrım başlamıştı. Aslında bu durumun sebebi öylesine açıktı ki açıklamaya gerek olup olmadığı tartışılır. Ülkenin en zengin kısmı kuzey bölgesi olduğundan mezarlığın kuzey kanadında yaşayanlar da fakir olan güney bölgesinin mezarlıktaki temsilcisi olan güney kanadının zıddı olarak, zengin bir sosyal sınıf oluşturdu. Aşağı yukarı aynı şey diğer kanatlar için de geçerliydi. Her şey olacağına varıyor, zıt kutuplar hemen oluşuyordu. Mezarlığın dışı, her ne kadar içerisi kadar bariz olmasa da aynı doğrultuda ilerliyordu. Örneğin kısa sürede duvarların dışında beliren çiçekçilerin sattığı çiçekler arasında müthiş farklar vardı; kimileri özel seralarda yetiştirilmiş nadir çiçekleri şık buketler yaparak satışa sunarken, kimileriyse çevredeki tarlalardan kopardıkları ne idüğü belirsiz çiçekleri demet yapıp satıyordu. Bu konuda bin türlü dilek ve şikâyetlerden bunalan devlet memurlarıysa herkesin kesesine uygun çiçeği almakta özgür olduğunu söylüyorlardı. Karmaşık bir idari mekanizmaya ve özerk bir bütçeye sahip olan mezarlığın binlerce mezarcıya istihdam sağladığını da unutmamak gerekir. Başlarda her çalışan, derecesine ve kademesine bakılmaksızın karenin merkezinde, kabristanlardan uzaktaki

kısımda yaşıyordu. Fakat çok geçmeden kıdem, gelir farklılığı, hastane, doğumhane, çocuklar için okul gibi çeşitli sorunlar baş gösterdi. Bu sorunlar nasıl çözülecekti acaba? Mezarlığın ortasına bir şehir mi inşa edilmeliydi? Böyle yapılırsa her şey başa dönmüş olacaktı, üstelik yıllar geçtikçe şehir ve mezarlık birbirine karışacak, mezarlar sokakların ortasından fırlayacak, evlere ulaşmak için mezarların arasından geçmek gerekecekti. Böylece eski keşmekeş geri dönecek, daha da kötüsü bu sefer her şey dışarıyla tek bağlantısı onar kilometre uzunluğundaki kenarlarında bulunan birkaç kemerle sağlanan bir karenin içinde olup bitecekti. Dolayısıyla ya etrafı ölüler şehriyle çevrili bir canlılar şehrini ya da, başka seçenek olmadığından, etrafı dört tane canlılar şehriyle çevrili tek bir ölüler şehrini tercih etmek gerekiyordu. Yapılan tercih resmiyete dökülünce ve yakınlarını defneden cenaze alaylarının hem mezarlığı terk edip uzun ve zahmetli bir yolculuğun ardından evlerine gitmeye takatlerinin kalmadığı, hem de toprağa verdikleri insanlardan kolayca ayrılamadıkları anlaşılınca merkezin etrafındaki dört şehir müthiş hızlı ve haliyle müthiş karmaşık bir büyüme yaşadı. Sokaklar her keseye uygun konaklama yerleriyle dolup taşıyordu; bir, iki, üç, dört, beş yıldızlı oteller, kerhaneler, resmi olarak tanınan veya tanınmayan her türlü dinin ibadet yerleri, büyük alışveriş merkezleri ve pazarlar, sayısız ev, iş merkezi, devlet dairesi ve belediye binası ortaya çıkmıştı. Sonra sıra toplu taşımacılığa, trafik polislerine ve bitmek bilmez trafik sıkışıklıklarına geldi. Tabii suç oranları da yükselmeye başlamıştı. Ancak bir prensibe hâlâ bağlı kalınmıştı: Ölüler canlıların gözünün önünde olmamalıydı, dolayısıyla binalar en fazla dokuz metre yüksekliğin-

de inşa edilebiliyordu. Fakat sonraları uyanık bir mimar, Kolomb'un yumurtası tarzında bir çözümle, bu yasağı delmeyi başardı: Dokuz metreden yüksek binalara dokuz metreden yüksek duvarlar inşa edildi mi ortada sorun morun kalmıyordu.

Gel zaman git zaman mezarlık duvarları tanınamayacak şekilde değişti. Kırk kilometrelik düzgün duvarların yerini, yüksekliği ve kalınlığı sonradan yapılan ilavelerle değiştirilmiş, girintili çıkıntılı duvarlar aldı. Duvarlardaki kemerlere kapı konmasına ne zaman karar verildiğini kimse hatırlamıyordu. Zamanında duvarlara kapı konmazsa tasarruf edileceğini söyleyen memur çoktan ölüp duvarların iç tarafındaki yerini aldığından tezini savunma imkânı bulamadı, ama zaten bulsa da artık kimse ona kulak asmazdı: Ölüler diyarından hortlayıp gelen hayalet ve ruhlar hakkındaki hikâyeler herkesin dilindeydi, durum böyleyken mezarlığa kapı koymamak olur muydu hiç?

Böylelikle krallık ve mezarlık arasında dört ana yöne doğru uzanan dört büyük şehir kuruldu. Beklenmedik bir biçimde ortaya çıkan bu dört şehre ilkin Kuzey Mezarlığı, Güney Mezarlığı, Doğu Mezarlığı ve Batı Mezarlığı dense de zamanla isimleri sırasıyla, Bir, İki, Üç ve Dört olarak değişti, çünkü daha tarihi veya şiirsel isim bulma denemeleri hep sonuçsuz kalmıştı. Bu dört şehir mezarlığı çevreleyen ve koruyan kanlı canlı dört sur, dört siper gibiydi. Mezarlığı oluşturan yüz kilometrekarelik alana büyük bir sessizlik ve tenhalık hakimken duvarların dışı bağırış çığırışlar, kornalar, kahkahalar ve küfürler, dinmek bilmez motor ve insan gürültüleriyle yankılanan bir karınca yuvası gibiydi. Mezarlığa ulaşabilmek bile başlı başına bir maceraydı. Birkaç yıl içinde şehirlerin içinden düz çizgiler

halinde geçip mezarlığa uzanan anayolları tanımak imkânsızlaştı. Başladıkları yeri bulmak kolaydı, ne de olsa duvarların ortasındaki ana kapılar anayolların üstüne açılmıştı. Fakat kapılardan birazcık uzaklaşınca insan kendini binalar ve sokakların oluşturduğu labirentte kaybediveriyordu. Anayolların hâlâ ölüler yolu olduğu ancak şehirlerin dışındaki düzlüklere çıkınca anlaşılıyordu.

Kim tarafından, ne zaman başlatıldığı asla bilinemeyecek olsa da sonunda kaçınılmaz olan gerçekleşti. Sonradan yapılan bir araştırma neticesinde şehirlerin en fakiri olan ve önceden belirttiğimiz gibi güneyde bulunan İki'nin eteklerindeki bir mahallede kimi vakalar tespit edildi: Bazı ailelerin evlerinin bahçelerinde, her bahar coşan çiçeklerin hemen altına cesetler gömülmüştü. Yine o sıralarda, tıpkı ortaya çıkma vakti geldiği için birçok beyinde aynı anda beliren fikirler gibi, krallığın yerleşimin seyrek olduğu kimi bölgelerinde kimi insanlar kimi farklı ve çoğunlukla alakasız sebeplerden dolayı ölülerini yürüme mesafesindeki mağaraların diplerine, ormanların kenarlarına veya dağların eteklerine gömmeye başlamışlardı. O sıralar kralın zabıtaları pek faal değillerdi ve faal olanlar da bol rüşvet yerdi. Merkezî istatistik enstitüsünün resmi kayıtlara dayanarak yaptığı açıklamada ölüm oranlarının ani bir düşüş gösterdiği belirtiliyordu ve bu başarı elbette devletin kralın mutlak yetkisi altında yürüttüğü sağlık politikasına mal edildi. Mezarlığın çevresindeki dört şehir de ölüm oranındaki bu düşüşten nasibini almıştı. Kimi işletmeler büyük zarar etti, kimileriyse iflas bayrağını çekti ve neticede kralın yetkisiyle yürütülen sağlık politikasının ne kadar mükemmel olursa olsun kimseye ölümsüzlük

bahşedemediği anlaşılınca huzursuzlanan halkı bastırmak için katı mı katı bir ferman yayınlandı. Fakat bu da fayda etmedi; başta ufak bir hareketlenme olsa da şehirlerin ekonomisi yine durgunlaşıp düşüşe geçti. Krallık toprakları yavaşça, hem de çok yavaşça ölülerle dolmaya başladı. Büyük merkezî mezarlığa artık sadece çevresindeki gittikçe ıssızlaşan ve sessizleşen dört şehirden cenaze geliyordu. Ancak kral buna tanıklık edemedi.

Kral artık çok yaşlanmıştı. Bir gün sarayının en tepesindeki balkonda otururken, gözleri epey yorulmuş olmasına rağmen, herhalde yakındaki bir bahçeyi çevreleyen dört beyaz duvarı aşmış, yükselen bir servi ağacının sivri tepesini gördü, ama ağacın ölümün habercisi olmadığı kesindi. Fakat hayatta bazı şeyleri anlamak, hele de insan yaşlanınca epey kolaylaşırdı. Kral kendine iletilse de kendinden saklansa da bir şekilde kulağına çalınmış olan haberleri ve söylentileri kafasında şöyle bir toparlayınca fark etti ki artık olan biteni anlamasının vakti gelmişti. Âdet olduğu üzere, peşinde bir muhafızla sarayın bahçesine indi. Bahçedeki ağaçlığın kalbine uzanan yolu kaftanını yerlerde sürüyerek ağır adımlarla geçti. Açıklık bir alana gelince yere, kuru yaprakların üstüne uzandı ve gözlerini yanı başında diz çöken muhafızın yüzüne dikip ölmeden önceki son sözünü söyledi: "Burada."

NESNELER

Tavana kadar uzanan kapı bütün ağırlığıyla kapanırken memurun sağ elinin üstünü sıyırdı ve pek kanamayan, derin bir kızarıklık bıraktı. Yer yer yırtılan derinin kabaran kısımları hemen sancımaya başlamış, ama neyse ki kapı saldırıya uğrayan bölgenin üstünde uzun süre durmamış, temas ettiği noktada kan fışkırtacak kadar büyük bir yara açmayı başaramamıştı. Memur on dakika sonra başlayacak ve beş saat sürecek mesaisi boyunca çalışacağı küçük odaya girmeden önce yarasına ayaküstü bir pansuman yapılsın diye sağlık hizmetlerine (sh) gitti; gün boyu insanlarla haşır neşir olan bir kamu görevlisi olduğundan böylesine çirkin bir yarayı alenen açık bırakması yakışık almazdı. Yarayı temizlerken kaza hakkında bilgi alan hemşire o gün iki kişinin daha aynı şikâyetle kendisine geldiğini söyledi. Üstelik hepsinin sorumlusu aynı kapıydı.

— Herhalde kapıyı değiştirirler artık, diye ekledi.

Bir fırça yardımıyla sıyrığın üstüne hemen kuruyup cildin rengini alan ve şeffaf bir zara dönüşen, renksiz bir sıvı sürdü.

Sıvının yalnızca rengi değil, dokusu da deriyi andırıyor, böylece yara belirginliğini kaybediyordu. Dibine girip bakmadan orada yara olduğunu anlamak mümkün değildi. Görünüşte sıyrık falan kalmamıştı.

— Şeffaf zarı yarın çıkarabilirsiniz. On iki saat dursa yeterlidir.

Hemşire yüzünde kaygılı bir ifade belirerek sordu:

— Kanepeye neler olduğunu duydunuz mu? Hani şu bekleme odasındaki, büyük olan.

— Hayır, duymadım. Vardiyam öğleden sonra başladığından daha yeni geldim.

— Buraya getirmeleri gerekti. Şimdi yan odada duruyor.

— Neden?

— Biz de tam olarak bilemiyoruz. Doktor bey hemen muayene etti, ama bir teşhis koymadı. Zaten koymasına da gerek yoktu. Tüketici vatandaşlardan biri kanepenin aşırı ısınma yaptığından yakınmış. Haklıymış da. Ben bizzat oturup teyit ettim.

— Üretim hatasıdır herhalde.

— Evet. Herhalde öyledir. Fazlasıyla sıcak. İnsan olsa ateşi yükselmiş derdik ki doktor bey de aynen böyle dedi.

— Bazen böyle şeyler oluyor. İki sene önce buna benzer bir olay duymuştum. Bir arkadaşım yeni aldığı paltoyu iade etmek zorunda kalmıştı. Palto o kadar ısıtıyordu ki giyinmek mümkün değildi.

— Sonra n'oldu?

— Hiçbir şey olmadı. Geri alıp yenisini verdiler. Peşinden koşturması gerekmedi.

Saatine baktı, mesaisinin başlamasına on dakika vardı. Nasıl yani? Elini yaraladığı sırada da mesaisinin başlamasına on dakika olduğuna yemin edebilirdi. Belki de bugün binaya girerken her zamanki gibi saatine bakmayı akıl edememişti.

— Kanepeyi görebilir miyim?

Hemşire buzlu camlı bir kapıyı araladı.

— İşte orada.

Dört kişilik uzun kanepe biraz yıpranmış olsa da iyi durumda sayılırdı.

— Denemek ister misiniz? diye sordu hemşire.

Memur kanepeye oturdu.

— Nasıl?

— Sahiden de fenaymış. Tedavi işe yarayacak mı bari?

— Saat başı iğne yapıyorum. Şu ana kadar herhangi bir iyileşme göremedim. Bu arada yine iğne vakti geldi.

İri bir ampule daldırıp doldurduğu şırıngayı ustalıkla kanepeye sapladı.

— Peki ya iyileşme görülmezse ne olacak? diye sordu memur.

— Ona doktor bey karar verecek. Bu vakalar başka türlü tedavi edilemiyor. Tedavi fayda etmediği takdirde kanepeden ümidi kesecek ve fabrikaya geri göndereceğiz.

— Anladım. Ben işime döneyim o zaman. Teşekkürler.

Koridora çıkınca yeniden saatine baktı. Mesaisinin başlamasına halen on dakika vardı. Saati mi durmuştu acaba? Saati kulağına götürdü: Çok yüksek olmasa da düzenli ve net tik tak sesleri duyulabiliyordu, fakat akreple yelkovan hareket etmiyordu. Demek mesaiye geç başlayacaktı. Bundan nefret ederdi. Yine de önceki vardiyadaki meslektaşı o gelene dek yerinden ayrılmayacağı için müşteriler durumu fark etmeyecekti. Odanın kapısını açmadan önce saatine bir kez daha baktı: Hâlâ aynıydı. Meslektaşı içeri girdiğini duyunca yerinden kalkıp gişenin dış tarafında bekleşen insanlara bir şeyler söyledi ve gişenin camını kapattı. Kurallar böyleydi. Görev değişimi yapılırken çok çabuk davranılması ve gişenin kapalı tutulması şart koşuluyordu.

— Geç kaldınız.

— Maalesef öyle oldu. Affedersiniz.

— Mesainiz on beş dakika önce başlamıştı. Bunu rapor etmek zorundayım.

— Elbette. Saatim durmuş. Durmasa gecikmezdim. İşin garibi, durmasına rağmen çalışmaya devam ediyor.

— Çalışmaya devam mı ediyor?

— İnanmıyorsanız buyurun kendiniz bakın.

İkisi birlikte saate baktılar.

— Sahiden de garipmiş.

— Akreple yelkovana dikkat edin. Hiç kımıldamıyorlar. Buna rağmen saatin tik tak diye çalıştığı duyulabiliyor.

— Duyuluyor valla. Gecikmenizi rapor etmeyeceğim, ama bence saatinizin bozulduğunu amirinize bildirmelisiniz.

— Haklısınız.

— Böyle garip olaylar birkaç haftadır arttı.

— Hükümetin olanlardan haberi vardır, mutlaka bir çözüm bulunur.

Birisi gişenin buzlu camını tıklattı. Memurlar görev değişimini mesai defterine işlediler.

— Giriş kapısına dikkat edin, diye seslendi içerde kalan memur.

— Kapı elinizi mi sıyırdı? Bugün bu üçüncü oluyor.

— Kanepenin ateşinin çıktığını duydunuz mu peki?

— Duymayan kalmadı ki.

— Garip, değil mi?

— Öyle, ama bazen olur böyle şeyler. Pazartesi görüşmek üzere.

— İyi hafta sonları.

Gişenin camını açtı. Bekleyen yalnızca üç kişi vardı. Kuralların gerektirdiği üzere özür diledikten sonra uzun boylu, şık giyimli, orta yaşlı bir adam olan ilk müşterinin kimlik kartını rica etti. Kartı önündeki cihaza sokup ekranda beliren ışıkları inceledi ve adama geri verdi.

— Pekâlâ. Ne istemiştiniz? Lütfen kısaca anlatınız.

Kurallar bu cümlelerin kullanılması şart koşuyordu.

Müşteri tereddüt etmeden karşılık verdi:

— Kısaca anlatayım: Bir piyano istiyorum.

— Son zamanlarda bu eşyayı talep eden pek kimse yok. Çok mu lazım? Söyleyin.

— Temin edilmesi çok mu zor ki?

— Hammadde kıtlığı çekiliyor. Ne zamana lazımdı?

— On beş gün içinde teslim alabilsem iyi olurdu.

— Piyano dediğimiz eşyayı üretebilmek için yüksek kalitede, bulunması zor malzemeler gereklidir. Diğer bir deyişle, bir çift kanat isteseniz daha kolay olurdu.

— Bu piyano birine doğum günü hediyesi olacak. Anlıyor musunuz?

— Kesinlikle anlıyorum. Fakat siparişinizi daha önce vermeniz gerekirdi.

— Fırsat bulamadım. Ancak yüksek kademelere mensup bir tüketici vatandaş olduğumu size hatırlatmak isterim.

Adam bunu söylerken bir yandan da sağ elini açıp avucundaki yeşil C dövmesini gösterdi. Memur önce harfe, sonraysa yeniden ekranına baktı ve başını olumlu anlamda salladı:

— Öyleyse sorun yok. Piyanonuz bugünden itibaren on beş gün içinde elinizde olacaktır.

— Çok teşekkür ederim. Ödemenin tamamını şimdi yapmamı ister miydiniz, yoksa depozit yeterli midir?

— Depozit yeterlidir.

Adam cüzdanını cebinden çıkarıp gerekli miktarda parayı uzattı. Dikdörtgen banknotlar kolayca katlanan ince bir maddeden yapılmıştı, aynı rengin farklı tonlarındaydılar ve üstlerindeki küçük suratlar sayesinde birbirlerinden ayırt edilebiliyorlardı. Memur banknotları saydı. Deste haline getirdiği paraları kasaya koymak üzereyken banknotlardan biri kıvrılıp parmağına dolandı. Bunu müşteri de fark etmişti:

— Aynı şey bugün benim de başıma geldi. Banknot matbaasındakiler işlerine biraz daha özen göstermeliler.

— Şikâyet dilekçesi yazdınız mı?

— Tabii ki, tüketici vatandaş olarak görevim bu.

— Harika! Böylece hem sizin hem de benim şikâyet dilekçemiz denetim kurumuna ulaşır. Belgeleriniz burada. Yazılı tarihte teslimat bölümüne başvurun. Gerçi C kademesinden olduğunuza göre piyanonuzun evinize teslim edileceğini tahmin ediyorum.

— Bugüne kadarki siparişlerimde hep öyle oldu zaten. İyi günler.

— İyi günler.

Beş saat sonra memur yeniden giriş kapısının önündeydi. Sağ elini kapının koluna uzattı, aradaki mesafeyi iyice hesapladı ve seri bir hareketle kapıyı açıp sağ salim dışarı çıktı. Kapı, tepesindeki, kapanışı yumuşatan düzenek sayesinde, iç geçirirmiş gibi, boğuk bir ses çıkararak yavaşça kapandı. Hava kararmak üzereydi. İkinci vardiyada çalışmanın da kendine has

hoşlukları vardı: Müşteriler yüksek kademeden olunca eşyaların da kalitesi artıyor, üstelik, her ne kadar kışın günler daha kısa olduğu için içerinin aydınlığından dışarının alacakaranlığına çıkmak insanın biraz moralini bozsa da, sabahları yatak keyfi yapılabiliyordu. Fakat bugün, her ne kadar gökyüzü alışılmadık derecede bulutlu olsa da yaz sonuna özgü şarap gibi bir hava vardı ve kısa bir yürüyüş iyi gelecekti.

Evi uzakta değildi. Şehir tamamıyla karanlığa gömülmeden önce evine varabiliyordu. İşiyle evi arasındaki birkaç yüz metrelik mesafeyi, hava yağmurlu da güneşli de olsa yürüyerek kat ediyordu, çünkü taksilerin bu kadar kısa mesafelerde müşteri alması yasaktı ve oturduğu caddeden otobüs geçmiyordu. Ellerini paltosunun ceplerine soktu ve eli bir zarfa değince evinden çalıştığı özel siparişler kurumuna (ösk) giderken posta kutusuna atmak için sabahtan cebine koyduğu mektubu göndermeyi unuttuğunu fark etti. Bu sefer unutmamak için zarfı sımsıkı tuttu ve caddenin karşı tarafına geçmek için alt geçide yöneldi. Arkasında yürüyen iki kadın kendi aralarında konuşuyorlardı:

— Kocamın bu sabah nasıl şaşırdığını tahmin bile edemezsin. Ben de şaşırdım, ama olanları ilk o fark etti.

— İnsan kafayı yer valla.

— Ağzımız bir karış açık öylece bakakaldık.

— Önceki gece hiçbir gürültü duymadınız mı?

— Hiçbir şey duymadık. O da ben de.

Sesler kesildi. Kadınlar alt geçidin başka yöne uzanan bir tüneline sapmışlardı. "Acaba neden bahsediyorlardı?" diye homurdandı kendi kendine. Derken düşünceleri başka konulara kaydı ve gün boyunca yaptıklarını, sağ cebindeki mektubu

tutan elini, kapının elinde açtığı yarayı, ateşi çıkmış kanepeyi, mesaisinin başlamasına on dakika kala akrebi ve yelkovanı durmasına rağmen çalışmaya devam eden saatini düşündü. Parmağına dolanan banknotu da es geçmedi. Bu tür olaylar hep olurdu, ama sıklaştığı dönemler dışında pek sıkıntı vermezlerdi. Hükümetin (h) bütün çabalarına rağmen, bu tür sorunlardan kurtulmak mümkün olmamıştı, zaten, doğrusunu isterseniz, kimsenin de böyle bir beklentisi yoktu. Üretim süreci uzun zaman önce kusursuzluğa yakın bir seviyeye ulaşıp üretim hataları yok denecek kadar azalınca hükümet (h) tüketici vatandaşların (en azından A, B ve C kademelerindekilerin) en keyifli vatandaşlık hakkı ve en büyük zevki olan şikâyet hakkını muhafaza etme kararı almıştı. Dolayısıyla fabrikalara kalite standartlarını düşürmeleri emredilmişti. Ancak ürün kalitesinde son iki aydır süregelen düşüşün sebebi bu emir değildi. Özel siparişler kurumunda (ösk) memurluk yapan adamın da gayet iyi bildiği üzere hükümet kalite düşürme emrini bir ay önce geri almış ve kalitenin derhal yükseltilmesini emretmişti. Fakat nafileydi. Adamın hatırladığı vakalar arasında en rahatsız edici olanı şüphesiz ki elini sıyıran kapınınkiydi. Kapı denen şey binanın girişindeki kanepe gibi alelade ve basit bir mobilya değil, devasa boyutlara sahip bir nesneydi. Tamam, kanepe de küçük sayılmazdı. Ama sonuçta iç mekânda kullanılan türden bir eşyaydı, oysa kapı öyle miydi, nereden baksanız koskoca binanın en önemli parçası sayılırdı. Kapı, sınırları belirlenmiş olmaktan öteye gidemeyen bir alanı kapalı bir alana dönüştüren vazgeçilmez bir öğeydi neticede. Hükümet (h) vakaların incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla bir komisyon kurmuştu.

Aralarında elektronik uzmanlarının yanı sıra sosyoloji, psikoloji ve anatomi alanlarının önde gelen isimlerini de bulunduran bu komisyona en son teknoloji ürünü bilgisayarlar tahsis edilmişti. Komisyon on beş gün içinde çözüm önerilerini de içeren bir rapor hazırlamakla yükümlüydü. Sürenin dolmasına on gün kalmıştı ve durum her geçen gün kötüleşiyordu.

Ahmak ıslatan denebilecek bir yağmur çiselemeye başladı. Memur mektubunu atacağı posta kutusunu az ilerde görebiliyordu. "Bu sefer unutmayacağım," diye aklından geçirdi. İleri köşeden caddeye dönen, arkası kapalı koca bir kamyon adamın yanından geçti. Üstünde koca harflerle "Halılar ve kilimler" yazıyordu. Adamın bir türlü gerçekleştiremediği bir hayali vardı: Evini duvardan duvara halıyla kaplatmak istiyordu. Denk getirebilirse bir gün bu hayalini gerçekleştirecekti. Kamyon geçip gitmişti. Posta kutusunun yerinde yeller esiyordu. Memur yolunu şaşırdığını, aklı kamyonun üstündeki yazıya ve halılara kaymışken yön değiştirdiğini sandı. Şaşkınlıkla etrafına bakındı, fakat içinde en ufak bir korku belirmediğini fark edince daha da şaşırdı. Tam cevaba ulaşacakken en başa dönülen bir mantık problemi karşısında duyulan endişeyi andıran belli belirsiz bir huzursuzluk hissediyordu, o kadar. Posta kutusu en ufak bir iz bile bırakmadan ortadan kaybolmuştu. Adam posta kutusunun olması gereken yere yaklaştı; silindir mavi gövdesi, diğer ucunda tek bir mide bulunan daima açık, dilsiz, dikdörtgen ağzıyla posta kutusu yıllardır aynı noktada dururdu. Kutunun bulunması gereken nokta kupkuruydu ve etrafındaki taşlar hafifçe yerinden oynamıştı. Bir polis memuru koşar adım adamın yanına geldi:

— Olan biteni gördünüz mü? diye sordu.

— Hayır. Az farkla kaçırdım. Önümden geçen şu kamyon olmasaydı görecektim.

Polis cebinden çıkardığı deftere notlar alıyordu. Sonra defteri kapayıp ayağıyla kutunun geride bıraktığı boşluğu eşeledi ve yüksek sesle düşünürcesine konuştu:

— Bakıyor olsaydınız belki de posta kutusu gözden kaybolmazdı.

Ve elini kemerinden sarkan tabancasına dayayıp uzaklaştı.

Özel siparişler kurumu (ösk) memuru yan sokakta başka bir posta kutusunun olduğunu hatırlayıp oraya gitti. Bu seferkini kaçırmayacaktı. Zarfı hızla kutudan içeri atıp dipteki ağa düşünce çıkardığı sesi duydu ve önceki yola döndü. "Ya bu posta kutusu da kaybolursa?" diye düşündü, "Mektubum nereye gider sonra?" Mektuba aldırdığı yoktu –nasılsa basit, alelade bir konudaydı–, asıl derdi işin metafizik boyutuydu. Yol üstündeki bakkaldan aldığı akşam gazetesini katlayıp cebine soktu. Yağmurun şiddeti biraz artmıştı. Kaybolan posta kutusunun yerinde küçük bir su birikintisi oluşmuştu. Bir elinde açık şemsiyesi, diğer elindeyse bir zarf taşıyan bir kadın sokakta belirdi. Durumu ancak posta kutusunun bulunması gereken yere gelince anladı.

— Posta kutusu nerede? diye sordu.

— Artık burada değil, diye karşılık verdi memur.

Kadın aniden hiddetlendi:

— Olacak şey değil! Posta kutusunu mahalleliye haber vermeden kaldıramazlar. Hep birlikte imza toplayıp şikâyette bulunmalıyız.

Sırtını döndü ve hemen ertesi gün şikâyette bulunacağına dair kendi kendine abartılı hareketlerle, söylenerek oradan uzaklaştı.

Memur çok geçmeden kendi apartmanına vardı. Apartman kapısını ihtiyatla açarken, "Kapılardan korkar mı oldum acaba?" diye düşünmeden edemedi. Girişteki ışık düğmesine basıp asansöre doğru ilerledi. Asansörün kapısında üstünde "Arızalı" yazan bir tabela asılıydı. Adamın canı sıkılmış, sinirleri bozulmuştu, bunun sebebi merdivenlerden çıkmak zorunda kalması değil –çok yukarıda değil, ikinci katta oturuyordu–, merdivenin bir bölümünde üç basamağın iki haftadır eksik olmasıydı, dolayısıyla merdivenleri çıkarken dikkatini toplaması, durduk yerde çaba göstermesi gerekiyordu. Günlük işler kurumu (gik) iyi işlemiyordu. Başka zaman olsa kurumun kötü yönetildiğini veya işlerinin çok yoğun olduğunu veya daha fazla elemana ihtiyaç duyduğunu veya hammadde sıkıntısı çektiğini düşünebilirdi, ama bu seferki gecikmenin ardında başka bir sebebin yattığına emindi ve bu sebebe kafa yormaya niyeti yoktu. Basamakları ağır adımlarla tırmanırken zihnini biraz sonra yapacağı küçük akrobasi numarasına hazırlamaya çalıştı: Üç basamak genişliğindeki boşluğu merdiven korkuluğundan destek alıp tek sıçrayışta geçecekti, ama atlayış aşağıdan yukarı olacağı için işi kolay değildi. Derken üç değil, dört basamağın eksik olduğunu görüverdi. Böyle bir şeyi nasıl olup da hatırlamadığını düşünerek kendi kendine kızdı ve birkaç başarısız denemenin ardından üst basamağa sıçramayı becerdi.

Evli değildi ve yalnız yaşıyordu. Kendi yemeğini kendi yapıyor, çamaşırlarını çamaşırhanede yıkatıyor, mesleğini seviyordu.

Genel olarak hayatından memnundu. Memnun olmamak da kolay değildi zaten: Ülke mükemmel bir biçimde idare ediliyordu, iş hayatı iyi düzenlenmişti, başta becerikli ve endüstriyel dönüşüm konusunda engin tecrübeye sahip bir hükümet vardı. Son zamanlarda ortaya çıkan bu sorunlarsa eninde sonunda çözülecekti. Saat akşam yemeği için erken olduğundan her zamanki gibi gazetesini alıp koltuğuna kuruldu; koltuğuna kurulmak için bilinçsizce bile olsa hep bu mazereti kullanırdı zaten, daha doğrusu bu mazeretin anlamsızlığının bilincinde değildi. Birinci sayfada yer alan hükümetin yarı resmi duyurusunda (hyrd) son zamanlarda çeşitli eşyalarda, aletlerde, makinelerde ve donanımlarda ortaya çıkan bozukluklardan söz ediliyordu. Olayın en kısa zamanda çözüme kavuşturulacağı, telaşa mahal olmadığı belirtiliyor ve önceki gün bir parapsikoloji uzmanının da dahil edildiği komisyonun çalışmalarına hız kazandırdığı müjdeleniyordu. Ortadan kaybolan eşyalar hakkındaysa tek kelime edilmiyordu.

Gazeteyi özenle katlayıp ayağının dibindeki alçak sehpaya koydu. Duvardaki saate baktı: Televizyon yayınının başlamasına halen birkaç dakika vardı. Gün boyu tanık olduğu olaylar, özellikle de posta kutusunun ortadan kaybolması alıştığı düzenli hayat akışını bozmuş, vaktinden çalmıştı. Normalde gazeteyi baştan sona okumaya, hazırladığı mütevazı akşam yemeğini televizyonun karşısına kurulup haberleri izlerken yemeye yetecek kadar vakti olurdu. Yemeğini bitirip tabağını, bardağını ve kaşığını mutfağa götürdükten sonraysa koltuğuna döner ve yayın bitene dek ara sıra uyuklayarak öylece yayılırdı. Bu akşam ne yapacağını kendi kendine sordu, ama cevap vermeye

üşendi. Uzanıp televizyonu açtı: Tiz bir sesin ardından yavaşça aydınlanan ekranda dikey, yatay ve çapraz çizgilerden, açık ve koyu renklerden oluşan test görüntüsü belirdi. Dalgın bakışlarını, donuk görüntüden hipnotize olmuş gibi, ekrana dikti. Bir sigara yaktı –görev başında asla içmezdi, yasaktı– ve tekrar yerine oturdu. Saati aklına geldi ve bileğine baktı; akreple yelkovan halen hareketsizdi, üstelik artık tik tak sesi de kesilmişti. Siyah kayışını itinayla gevşettiği saati sehpanın üstüne, gazetenin yanına koydu ve derin bir nefes aldı. Aniden bir çatırtı duydu ve telaşla etrafına bakındı. "Mobilyalardan biri çatırdamış olsa gerek," diye düşündü. Tam o anda, bir saniyeden de kısa bir süre boyunca, ekrandaki test görüntünün yerinde gözleri fal taşı gibi açılmış bir çocuğun yüzü belirdi. Göz açıp kapayana kadar uzaklaştı ve küçüle küçüle, kapkara ekranın ortasında parlak bir noktaya dönüştü. Sonra sudaki bir yansıma gibi belli belirsiz titreşen ve dalgalanan test görüntüsü yeniden ekranda belirdi. Memur şaşkınlıkla yüzünü ovuşturdu. Hemen telefona sarılıp televizyon danışma kurumunun (tvdk) numarasını çevirdi ve telefon açılır açılmaz konuşmaya başladı:

— Biraz önce test görüntüsünde oluşan arıza konusunda bilgi alabilir miyim, lütfen?

Bıkkın bir erkek sesi karşılık verdi:

— Arıza falan olmadı.

— Kusura bakmayın, ama gördüğüme eminim.

— Bu konuda hiçbir bilgimiz yok.

Telefon yüzüne kapandı. "Aramakla hata ettim galiba. Bütün bu olanlar birbiriyle bağlantılı olmalı," diye homurdandı. Televizyonun karşısında yere oturdu, test görüntüsü yine

hipnotize edici biçimde donuklaşmıştı. Aniden öncekinden de yüksek bir dizi çatırtı duyuldu. Adam bu çatırtıların nereden geldiğini anlayamadı. Hem uzaktan, hem yakından, hem kendi dairesinden, hem binanın başka taraflarından geliyor gibiydi. Yeniden ayağa kalktı ve pencereyi açtı; yağmur durmuştu. Yağmur mevsimi değildi zaten. Meteorolojik ayar hizmetleri (mah) bir hata yapmıştı herhalde, yaz aylarında yağmur yağdığı görülmemiş şeydi. Pencereden bakınca eskiden posta kutusunun durduğu yeri rahatça görebiliyordu. Derin bir nefes alıp ciğerlerini doldurdu ve bulutlardan arınmış, şehir ışıklarına rağmen ışıldayan yıldızlarla dolu gökyüzüne baktı. Televizyon yayınının başlama vakti gelmişti. Koltuğuna döndü. Yayın akışındaki ilk program olan haberleri izlemek istiyordu. Sunucu kadın yüzünde sahte ve gergin bir gülümsemeyle gecenin programını okudu ve hemen ardından haberlerin başlangıç müziği çalmaya başladı. Derken ekranda beliren solgun suratlı sunucu hükümetin yarı resmi duyurusunu (hyrd) okumaya başladı. Bu seferki duyuru gazetedekinden daha yeniydi. Şöyle diyordu: "Hükümet eşyalarda, aletlerde, makinelerde ve donanımlarda (kısaca eamd) son zamanlarda giderek artan bozuklukların ilgili komisyon tarafından dikkatle incelendiğini ve gün itibariyle bu komisyona bir parapsikoloji uzmanının katıldığını bütün tüketici vatandaşlarımıza duyurur. Tüketici vatandaşlarımızın bu konudaki dedikodulara, yalanlara ve provokasyonlara kulak asmamaları önemle rica olunur. Yukarıda belirtilen eamd'lerin (eşyaların, aletlerin, makinelerin ve donanımların) ortadan kaybolması durumunda dahi sükûnetin korunması önemle rica olunur. Şu andan itibaren her bir eamd (eşya, alet, makine ve

donanım) göz hapsinde tutulmalıdır. Hükümet bütün eamd'lerin (eşyaların, aletlerin, makinelerin ve donanımların) tam ortadan kaybolmak üzereyken faka bastırılmaları gerektiğini tespit etmiştir. Eamd'lerin ortadan kaybolması hakkında yararlı bilgiler veya yakalama yöntemleri sağlayan tüketici vatandaşlarımız el üstünde tutulacak ve alt kademelere mensupsalar C kademesine yükseltileceklerdir. Hükümet bütün vatandaşların konunun çözülmesi için gerekli desteği ve hassasiyeti göstereceğine güvenmektedir." Başka haberler de okundu, ama hiçbiri bu kadar ilgi çekici değildi. Halı dokumacılığı hakkındaki canlı bir röportaj haricinde diğer programlar da adamın ilgisini çekmedi. Kendisiyle dalga geçilmişçesine öfkeyle televizyonu kapadı: H kademesinde olduğundan –avucunu açıp yeşil dövmesine baktı– yıllardır hayalini kurduğu halıyı satın almaya yetecek parayı biriktirebilmesi uzun zaman alacaktı. Halıların nasıl dokunduğunu gayet iyi biliyordu. Televizyonda böyle röportajlar yayınlamak evleri duvardan duvara çıplak beton olan kişilere düpedüz hakaret niteliğindeydi.

Akşam yemeğini hazırlamak için mutfağa gitti. İştahı pek kalmadığından yağa kırmakla yetindiği iki yumurtayı bir dilim ekmek ve bir bardak şarap eşliğinde sehpanın köşesinde yedi. Sonra kirlettiği birkaç parça tabak çanağı yıkadı. Şeffaf zarın su geçirmez olduğunu bilmesine rağmen sağ elini ıslatmamaya çalıştı; organik bir yapıya sahip olan bu şeffaf zar tıpkı kendi derisi gibi solunum yapabiliyordu. Yanmanın hemen ardından uygulandığı takdirde en ağır yanıklarda bile hayat kurtarıyor, ağrıyı pek azaltmasa da zaman içinde dokuyu yenileyip deriyi tamamen iyileştiriyordu. Yıkadığı tabağı ve tavayı yerlerine

kaldırdı ve tam bardağını diğer iki bardağının yanına koyacakken dolapta bir eksiklik olduğunu fark etti. Başta neyin eksik olduğunu anlayamadı. Elinde bardak, yüzünde boş bir ifadeyle, öylece dikilerek hafızasını taradı. Nihayet hatırladı; nadiren kullandığı sürahinin yerinde yeller esiyordu. Bardağı yavaşça diğer bardakların yanına koyup dolabın kapağını kapattı. Sonra birden hükümetin (h) yaptığı uyarıyı hatırladı ve kapağı yeniden açtı. Sürahi hariç her şey yerli yerindeydi. Sürahiyi bulabilmek için eşyaları dikkatle yerlerinden oynattıktan ve mutfağın altını üstüne getirdikten sonra üç sonuca ulaştı: Sürahi ne bıraktığı yerdeydi, ne mutfaktaydı, ne de evin başka bir tarafındaydı. Demek ki ortadan kaybolmuştu.

Hiç korkuya kapılmadı. Televizyonda (tv) yarı resmi duyuruyu (yrd) dinlediğinden beri kendini sorumluluk sahibi bir tüketici vatandaş gibi görüyor, koca bir bilinçli tüketiciler ordusunun parçası olduğunu hissediyordu. Hükümetle (h) doğrudan iletişime geçtiğini, şehrin ve ülkenin geleceğini kurtarıp C kademesine yükseltildiğini hayal ediyordu. Uygun adım salona döndü. Açık bıraktığı pencerenin önüne gitti. Mahallenin kabadayısı gibi kendinden emin bir tavırla sokağın iki yanına baktı ve hafta sonunu şehirde, sabahtan akşama devriye gezerek değerlendirmeye karar verdi. Hükümete (h) C kademesine yükseltilmesini sağlayacak faydalı bilgiler aktaramazsa utanması gerekirdi. Hayatta hiçbir şey için hırs hissetmemişti, ama artık önünde hırslanmasını sağlayacak yüce bir hedef vardı. C kademesine yükselirse siparişler kurumunda (sk) çok daha önemli görevlere atanabilir, hatta belki de merkezî hükümete (mh) daha yakın ilişkiler içindeki bir bölüme tayin edilebilirdi.

Elini açıp H harfi şeklindeki dövmesine baktı ve silinip yerine C harfinin kazınacağını hayal ederek keyiflendi. Pencereden ayrılıp yeniden televizyonu açtı; halıların kesim süreci ekranda belirdi. Aldığı kararlar hevesini körüklediğinden oturup programı sonuna kadar ilgiyle izledi. Açılış haberlerindeki sunucu kapanış haberlerini sundu, hükümetin yarı resmi duyurusunu (hyrd) tekrarladı, son olarak da ertesi gün üç helikopter bölüğünün şehrin etrafında devriye gezeceği ve gerekirse hava kuvvetleri komutanlığının (hkk) bu bölükleri başka birliklerle destekleyeceği şeklinde bir eklemede bulundu, ancak bu son haberin önceki duyuruyla bağlantılı olup olmadığı belirtilmiyordu. Memur televizyonu kapatıp yatmaya gitti. Geceleyin yağmur yağmasa da binanın dört bir yanından çatırtılar yükselip durdu. Gürültüleri duyup uyanan kimi komşular korku içinde polisi ve itfaiyeyi aradılar. Görevlilerse onlara meselenin incelendiğini, insanlar için hayati tehlike söz konusu olmasa da aynı şeyin maalesef eşyalar için geçerli olmadığını, fakat soruna yakında bir çözüm bulunacağını söylediler. Sonra da hükümetin yarı resmi duyurusunu (hyrb) okudular. Ösk memuruysa bütün bunlar olurken deliksiz uyumaktaydı.

Ertesi sabah evden çıkarken merdiven sahanlığında kafa kafaya vermiş konuşan birkaç komşusuna rastladı. Asansör nihayet çalışmaya başlamıştı. Herkes buna şükrediyordu, çünkü bir gecede, zeminle birinci kat arasındaki merdivenin yirmi basamağı eksilmişti. Üst katlarda durum daha da fenaydı. Telaştan şaşkına dönen komşular ösk memuruna konuyla ilgili bir şeyler bilip bilmediğini sordular. Memur durumun bir süre daha kötüye gideceğini, ama çok geçmeden her şeyin yoluna girip eski haline döneceğini söyledi.

— Böyle aksilikler hep olmuştur. Arada sırada üretim hataları, yanlış planlamalar, elektrik kesintileri, hammadde sıkıntıları olabilir. Kriz eninde sonunda geçecek, her şey düzeltilecektir.

Komşu kadınlardan biri araya girdi:

— Ama şimdiye kadar hiç böylesine ciddi ve uzun süren bir kriz yaşamamıştık. Eamd sorunu çözülmese halimiz ne olacak?

Derken kadının kocası (E kademesinden) konuşmaya başladı:

— Hükümet olayı çözemiyorsa daha girişken bir hükümet seçmek gerekir.

Memur adamın haklı olduğunu söyleyip asansöre bindi. Asansör aşağı inmeye başladığında komşu kadın arkasından bağırdı:

— Apartman kapısını yerinde göremeyince hiç şaşırmayın. Dün gece ortadan kaybolmuş.

Memur asansörden inip karşısında yükselen dikdörtgen şeklindeki boşluğu görünce ürperdi. Kapı, geride menteşeler için eşiğin kenarına açılan deliklerden başka hiçbir iz bırakmadan kayıplara karışmıştı. Hiçbir zorlama belirtisi yoktu. Sokaktaki insanlar başlarını bile çevirmeden geçip gidiyorlardı. Memur bu kayıtsızlığa öfkelendi, fakat dışarı adım atınca işin aslını anladı: Kapısı eksik olan tek apartman kendilerininki değildi, sokaktaki birçok binanın kapısı ortadan kaybolmuştu. Sadece kapılar kaybolsa iyi; kimi dükkânların vitrinleri, içindeki ürünlerle birlikte, toptan kaybolmuştu. Bir apartmanın ön cephesi keskin bir bıçakla dilimlenmiş gibi boydan boya yok olmuştu. Dairelerin içi, mobilyalar, korkuyla odaların uzak köşelerine sinen insanlar görülebiliyordu. Tavanlardan sarkan avizeler tuhaf bir tesadüf

eseri yanık kaldığından apartman yılbaşı ağacı gibi ışıldıyordu. Birinci katta bir kadın, "Elbisem nerede, nerede bu elbise?" diye bağırarak sokağa bakan odalardan birinde çırılçıplak dönüp duruyordu. Memur ister istemez gülmeye başladı, kadının şekilsiz, şişman vücudunu görünce pek eğlenmişti. Hafta başlayınca günlük işler kurumundakilerin (gik) müthiş bir yoğunluk yaşayacağı belliydi. İşler gitgide sarpa sarıyordu. Neyse ki memur ösk'da çalışıyordu. Hükümetin (h) emrettiği gibi dikkat kesilip hareketli veya durağan hiçbir şeyi gözden kaçırmadan, şüpheli durumlar için gözlerini dört açarak yol boyunca yürüdü. Başkalarının da kendisi gibi davrandığını fark edince kuvvetli bir vatandaşlık bilincine sahip bir topluluğun parçası olduğunu hissetti ve içini tuhaf bir huzur kapladı. Her ne kadar herkesi C kademesine yükselme yarışında kendine rakip olarak görse de, "C kademesinde herkese yetecek kadar yer var," diye düşünmeye çalıştı.

Sokaklar insan kaynıyordu. Güneş gökyüzünde parıldıyor, tek bir bulut görünmüyordu, denize veya pikniğe gitmek için mükemmel bir sabahtı. Evler tuhaflıklarla dolu olmasa –aslında eşyalar yerinde durmadığından dolu yerine boş demek de uygun– evde kalıp hafta sonu keyfi bile yapılabilirdi. Ön cephesini yitirmiş olan bina pek bakılası bir manzara teşkil etmiyordu; yoldan geçenler odaları en ufak ayrıntısına kadar görebiliyor, belki de henüz olan bitenin farkına varamadığından, anadan üryan gezinen şişman kadın hâlâ elbisesinin nerede olduğunu –kim bilir kime?– sorup duruyordu. Memur kendi apartmanının ön cephesinin de böyle ortadan kaybolabileceğini, kendisini sıcaktan, soğuktan ve mahallelinin meraklı bakışlarından koruyan paravan ortadan kalkarsa yaptıklarının –giyinik bile

olsa– herkes tarafından izleneceğini düşünerek soğuk terler döktü. "Belki de," diye düşündü, "bütün bu olanlar temel malzemelerden birindeki üretim hatası yüzündendir. Eğer öyleyse şükretmek gerek. Hatalı malzeme tespit edilip şehir bu malzemenin kullanıldığı ürünlerden arındırıldığında hükümetimiz (h) zararın nasıl ve neyle onarılacağını bulur, benzer olaylar gelecekte tekrarlanmasın diye hatadan ders bile çıkarır. Böyle olayların hayatı altüst etmesine müsaade etmek suça eşdeğerdir. Vatanı ve tüketici vatandaşları korumak şarttır." Gazetesini almak için yol üstündeki bir bakkala girdi. Dükkân sahibi kasanın arkasında oturduğu yerden iki müşteriyle sohbet etmekteydi:

— ... ve herkes ölmüş. Bu haber henüz radyoda (r) duyurulmadı, ama ben güvenilir bir kaynaktan duydum. Yarım saat önce dükkâna uğrayan bir müşterim anlattı, hemen yanında oturduğu için olayı bizzat görmüş.

Ösk memuru araya girdi:

— Neden bahsediyorsunuz?

Ve avucunu açıp her ne kadar doğal davranıyormuş gibi görünmeye çalışsa da karşısındaki üzerinde baskı kurmak istediğini daima belli eden bir hareketle dövmesini gösterdi; dükkândakilerin kademelerinin H'den yüksek olmadığı tiplerinden belliydi. Dükkân sahibi hikâyesini baştan anlattı:

— Bir müşterimin anlattığı bir olaydan bahsediyordum. Oturduğu sokaktaki bir apartman tamamen yok olmuş, apartman sakinleriyse kenardaki toprağın üstünde ölü bulunmuşlar. Anadan üryan haldeymişler. Yüzükleri bile yokmuş. En garibi de temelleri dahil bütün binanın kayıplara karışması. Yerinde bir tek eskiden temelin bulunduğu çukur kalmış.

Bu korkunç bir haberdi. Bozuk kapılara, ortadan kaybolan posta kutularına veya sürahilere bir yere kadar katlanılabilirdi. Bir binanın ön cephesinin buharlaşıp gitmesi bile kabul edilebilirdi. Ancak ortada ölüler varsa işin rengi değişirdi. Memur resmi bir açıklama yaparcasına, (bu esnada dükkândaki diğer üç adam yetersizliklerini veya ilgisizliklerini belirtmek istercesine avuçlarını yukarı çevirmişlerdi; bakkal L kademesine, müşterilerden biri I kademesine, elini çekinerek açan diğer müşteriyse N kademesine mensuptu), sorumlu bir vatandaş olarak öfkesini dile getirdi:

— Bu savaş demektir. Artık her şey mubahtır. Hükümetin (h) saldırılara, daha da önemlisi, cinayetlere göz yumacağını hiç zannetmiyorum. Vakit intikam vaktidir.

Memurun sadece bir kademe altında, yani I kademesinde olan müşteri kibarca karşı çıkmaya yeltendi:

— Fakat intikamlar daima geri teper ve en çok acıyı intikam isteyenin kendisi çeker.

— Evet, haklısınız. Ama bu acılı dönem geçecek. Unutmayın, hemen geçiverecek.

— Doğru, hep öyle olmuştur, dedi bakkal.

Memur bir gazete alıp parasını verdi. Para üstünü alırken hemşirenin sağ eline sürdüğü ilacın oluşturduğu şeffaf zarı hâlâ çıkarmadığını hatırladı. Hiç mühim değildi, başka zaman da çıkarabilirdi. İyi günler dileyip bakkaldan ayrıldı ve sokağın sonuna kadar yürüyüp anacaddeye çıktı. Her taraf aralarında hararetle bir şeyler konuşup tartışan insan gruplarıyla doluydu. Kimi endişeli, kimiyse uykusunu alamamış veya hiç uyuyamamış gibi görünüyordu. Memur kalabalık bir gruba yaklaşıp

askeri kuvvetlerden (ak) bir görevlinin söylediklerine kulak verdi:

— Telaşa kapılmamalıyız. Birinci kural bu, diyordu. Durum kontrol altındadır, üç askeri birlik ilk emirde harekete geçmek üzere hazırda beklemektedir, endüstriyel polis teşkilatı (ept) olayı her yönden ele almaktadır. Tüketici vatandaşlara kimlik kartları yanlarında olmadan evden çıkmamaları önerilmektedir.

Dinleyicilerden bazıları ellerini ceplerine sokup görevliyi bir süre daha dinledikten sonra aceleyle uzaklaştılar; bunlar kimlik kartlarını evde unutanlardı. Memur bir kafeye girip oturdu, hiç alışkın olmamasına rağmen sert bir içki ısmarladı ve gazetesini masaya yayıp okumaya koyuldu. İçişleri bakanlığı (ib) ile endüstri bakanlığı (eb) ortaklaşa olarak, önceki yarı resmi duyuruları (yrd) da kapsayan yeni bir açıklama yapmışlardı. Manşette koca harflerle, "Son 24 saat içinde durum kötüleşmedi," yazıyordu. Memur öfkeyle homurdandı: "Neden kötüleşsin ki zaten?" Gazeteyi karıştırmaya devam etti; sürekli ortalığın karmakarışık olduğundan dem vuruluyordu, bütün sayfalar üretim hataları, arızalanan makineler ve ortadan kaybolan eşyalarla ilgili haberlerle doluydu. Ölülerden hiç bahsedilmiyordu. Memur özellikle bir fotoğraftan çok etkilendi: Fotoğraftaki sokağın bir yanı sanki oraya asla bina falan inşa edilmemiş gibi tamamen boşalmıştı. Başka bir binanın tepesinden çekildiği belli olan fotoğrafta binalardan geriye kalan temel çukurları, ters dönmüş oyun bloklarını andıran dikdörtgen haznelere bölünmüş bir labirent gibi uzanıyordu. "Peki ya ölülere n'oldu?" diye düşündü, bakkalda konuşulanları hatırlayarak. Ölülerden söz edilmiyordu. Basın durumun ciddiyetini örtbas

mı ediyordu acaba? Etrafına bakındı ve gözlerini tavana dikti. "Peki bu bina birden ortadan kaybolursa n'olur acaba?" diye kendi kendine sordu. Alnından soğuk terler boşandı ve midesi düğümlendi. "Hayal gücüm fazlasıyla kuvvetli. Zaten başıma ne geldiyse bu yüzden gelmiştir." Garsonu çağırıp hesabı ödedi ve para üstünü alırken gazeteyi işaret ederek garsona sordu:

— Eee, siz ne diyorsunuz bu işe?

Bir yandan da niyetini gizlemeye uğraşmadan avucunu açıp gösterdi. Önceden fark ettiği üzere R kademesinden olan garson omuz silkti:

— Bana sorarsanız hiç fark etmez. Zaten pek umursadığım yok. Hatta komik buluyorum.

Memur tek kelime etmeden para üstünü alıp gazetesini kolunun altına koydu. Sonra omuzlarını öfkeyle dikleştirerek dışarı çıktı ve bir telefon kulübesine girdi. Endüstriyel polis teşkilatının (ept) numarasını çevirdi ve telefon açılır açılmaz falanca sokaktaki falanca kafede çalışan garsonun şüpheli hareketlerde bulunduğunu ihbar etti. Şüpheli hareketler nasıl mıydı? Garsonun olanları umursamadığını, hatta komik bulduğunu söylediğini aktardı. Oh olsun, dediğini ve her şey ortadan kaybolursa göbek atacağını söylediğini de ekledi. Sahiden böyle mi demişti? Evet, öyle demişti. Memura kimliği sorulmadı, o da söylemedi. Böyle isimsiz ihbarlarla C kademesine yükselemeyeceğini bal gibi biliyordu. Ama iyi bir başlangıç yapmıştı. Telefon kulübesinden çıkıp beklemeye başladı. On beş dakika sonra siyah bir otomobil kafenin önünde durdu. Silahlı iki adam arabadan inip kafeye girdi. Çok geçmeden ellerini kelepçeledikleri garsonla birlikte dışarı çıktılar. Memur keyifle iç geçirip arkasını döndü ve ıslık çalarak yoluna devam etti.

Açık havada dolaşmak iyi gelmişti. Yaptıklarına kendi bile şaşırmıştı; telefonda ihbarda bulunurken nasıl da rahattı, ept memurlarının garsonu dışarı çıkarıp arabaya tıktıklarıru görünce ne büyük bir huzur duymuştu. "Şehre hizmet etmek her vatandaşın görevi," dedi kendi kendine. "Herkes benim gibi olsaydı belki bunların hiçbiri başımıza gelmeyecekti. Görevimi yerine getirdiğim için kendimle gurur duyuyorum. Hükümete (h) destek olmak gerek." Sokaklarda büyük bir hasar görülmese de şehirde genel bir yıpranma var gibiydi, sanki birisi sağdan soldan rastgele parçalar koparmıştı, hani pastayı çocuğun önüne bırakırsanız öyle olur ya; üstteki kirazın kaybolduğu hiç belli olmuyor diye düşünürken bir de bakarsınız ortada misafirlere ikram edecek pasta kalmamış. Fakat birkaç ciddi hasar mevcuttu, hasar yerine eksiklik demek daha mı doğru olur acaba? Caddenin son iki yüz metrelik kısmı tümüyle ortadan kaybolmuştu. Yer altındaki su boruları da patlamış olmalıydı, yolun ortasındaki devasa kraterin içine dökülen çamur şelaleleri başka nasıl açıklanabilirdi? Su işleri müdürlüğünün (sim) işçileri yer altındaki boruları görebilmek için kraterin kıyısına derin hendekler kazarak biriken suyu boşaltmaya çalışıyorlardı. İşçilerin bazılarıysa haritaların arasında kaybolmuş, suyun akışını nerede durdurup nereye yönlendirebileceklerini çözmeye çalışıyorlardı. Meraklı vatandaşlar olay yerini hınca hınç doldurmuştu. Ösk memuru olan biteni görebilmek için kalabalığa daldı ve seyircilerden biriyle laflamaya başladı:

— Ne zaman olmuş?

Ufak bir el merasimi sayesinde birbirlerinin kademelerini öğrendiler, konuştuğu adam E kademesindendi.

— Dün gece. Ortalık resmen battı. Yol, üstündekilerle birlikte ortadan kayboldu. Benim arabam da oradaydı.

— Arabanız mı?

— Bütün arabalar gitti. Her şey, trafik ışıkları, posta kutuları, sokak lambaları... Görüyorsunuz işte. Yer yarıldı da içine girdiler sanki.

— Ama hükümet (h) vatandaşı mağdur bırakmaz, gerekli tazminatı öder. Yeni bir araba alırsınız.

— Tabii. Ona şüphe yok. Ama trafik hizmetleri başkanlığının (thb) hesaplarına göre burada yüz seksen ile iki yüz yirmi arası otomobil varmış, düşünebiliyor musunuz? Belki başka caddelerde de benzer olaylar olmuştur. Sizce basit bir sorun mu bu?

— Hayır, hiç basit değil. İki yüz arabanın tazminatının tek seferde ödenmesi çok zor. Ne dediğimi iyi biliyorum, çünkü ösk memuruyum.

Arabanın sahibi ismini sordu ve birbirlerine kartvizitlerini verdiler. Suyun akışı nihayet kesilebilmişti ve borulardan son birkaç kez fışkıran su kraterdeki birikintinin yüzeyini dalgalandırdı. Memur oradan ayrıldı. Artık ciddi anlamda endişelenmeye başlamıştı. Böyle birkaç olay daha olursa şehrin savaş alanına döneceği kesindi.

Öğle yemeği vakti gelmişti. Şehrin, nadiren geçtiği, pek tanımadığı bir kısmındaydı, ama kesesine uygun bir lokanta bulmakta zorlanacağını sanmıyordu. Evden ayrılırken öğle yemeğine eve dönmeyi planlamıştı, fakat durumun vahameti planını değiştirmesine sebep olmuştu. Ayrıca giriş kapısı ve merdivenleri eksik bir binada dört duvar arasına tıkılma fikri hiç cazip gelmiyordu. Hem aradan geçen saatler boyunca

başka şeyler de eksilmiş olabilirdi. Daha birçok kişi kendisi gibi düşünmüş olmalıydı. Sokaklar insan kaynıyordu ve bazı yerlerde adım atmak bile imkânsızdı. Memur ayaküstü mideye indirdiği bir sandviç ve meşrubatla yetinmek zorunda kaldı. Gördüğü bütün lokantalar bomboş olsa da içeri girmeye korktu. "Saçmalık bu," diye düşündü, kendi korkusunu tarif ettiğinin farkında olmadan. "Hükümet (h) derhal önlem almadığı takdirde işler çığırından çıkacak." Tam o anda tepesine hoparlör konmuş bir otomobil yolun ortasında durdu. Arabanın içindeki kadının elindeki kâğıttan okuduğu sözcükler sokakta yankılandı: "Tüketici vatandaşlar, dikkat dikkat! Hükümet (h) şu andan itibaren sert tedbir ve cezalar uygulanacağını bütün vatandaşlara duyurur. Yapılan tutuklamaların ardından durumun tamamen normale dönmesi beklenmektedir. Eşyalar son birkaç saattir arızalanmaya devam etmiş olsa da herhangi bir ortadan kaybolma vakasına rastlanmamıştır. Tüketici vatandaşlar gözlerini açık tutmalıdır, işbirliğiniz bizim için önemlidir. Şehri savunmak yalnızca hükümetle (h) askerî ve silahlandırılmış kuvvetlere (ask) düşmemektedir. Şehri savunmak herkesin görevidir. Hükümet (h) çok sayıda vatandaşın işbirliği yaptığının farkındadır ve bunun için müteşekkirdir, fakat devriye gezen vatandaşların sağlayabilecekleri yarar, bu vatandaşlar kitleler halinde cadde ve meydanları doldurduğundan, yine kendileri tarafından zarara dönüştürülmektedir. Düşmana saklanabileceği bir ortam yaratmak değil, onu vatandaşlarımızdan ayırmak gerekmektedir. Bu yüzden dikkat edelim. Avuç gösterme geleneğimiz şu andan itibaren yasalaştırılmış ve zorunlu hale getirilmiştir. Şu andan itibaren kademesi ne olursa olsun,

her vatandaş başka vatandaşların avcunu görmeyi talep etme, tekrar ediyoruz, talep etme hakkına sahiptir. Z kademesinden bir vatandaş A kademesinden bir vatandaştan avcunu göstermesini talep edebilir ve etmek zorundadır. Hükümet (h) bu uygulamaya öncülük edecektir: Bu akşam televizyonda (tv) hükümet (h) yetkilileri sağ avuçlarını halka göstereceklerdir. Herkes onları örnek almalıdır. İçinde bulunduğumuz durumun ehemmiyetinin anlaşılması için öngörülen slogan şöyledir: Gözler ve eller açık olsun!"

Emir ilk olarak otomobilin içindeki dört kişi tarafından uygulandı. Kapalı camların ardından sağ avuçlarını halka gösterip yollarına devam ettiler ve kadın duyuruyu yeniden okumaya başladı. Memur duyduklarının etkisiyle heyecana kapıldı ve yanından geçen bir adamın önüne dikildi:

— Elinizi gösterin!

Sonra bir kadının yoluna çıktı:

— Elinizi gösterin!

Ellerini gösterdiler ve memurun da göstermesini talep ettiler. Birkaç saniye içinde yoldan geçen yüzlerce adam ve kadın birbirlerine avuçlarını göstermeye başlamış, kimileriyse görmeyen kalmasın, diye ellerini havaya kaldırmışlardı. Çok geçmeden herkes masumiyetini kanıtlamak için telaşla elini havaya dikmişti. Böylece o güne kadar görülmüş en hızlı ve etkili kimlik tespit yöntemi şehrin dört bir yanında aynı anda ortaya çıkmış oldu: İnsanlar artık durmaya bile tenezzül etmiyor, kollarını öne uzatıp bileklerini avuçları yukarı bakacak şekilde çevirerek geziniyorlardı. Böylece yorulsalar da vakitten tasarruf etmiş oluyorlardı.

Aslında vakitten tasarruf etmelerine pek lüzum yoktu. Şehir halen hareket halinde olmasına rağmen işler müthiş yavaşlamıştı. Artık kimse metroyu kullanmaya cesaret edemiyordu, tüneller insanların ödünü koparıyordu. Üstelik metro hatlarından birindeki elektrik kablolarını kaplayan yalıtım maddesinin ortadan kaybolduğu ve bu hatta giren bir trenin içindeki bütün yolcuların akıma kapılarak öldüğü söyleniyordu. Kimse bu söylentinin gerçek olup olmadığını bilemese de kulaktan kulağa yayılması engellenemiyordu. Otobüs seferleri giderek azalıyordu. İnsanlar artık yorgunluktan zor adım atmalarına rağmen kollarını öne uzatmış halde, amaçsızca sokaklarda gezinmeye devam ediyorlardı. Kapıldıkları kasvetli ruh hali dolayısıyla gözleri yalnızca ortadan kaybolan eşyalardan geriye kalan boşlukları ve yıkımı görüyordu. Arada sırada yoldan asker dolu kamyonlar, hatta gacırdayan paletleriyle kaldırımlardan iri parçalar koparan tank bölükleri geçiyordu. Havada helikopterler uçuşuyordu. Enikonu tedirginliğe kapılan insanlar birbirlerine, "Durum bu kadar vahim miydi, acaba ihtilal mi oldu, savaş mı çıktı, peki ya düşmanlar, onlar nerede?" diye sorup duruyordu. Sonra da, eğer ki halihazırda öyle gezmiyorlarsa, kollarını öne uzatıp avuçlarını gösteriyorlardı. Çocuklara da eğlence çıkmıştı: Kuduz maymunlar gibi yetişkinlerin önüne atlayıp yüzlerini çarpıtıyor ve "Elinizi gösterin!" diye bağırıyorlardı. Bundan pek hoşlanmadıkları her hallerinden belli olan yetişkinlerse ellerini gösterip çocuklardan aynısını yapmalarını talep ettiklerinde çocuklar ya itaat etmeyip dil çıkarıyor ya da ellerini uzaktan gösteriyorlardı. Ama bunun pek önemi yoktu, neticede avuçlarındaki harfler ebeveynlerinkinin aynısıydı.

Ösk memuru eve dönmeye karar verdi. Ayaklarına kara sular inmişti. Açlıktan başı dönmeye başlamıştı ve evde çekeceği ziyafetin hayalini kuruyordu. Hayal kurdukça açlığı artıyor, heyecanlanıyor, salyalarına zor hâkim oluyordu. Farkında olmadan adımlarını hızlandırdı ve çok geçmeden koşmaya başladı. Aniden ensesinde bir el hissetti ve yandaki duvara yapıştırıldı. Dört adam başında dikilmiş niçin koştuğunu soruyor, bağırıp çağırarak zorla avcunu açmaya çalışıyorlardı. Avcunu görünce onu bıraktılar. Memursa kısasa kısas diyerek hepsinin derhal ellerini açmalarını emretti. Adamlar kendinden daha aşağı kademelerdendi.

Görünüşe bakılırsa apartmanında değişiklik yoktu. Giriş kapısı ve basamaklar halen eksik olsa da asansör çalışıyordu. Kendi katına gelip asansörün kapısını açtığında aklına bir şey geldi ve korkudan ürperdi: Ya yukarı çıkarken asansör ortadan kaybolsaydı, acaba asansör boşluğuna düşüp bakkalın bahsettiği insanlar gibi ölür gider miydi? Olaylar açıklığa kavuşuncaya dek asansörü kullanmamaya karar verdi, ama hemen basamakların eksik olduğu, eve çıkıp inmek için merdivenlerin kullanılamayacak hale geldiği aklına geldi. Bu ikilemden nasıl çıkacağını abartılı bir kaygıyla kafasında evirip çevirirken bir yandan da merdiven sahanlığından kendi dairesinin kapısına doğru ilerliyordu ve bir adım daha atmak üzereyken ayağı havada kaldı; apartmanın tanımlanması güç birkaç çıtırtı dışında mutlak bir sessizliğe gömülmüş olduğunu fark etti. Herkes dışarı mı çıkmıştı acaba? Hükümetin (h) emirlerine uyarak devriye gezmek amacıyla sokaklara mı dökülmüşlerdi? Yoksa kaçmışlar mıydı? Havada kalan ayağını yavaşça yere indirdi ve kulak kabarttı: Üst katta birinin öksürdüğünü işitince

rahat bir nefes aldı. Evinin kapısını çıt çıkarmadan açıp içeri girdi. Bütün odaları gözden geçirdi; her şey yerli yerindeydi. Sürahisinin mucizevi bir biçimde geri dönmüş olabileceğini ümit ederek mutfak dolabını açtı. Ama halen sürahinin yerinde yeller esiyordu. İçini ağır bir hüzün kapladı; bu küçük ve kişisel kayıp, şehrin ve şehirlilerin üzerine çöken, kendi gözleriyle tanık olduğu felaketi daha da katlanılmaz bir hale getiriyordu. Daha birkaç dakika önce açlıktan ölmek üzere olduğunu hatırladı. Aniden iştahı mı kaçmıştı? Hayır, kaçmış değildi, ama açlık gırtlağından yukarı kuru geğirtiler gönderen boş midesine kramplar sokan bir ağrıya dönüşmüştü. Üstünkörü hazırladığı bir sandviçi donuk gözlerle ve titrek bacaklarla mutfağın ortasında dikilerek yedi. Döşeme adeta ayağının altından kayıp gidiyordu. Sendeleyerek yatak odasına gidip üstünü değiştirmeden yatağa girdi ve başını yastığa koyar koymaz derin bir uykuya dalıverdi. Bir kenarı diş izleriyle kaplı sandviçin kalanı açılarak yere devrildi. Oda üç şiddetli çatırtıyla yankılandı ve hemen ardından eğilip bükülmeye, sallanmaya başladı, fakat bu kadar harekete rağmen, her nasılsa eşyaların şekli bozulmuyor, yerleri değişmiyordu. Bina tepeden tırnağa zangırdıyordu. Kimi katlardan çığlık sesleri yükseliyordu.

Memur dört saat boyunca parmağını bile kıpırdatmadan uyudu. Rüyasında çıplak halde bindiği daracık asansör en üst kata çıkıyor, derken çatıyı delip bir füze gibi havaya yükseliyor, sonra aniden ortadan kayboluyordu; kendisiyse belki bir salise, belki de bir asır boyunca havada asılı kalıyor, sonra kollarını ve bacaklarını iki yana açarak aşağı düşüyor, ama bir türlü yere varamıyor, aşağı baktığındaysa şehri, daha doğrusu evler ve

yollar ortadan kaybolduğu için şehrin yerinde beliren uçsuz bucaksız boşluğu görüyordu. Şiddetle yere düşüyor ve sağ elini bir şeylere çarpıyordu.

Acı içinde uyandı. Oda kara bir sisle kaplanmış gibi karanlıktı. Yataktan çıkmadan doğruldu. Bakmadan, sol eliyle sağ eline dokundu ve yapışkan, ılık bir şey hissedince irkildi. Dokunduğu şeyin kan olduğunu görmeden de anlayabiliyordu. İyi de ösk kapısının açtığı ufacık yara nasıl bu kadar kanayabilirdi? Işığı açıp eline baktı; elinin üstü cılk yara olmuş, şeffaf zar, altındaki deriyle birlikte ortadan kaybolmuştu. Uyku sersemliğini ve bu beklenmedik kazanın yarattığı şaşkınlığı üstünden atamadan banyoya seğirtti, çünkü ilkyardım malzemeleri oradaydı. Lavabonun üstündeki dolabı açıp bir ilaç şişesi aldı. Elini tuttuğu açıya göre kanı ya yere damlıyor ya da kazağının kolundan içeri sızıyordu. Görünüşe bakılırsa yarası epey ciddiydi. Şişenin yanına tutturulmuş olan fırçayı çıkarıp şişeyi açtı, fırçayı ilaca batırdı ve tam ilacı yaraya sürecekken büyük bir hata yapmak üzere olduğunu hissetti. Ya aynı şey tekrar başına gelirse? Şişeyi aldığı yere koyarken her yanı kana buladı. Evde sargı bezi yoktu. Sürüldükten sonra şeffaf bir iyileştirici zara dönüşen ilacın piyasaya sürülmesiyle birlikte sargı bezi de tıpkı yara bandı ve tentürdiyot gibi tedavülden kalkmıştı. Odaya koşup gömlek çekmecesini açtı ve gömleklerden birinin eteğinden geniş bir şerit yırttı. Dişlerinden yardım alarak zar zor eline sardığı şeride sıkı bir düğüm attı. Çekmeceyi kaparken yerdeki sandviç gözüne çarptı. Eğilip yerden topladığı sandviçi yatağa oturup dişlemeye başladı, artık iştahı kalmamış olmasına rağmen nedense kendini yemeye mecbur hissediyordu.

Son lokmasını ağzına atarken döşemede, mobilyalardan birinin gölgesinde belli belirsiz görünen koyu renkli bir leke gözüne takıldı. Evi duvardan duvara halı kaplatınca döşemedeki bütün bu kusurların gözden kaybolacağını aklından geçirerek, merakla karışık bir şaşkınlıkla lekeye yaklaştı. Kırmızı lekeyi tam kaçmaya çalışırken (adam buna bal gibi emindi) faka bastırmıştı. Lekeyi ayağının ucuyla ters çevirdi. Ne olduğunu daha çevirmeden anlamıştı: Çevirdiği tarafta elinin üstüne sürülen ilacın oluşturduğu şeffaf zar vardı, kırmızı tarafsa zarın alt kısmına yapışmış olan kanlı deriydi. Birden ümitsizliğe kapıldı ve evini halıyla kaplatmaya ömrünün yetmeyeceğini düşündü. Odanın kapısını arkasından çekip salona gitti. Dışarıdan sakin görünse de içinde fırtınalar kopuyordu, sanki karnında üstü dikenli ağır bir plak dönüp duruyordu ve her geçen saniye uzayan bu dikenler yakında karnını yırtacağa benziyordu. Televizyonu açtı ve aletin ısınmasını beklerken, sabah evden çıkmadan önce açık bıraktığı pencerenin önüne gitti. Akşamüstü gelip çatmıştı. Sokakta bir sürü insan vardı, ama artık kimse birbiriyle konuşmuyor, gruplar halinde toplanmıyordu. İnsanlar gelişigüzel geziniyor gibiydi, amaçsızca bir o yana bir bu yana gidiyor, kollarını öne uzatıp sağ ellerini birbirlerine gösteriyorlardı. Yukarıdan bakıldığında insan sessiz bir komedi izlediğini sanabilirdi: Kollar omuz seviyesine kalkıp iniyor, yeşil harflerle işaretlenmiş avuçlar açılıp kapanıyor, birkaç adım ötede aynı hareketler en baştan tekrarlanıyordu. Tımarhane bahçesinde dolaşan takıntılı hastalara benziyorlardı.

Memur televizyonun (tv) başına döndü. Ekranda yarı daire şeklinde bir masanın etrafına oturmuş asık suratlı beş kişi

vardı. Görüntü ve ses sürekli gidip gelmekteydi. Sunucu şöyle diyordu:

— ...muzdaki uzmanlar... loji, endüstriyel güvenlik, biyolojik işletim, koor... geliş... enlik...

Yaklaşık yarım saat boyunca ekran odaya yanıp sönen görüntüler yansıttı, yarım yamalak sözcükler, kopuk cümleler tükürdü. Memur, ekrandakilerin söylediklerini duymak isteyip istemediğine pek emin olamasa da, hem televizyonun (tv) önünde oturmaya alışık olduğundan hem de yapacak başka işi olmadığından öylece oturdu. Aslında diğer günlerden pek de farklı sayılmazdı. Hükümet (h) yetkililerinin ellerini göstermelerini izlemek istiyordu; bunu eylemin kendisinin bir fark yaratacağı, şehirdeki laneti kaldıracağı veya yetkilileri, şayet aklanmalarını gerektirecek bir şey yaptılarsa, aklayacağı için değil, A ve B kademesinden bu kadar insanı bir arada görme fırsatını her zaman elde edemeyeceği için istiyordu. Derken, görüntünün birkaç saniye boyunca netleştiği ve sesin bozulmadığı bir anda ekrandakilerden birinin şöyle dediği duyuldu:

— böylece ortadan kaybolmaların gündüz vakti gerçekleşmediği kanıtlanmış oluyor. Gündüzleri yalnızca arızalarla ve bozulmalarla karşılaşıyoruz. Ortadan kaybolmaların tamamı geceleyin gerçekleşiyor.

Sunucudan bir soru geldi:

— O halde geceleri ne yapılmasını tavsiye edersiniz?

Adam:

— Bana kalırsa...

Görüntü kayboldu, ses gitti ve yayın tamamen kesildi. Televizyon artık işlemiyordu. Hükümet yetkilileri şehirdekilere ellerini gösteremeyecekti.

Memur yatak odasına döndü. Tahmin ettiği gibi, –nasıl tahmin ettiğini bilemese de– şeffaf zar yer değiştirmişti. İçgüdüsel bir hareketle, ayakkabısının ucuyla yeniden zara dokundu. Sunucunun sözleri birden kafasının içinde yankılandı: "O halde geceleri ne yapılmasını tavsiye edersiniz?" Evet, geceleri ne yapılmalıydı? Çatırtılar kesilmişti. Ancak bina sanki iki taraftan çekiliyormuş gibi aralıksız küçük çıtırtılar duyuluyordu. Memur gömlekten bir şerit daha yırtıp eline daha düzgün ve sıkı bir sargı yaptı, sonra da çekmecede sakladığı paranın tümünü yanına aldı. Hava sıcak olmasına rağmen paltosunu giyindi; gece soğuk olabilirdi ve gün doğana dek eve dönmeye niyeti yoktu. "Ortadan kaybolmaların tamamı geceleyin gerçekleşiyor." Mutfağa gitti, bir sandviç daha hazırlayıp cebine koydu ve evi kolaçan edip dışarı çıktı.

Asansöre binmeden önce merdiven boşluğuna eğilip bağırdı:

— Kimse var mı?

Cevap veren olmadı. Bütün bina titreşip çıtırdıyor gibiydi. "Ya asansör çalışmazsa? Buradan nasıl çıkarım?" İkinci kattaki evinin penceresinden sokağa atladığını gözünün önüne getirdi ve asansörün kapısı rahatça açılıp ışığı yanınca rahat bir nefes aldı. Çekinerek düğmeye bastı. Asansör düğmenin aktardığı elektrik akımına direnircesine, bir an duraksadıktan sonra salına salına zemin kata indi. Kapı tam açılırken, adamın zorlukla sığabileceği bir aralık bırakarak sıkıştı ve adam tam aralıktan geçmeye çalışırken aniden kapanıp onu sıkıştırdı. Telaşlanınca karnındaki dikenli plak yine hızla dönmeye başladı ve gözleri kararadı. Derken kapı aniden gevşedi ve açılıverdi, niyeti sadece adamı korkutmaktı sanki. Memur koşarak sokağa çıktı. Hava

çoktan kararmış olmasına rağmen sokak lambaları halen yanmamıştı. Önünden geçenler kafalarını kaldırıp ona bakmıyor, neredeyse kimse avcunu göstermeye tenezzül etmiyordu. Yine de kıyıda köşede çakmakların veya el fenerlerinin ışığında geçenlerin avuçlarına bakan birkaç kişi vardı. Memur apartmanın içine doğru geriledi. Dışarı çıkması lazımdı, binada kalmaya daha fazla dayanamıyordu, ama çıkarsa da eninde sonunda birine elini göstermesi gerekecekti, oysa eli sargılıydı. Sargının sahte olduğunu, yaralı numarası yaparak avcunu gizlemeye çalıştığını iddia edebilirlerdi. Korkuyla ürperdi. Fakat binadan gelen çıtırtılar artmaya başlamıştı. Kötü bir şeyler olacağı belliydi. Bir an için elini unutup sokağa fırladı. İçinden tabanları yanana dek koşmak geliyordu, ama öğleyin koştuğunda başına gelenleri hatırlayınca ve elinin durumunu düşününce bu isteğini bastırdı. Kuytu bir köşeye çekilip yoldan pek kimsenin geçmediği, çakmakların ve fenerlerin yanıp sönmediği bir anı bekledi ve sonunda duvarların gölgesine sığınarak ilerlemeye başladı. Kimse tarafından durdurulmadan oturduğu sokağın ucuna kadar gitti. Cesaretlenmişti. Sokak lambalarının yanmadığı bir şehirde kolunu öne uzatıp dolaşmak saçmalık olurdu, hem gün boyu hiçbir sonuç alamadan devriye gezmekten yorulan insanlar artık avuçlara bakmaktan vazgeçiyorlardı.

Ancak memur, polisleri (p) hesaba katmamıştı. Bir köşeyi dönüp geniş bir meydana çıkar çıkmaz devriye gezen üç polisle burun buruna geldi. Tam geri dönmeye yeltendiğinde yüzüne fener tuttular. Derhal durmasını emrettiler. Kaçmaya çalışırsa öldüreceklerdi. Polislere doğru yaklaştı.

— Elinizi gösterin.

Fenerin ışığı elindeki beyaz sargıyı aydınlattı.

— Bu ne?

— Elimin üstünü yaraladım ve sargı yapmak zorunda kaldım.

Üç polis etrafını sardı.

— Sargı mı? Dalga mı geçiyorsunuz?

Şeffaf zarın derisini söküp odasının karanlık köşelerine kaçtığını nasıl anlatabilirdi ki? Hem nereye kaçıyordu ki?

— Yaranıza neden ilaç sürmediniz? Öyle yapsanız yaranızın üstünde şeffaf bir zar olurdu. Tabii yaranız varsa, dedi polislerden biri, dişlerinin arasından.

— Yalan söylemiyorum, yaram gerçek, ama sargıyı çıkarırsam yine kanamaya başlar.

— Pekâlâ. Konuşmakla vakit kaybetmeyelim. Elinizi gösterin.

— Lütfen, insaf edin!

— Elinizi göstermezseniz sizi şuracıkta vururuz.

En yakınındaki polis ani bir hareketle parmağını sargının altından geçirip var gücüyle asıldı. Memurun cılk yarası fenerin çiğ ışığının altında belirdi ve birkaç saniye içinde yaranın üstü kanla kaplandı. Polis eli tutup yukarı çevirdi ve avuçtaki harfe baktı.

— Tamam, geçebilirsiniz.

— Elimi tekrar sargılamama yardım edin, lütfen, diye yalvardı memur.

— Burası hastane değil, diye homurdandı polislerden biri, öfkeyle. Ve ekledi:

— Yaranız o kadar kötü durumdaysa evinizde kalsaydınız.

Memur acıdan ve sinirden gözleri dolarak homurdandı:

— Evimde mi kalsaydım?

— Aynen öyle, diye karşılık verdi polis. Hadi ortadan kaybolun şimdi.

Meydanın öteki ucunda birkaç ışık vardı. Memur bir an tereddüt etti. Oraya giderse başka insanlar yolunu kesip avcunu göstermeye zorlayacak mıydı acaba? Elinin acısı korkuyla karışıp bedenini titretmeye başlamıştı. Yarası daha da büyümüştü. Evet, ne yapacaktı? Diğer birçok kişi gibi el yordamıyla, sağa sola çarparak karanlıklardan mı yürüyecekti? Yoksa evine mi dönecekti? Sabah dışarı çıkarken hissettiği yakalama içgüdüsü havaya karışmıştı. Nereye gitmişti o avcı vatandaş? Artık gözüne çarpan bir şey olsa bile hiç oralı olmayacak, kimselere haber vermeyecek, hiçbir yere ihbarda bulunmayacaktı, bu karanlıkta bir şey göreceği de yoktu zaten. Meydandan iki yanı ağaçlarla kaplı, dolayısıyla da iyice karanlık geniş bir sokağa saptı. Burada kimse elini göstermesini talep etmezdi herhalde. Yanından hızlı adımlarla insanlar geçiyordu, ama adımlarının hızlı olması nerede olduklarını veya nereye gittiklerini bildikleri anlamına gelmiyordu. Hızlı adımlar yalnızca, ve her anlamda, bir kaçışı temsil ediyordu.

Sokağın iki yanındaki binalardan çıtırtılar ve çatırtılar yükseliyordu. Adam sokağın bitimindeki göbekte etrafı banklarla çevrili bir heykel olduğunu hatırladı. Oraya gidip biraz dinlenebilir, hatta belki geceyi orada geçirebilirdi; gidecek başka yeri yoktu, elinden ne gelirdi ki? Kimsenin gidecek yeri yoktu. O sokak da diğer sokaklar gibi insan kaynıyordu. Şehrin nüfusu artmıştı sanki. Bunu düşününce ürperdi. Heykelin yerinde

yeller estiğini görünce de pek şaşırmadı. Banklar hâlâ yerli yerindeydi ve sağda solda oturan birkaç kişi vardı. Memur elindeki yarayı hatırlayınca bir an duraksadı. Karanlıkların içinden çıkan insanlar banklardaki bütün boş yerleri kaptılar. Artık istese de oturacak yer kalmamıştı.

Oturmak istemiyordu zaten. Sola, bir zamanlar daracık olsa da iki yanını süsleyen binalar ortadan kaybolduğu için kenarlarında geniş ve derin çukurlar açılmış olan bir sokağa saptı. Gündüz vakti olsa herhalde kuzeyden güneye, doğudan batıya, artık şehirlikten çıkan şehrin en uç noktalarına kadar her yer delik deşik gözünün önüne serilecekti. Bunları düşünürken aklına bir fikir geldi: Şehirden çıkıp banliyölerin ötesindeki kırlara, ortadan kaybolan binalardan, yüzer yüzer kayıplara karışan otomobillerden, önce yer değiştirip sonra yerlerinde yeller esen eşyalardan uzaktaki düzlüklere gidecekti. Nesnelerden geriye yalnızca koca boşluklar ve bazen de ölü insanlar kalıyordu. İçi ümitle doldu; görünmez tehditlerden kaçmaktan ve kâbus gibi bir gece geçirmekten nihayet kurtulacaktı. Gün doğarken belki de sorunun çözümü bulunmuş olacaktı. Hükümet (h) meseleyi her açıdan inceliyor olmalıydı. Bu kadar kötüsü görülmemişse bile benzer olaylar eskiden de yaşanmış ve daima bir çözüm bulunmuştu. Ümitsizliğe kapılmanın âlemi yoktu. Şehir yakında eski düzenli haline dönecekti. Alt tarafı bir krizdi bu, basit bir kriz.

Oturduğu sokağın yakınlarında hâlâ işleyen birkaç sokak lambası vardı. Bu kez altlarından yürümeye çekinmedi; cesaretlenmiş, güvenle dolmuştu, yoluna çıkan olursa sakince derdini anlatacak, bütün bu olanların şehrin güvenliğine ve huzuruna

kastedenlerin sinsi planının bir parçası olduğunu açıklayacaktı. Buna gerek kalmadı. Yolunu kesip avcunu göstermesini isteyen olmadı. Lambaları çalışan az sayıdaki sokak insanlarla doluydu. Kalabalığın arasından karşıdan karşıya geçmek bile zordu. Bu sokaklardan birinde kara kuvvetlerinden (kk) bir çavuş bir kamyonun tepesine çıkmış bir bildiri ya da duyuru okumaktaydı:

— Bütün tüketici vatandaşlarımızın dikkatine: Genelkurmay başkanlığının (gb) emriyle yarın sabah saat yediden itibaren şehrin doğu sektörü topçu (t) ve havacı (h) birlikler tarafından bombalanacaktır, bu bombardıman karşı saldırı harekâtının ilk adımıdır. Bombalanacak sektörde yaşayan tüketici vatandaşlar evlerinden çıkarılmış ve hükümet (h) tarafından sağlanan güvenli tesislere yerleştirilmiştir. Bu zorunlu uygulamanın neden olacağı her türlü maddi ve manevi zarar karşılanacaktır. Hükümet (h) ve genelkurmay başkanlığı (gb) bu karşı saldırı harekâtının sonuç alınana dek yürütüleceği konusunda bütün tüketici vatandaşları temin eder. Koşullar değiştiği ve "gözler ve eller açık olsun" sloganının fayda etmediği tespit edildiğinden bu slogan artık, "gözlerini aç ve saldır" şeklinde değiştirilmiştir.

Memur rahat bir nefes aldı. Artık elini kimseye göstermesi gerekmeyecekti. Sırtından bir yük kalkmıştı adeta. Yarım saat önce hissetmeye başladığı cesaret daha da alevlendi. Hemen oracıkta iki karar aldı: Eve uğrayıp dürbününü alacak ve şehrin dışına çıkıp doğu yakasını görebileceği bir noktadan bombardımanı izleyecekti. Çavuş duyuruyu okumayı bitirir bitirmez laflamaya başlayan insanların arasına karıştı:

— Fena fikir değil.

— İşe yarayacak mı dersiniz?

— Kesinlikle, hükümet (h) boş durmuyor. Hem bundan daha iyi bir karşı saldırı harekâtı düşünülemez.

— İbretiâlem olacak. Keşke daha önce yapsalarmış.

— Elinize n'oldu?

— İlacın oluşturduğu zar işe yaramadı ve yaramı azdırdı.

— Geçenlerde bir tanıdığıma da aynısı oldu.

— Benzer bir olayı ben de duydum. Hastanelerin hali içler acısıymış.

— Ama ilk vaka bendim herhalde.

— Hükümet (h) herkesin zararını karşılayacaktır.

— İyi akşamlar.

— İyi akşamlar.

— İyi akşamlar.

— İyi akşamlar. Yarın her şey daha iyi olacak.

— Yarın her şey daha iyi olacak. İyi akşamlar.

Memur halinden memnun bir tavırla oradan uzaklaştı. Oturduğu sokak hâlâ karanlıklara gömülüydü, ama buna aldırış etmedi. Yıldızların hafif parıltısı sokağı belli belirsiz aydınlatıyor ve sokakta ağaç olmadığı için etraf zifiri karanlık olmuyordu. Sokağı bıraktığından farklı buldu; birkaç bina daha ortadan kaybolmuştu. Kendi apartmanıysa yerli yerinde duruyordu. Ama merdivenlerden birkaç basamak daha eksildiğine emindi. Yine de, asansör bozuksa bile, ne yapıp edecek, ikinci kata ulaşacaktı. Dürbününü almayı kafaya koymuştu; şehrin koca bir bölümünün, çavuşun deyimiyle doğu sektörünün bombalanmasını izlemek, kısas uygulamasının eyleme dökülmüş halini bizzat görmek istiyordu. Yerinde hâlâ yeller esen apartman kapısının

karanlık eşiğinden geçti ve kendini bir boşluğun ortasında buldu. Sabah gördüğü apartmandan geriye sadece içi boş bir yumurta kabuğunu andıran ön cephe kalmıştı. Başını yukarı kaldırınca tek tük yıldızlarla bezeli karanlık gökyüzünü gördü. İçinde büyük bir öfke dalgasının kabardığını hissetti. Korkmuyor, yalnızca öfkeden kuduruyordu, zaten olması gereken de buydu. Nefretle dolmuştu. Gözünü kan bürümüştü adeta.

Yerde beyaz bir şeyler yatıyordu, çıplak cesetlerdi bunlar. Sabahleyin bakkalda anlatılanları hatırladı: "Yüzükleri bile yokmuş." Cesetlere yaklaştı. Yanılmamıştı, ölenlerin hepsini tanıyordu, komşularıydı bunlar. Evde kalmayı tercih etmişler ve ölmüşlerdi. Çırılçıplaktılar. Memur elini kadınlardan birinin göğsüne koydu, halen ılıktı. Apartmanın ortadan kayboluşu kendisi sokağa girdiği sıralarda gerçekleşmiş olmalıydı. Sessizce veya yalnızca evdeyken duyduğuna benzer çıtırtılar ve çatırtılar eşliğinde yok oluvermişti herhalde. Çavuşu dinlemek için durmamış olsa, sonra etraftakilerle konuşarak oyalanmasa belki kendi cesedi de yerdekilerin arasında olacaktı. Gözlerini apartmanın eskiden bulunduğu boşluğa dikince arkadaki binanın da hareketlendiği fark etti; gökyüzünden çıkan görünmez bir alevin yakıp kavurduğu siyah bir kâğıt parçası gibi hızla büzüşüyordu. Binanın ortadan kaybolması bir dakika bile sürmedi. Büyük bir bina olduğundan geride, doğu yönünde koridor gibi uzanan, kocaman bir boşluk bıraktı. "Dürbünüm olmasa da," diye homurdandı memur, korkuyla karışık bir nefretle ürpererek, "bombardımanı izleyeceğim."

Şehir çok büyüktü. Memur gecenin geri kalanında doğu yönünde yürüdü. Kaybolma tehlikesi yoktu. Gökyüzünün o tarafı

ağır ağır aydınlanmaktaydı. Saat yedide güneş doğmuş olacak ve bombardıman başlayacaktı. Memur yorgunluktan bayılmak üzere olmasına rağmen mutluydu. Sol yumruğunu sıkıyor, şehrin dörtte birlik bölümündeki yapılara ve içlerinde bulunan eamd'lere verilecek dehşetengiz cezayı görmek için sabırsızlanıyordu. Yüzlerce, hatta binlerce insanın daha aynı yönde yürüdüğünü fark etti. Herkesin aklında aynı düşünce vardı. Saat beşi gösterdiğinde kırlara varmıştı bile. Arkasını dönüp şehre baktı; kimi binalar, etraflarındaki binalar ortadan kaybolduğu için, olduğundan yüksek görünüyor, şehrin girintili çıkıntılı silueti bir yıkıntınınkini andırıyordu, oysa binalar yıkılmamış, ortadan kaybolmuştu. Namluları şehre dönük onlarca top yarım ay şeklinde dizilmişti. Uçaklar henüz gelmemişti. Saat tam yedide geleceklerdi, erken gelmelerine gerek yoktu. Askerler insanların geçmesini engellemek için topların üç yüz metre önünde kordon oluşturmuştu. Memur kendini kalabalığın arasında buldu. İllet olmuştu. Buraya gelene kadar canı çıkmıştı, bombardımanın ardından gidip dinlenebileceği bir evi yoktu, üstüne bir de gösteriyi doğru düzgün izleyemeyecek, kısas hissini, intikam duygusunu tatmin edip keyiflenemeyecekti. Etrafına bakındı. Bazı insanlar yanlarında getirdikleri sandıkların tepesine çıkmışlardı. İyi fikirdi, keşke kendisi de akıl edebilseydi. Neyse ki bir kilometre kadar geride bir dizi ağaçlık tepe vardı. Gösteriye biraz uzak kalacak olsa da olan biteni daha yukarıdan izleyebilecekti. Fena fikir sayılmazdı hani.

Kalabalığı yararak ilerledi ve nihayet insanların arasından sıyrılıp tepelere uzanan düzlüğe ulaştı. Aynı yönde yürüyen insanların sayısı bir elin parmaklarını geçmezdi. Gözüne kestirdiği

tepeyeyse kendinden başka giden yoktu. Gökyüzü griyle beyaz arası bir renge bürünmüştü, fakat güneş henüz doğmamıştı. Arazi her adımda biraz daha dikleşiyordu. Aşağıdaki kalabalıksa giderek büyüyordu. Toplarla şehrin arasında ağır makineli tüfeklerden meydana gelen bir kordon oluşturulmaktaydı. Yakından geçen eamd'lerin vay haline. Memur bu cezanın herkese ibret olacağını düşünerek gülümsedi. Keşke kendisi de asker olsaydı. Ateşlenen silahın sarsıntısını bileklerinde, hatta yaralı elinde hissetmeyi, içini korkuyla doldurmak yerine coşkuyla köpürtecek ve bedenini tepeden tırnağa titretecek o eşsiz öfkeyle esrimeyi çok isterdi. Bunları düşününce öylesine yoğun bir heyecana kapıldı ki durmak zorunda kaldı. Olaya daha yakın olabilmek için geri mi dönmeliydi acaba? Ama ne kadar yakından izlerse izlesin içindeki arzuyu olaya seyirci kalmakla tatmin edemeyeceğine ve kalabalığın arasına girerse hiçbir şey göremeyeceğine kanaat getirdi ve yoluna devam etti. Ağaçların dibine gelmişti bile. Etrafta kimsecikler yoktu. Yere oturdu ve sırtını bir bodur bir ağaca yasladı, ağacın esintide hafifçe salınan çiçekleri adamın omuzlarını okşuyordu. Şehrin doğusu hariç her tarafından hâlâ akın akın insan geliyordu. Belli ki kimse gösteriyi kaçırmak istemiyordu. Orada kaç kişi vardı acaba? Yüz binlerce insan olduğu kesindi. Bütün şehir orada toplanmış bile olabilirdi. Kırlar kımıl kımıl dalgaları tepelere vurmaya başlayan karanlık bir insan seliyle kaplanmıştı sanki. Memur heyecandan tir tir titriyordu. Büyük bir zaferin eşiğindeydiler. Saat yediye yaklaşmış olmalıydı. Saati nerelerdeydi? Saatinin de kayıplara karıştığını fark edince omuzları düştü, ama hiç önemli değildi, kendine daha iyi, daha kusursuz, daha kaliteli,

yepyeni bir saat satın alacaktı. Şehrin tamamen tanınmaz hale geldiği tepeden bakınca daha iyi anlaşılıyordu. Ama olsun, vakti gelince nasılsa her şey sıfırdan yapılacaktı. Öncelikle ceza infaz edilmeliydi.

Tam o sırada arkasında bir yerlerden birtakım sesler geldi. Bir adamla kadının aralarında konuştukları duyuluyordu. Ne dedikleri anlaşılmıyordu. Bombardımanın heyecanıyla tahrik olmuş iki sevgiliydi belki de. Fakat sesler sakindi. Derken adamın sesi anlaşılır sözcüklere dönüştü:

— Biraz daha bekleyelim.

Kadın karşılık verdi:

— Son ana kadar bekleyelim.

Memur tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. Bunlar eamd'lerdi. Telaşla aşağıdaki kalabalığa baktı. İnsanların karınca ordusu gibi yaklaşmaya devam ettiğini görünce birden gözünü hırs bürüdü; zafere ulaşan, C kademesine yükselen kendisi olmalıydı. Sessizce ağacın etrafından dolaştı ve eğilerek, hatta sürünerek dip dibe duran çalıların arkasına sokuldu. Bir süre bekledikten sonra yavaşça doğruldu ve gözetlemeye başladı. Adam ve kadın çırılçıplaktı. Önceki gece başka çıplak vücutlar da görmüştü, ama bunlar canlıydı. Gördüklerine inanmakta zorlanıyor, artık saatin yedi olmasını ve bombardımanın başlamasını istiyordu. Yaprakların arasından bakınca şehirden gelen insanların hızla yaklaştığı görülüyordu. Sesini duyabilecek mesafeye geldiklerini düşünerek bağırdı:

— Yetişin! Burada eamd'ler var!

Adam ve kadın bir sıçrayışta arkalarını dönüp memurun üstüne koştular. Sesini ikiliden başka kimseye duyuramamış-

tı ve tekrar bağıracak vakti yoktu. Adamın ellerini gırtlağında, kadınınkileriyse ağzının üstünde hissetti, sımsıkı kavrayıp bastırıyorlardı. Eller üstüne kapanmadan önce, tahmin ettiği gibi, içlerinde harf falan olmadığını, doğdukları günkü gibi tertemiz ve lekesiz olduklarını görebilmişti.

Çıplak adam ve kadın memurun cesedini ağaçlığın içine sürüklediler. Ortaya çıkan başka çıplak adam ve kadınlar cesedin üzerine üşüştüler. Açıldıklarında memurun cesedi de çırılçıplak kalmıştı. Eğer önceden varsa, yüzükleri bile ortadan kaybolmuştu. Sargısı da gitmişti. Elinin üstündeki yara hafifçe kanıyordu, ama akan kan hemen durdu ve pıhtılaştı.

Ağaçlıkla şehir arasında adım atacak yer kalmamıştı. Şehrin tamamı ordunun karşı saldırı harekâtını izlemeye gelmişti. Uzaklardan gelen bir uğultu duyuldu; uçaklar geliyordu. Henüz bozulmamış olan saatler yediyi gösteriyordu. Topçu birliğinin başındaki subay ateş emri vermek üzere megafonunu eline almıştı. Yüz binlerce, hatta belki bir milyon insan nefeslerini tutmuş bekliyordu. Fakat tek bir atış bile yapılamadı. Subay tam, "Ateş!" diye bağıracakken megafonu elinden kaçıp gitti. Uçaklar gizemli bir biçimde yön değiştirip gerisin geriye döndü. Bu işaretlerin yalnızca birincisiydi. Düzlüğü dolduran kalabalığın üstüne mutlak bir sessizlik çökmüştü. Ve aniden şehir ortadan kayboldu. Şehrin olduğu yerde çıplak adam ve kadınlardan oluşan uçsuz bucaksız bir kalabalık ortaya çıktı. Toplar ve tüfekler de ortadan kaybolmuş, askerler çırılçıplak kalmış, üniformaları ve silahları adamlara ve kadınlara dönüşüp üstlerine üşüşmüştü. Şehirlilerin oluşturduğu kalabalık devasa kara bir leke gibi düzlüğün ortasında kalmıştı. Fakat bir

saniye içinde bu leke de şekil değiştirip çoğaldı. Doğan güneş düzlüğün üzerinde parladı.

İşte o zaman, isyan başladığı ve ilk eamd ortadan kaybolduğu andan beri ağaçların arasında saklanan adam ve kadınlar saklandıkları yerden çıktılar. Ve içlerinden bir adam şöyle dedi:

— Şimdi her şeyi baştan inşa etmemiz lazım.

Ve bir kadın şöyle dedi:

— Nesneler olarak başka çaremiz kalmamıştı. İnsanlar bir daha asla nesnelerin yerine konmayacak.

SENTOR

At aniden durdu. Nallanmamış toynakları, neredeyse son damlasına kadar kurumuş olan nehir yatağını kaplayan yuvarlak ve kaygan taşların üzerine sağlamca bastı. Adam görüşünü kısıtlayan ve ovayı rahatça görmesini engelleyen dikenli dalları, ellerini kullanarak, dikkatle kenara itti. Şafak sökmek üzereydi. Uzaklarda, ilkin rahatça yokuş yukarı yükselmesiyle adama kuzeyden gelirken geçtiği bir yarı hatırlatan arazinin aniden sarp bir sur gibi yükselen dağın bazalt sırtı tarafından yarılıverdiği yerde, aradaki mesafeden dolayı küçücük görünen alçak çatılı birkaç ev ve yıldızları andıran birkaç ışık vardı. Bulunduğu tarafın ufuk çizgisini boydan boya kaplayan dağın tepe noktasında ışıltılı bir çizgi uzanıyordu, adeta tepelerin üstünden hafifçe geçen bir fırçanın bulaştırdığı ıslak boya dağın dış hatlarına akıyordu. Güneş oradan doğacaktı. Adam ellerini dallardan çekti, ama dikkatsiz davrandığı için dikenlerin kurbanı oldu; acı içinde homurdandı ve kanayan parmağını ağzına götürüp emdi. At, ayaklarını toprağa vurarak geriledi ve kuyruğu, nehir kenarındaki ağaçların aydınlanan günü kara bir perde gibi örterek geceye çeviren dallarının altındaki nehir yatağında biriken azıcık nemi soğurmakta olan yüksek çalılara sürüdü. Nehir kuruya kuruya yatağının en derin kısmındaki taşların arasından iplik gibi incecik akan bir akıntıya dönüşmüştü ve bu akıntının nadiren oluşturduğu su birikintilerinde

balıklar yaşam mücadelesi veriyordu. Havadaki nem yağmurun ve fırtınanın habercisiydi, o gün olmasa da ertesi gün veya üç gün doğumu sonra, belki de bir sonraki ay doğumunda yağmur yağacak, fırtına kopacaktı. Gökyüzü ağır ağır aydınlanmaktaydı. Dinlenmek ve uyumak için kuytu bir yer bulmanın vakti gelmişti.

At susamıştı. Gecenin örtüsü altında hareketsiz görünen nehrin kıyısına yanaştı ve ön ayakları serin sulara dokunur dokunmaz yanlamasına yere uzandı. Adam omzunu kaba kuma yasladı ve susamamış olsa da kana kana su içti. Adamla atın tepesinde, gökyüzünün halen karanlık olan kısmı yavaşça kımıldanarak ardı sıra soluk bir ışık sürüklemekteydi. Şimdilik sarı olan bu ışık birazdan dağın tepesinde ve başka yerlerdeki başka dağların ve ovaların tepelerinde patlayacak açık ve koyu kırmızı tonların ilk ve aldatıcı habercisiydi, eğer aldanan varsa. At ve adam ayağa kalktılar. Önlerinde dikenli dallarını birbirine geçirerek adeta bir sur oluşturmuş, sık bir ağaçlık uzanıyordu. Kuşlar dalların tepelerinde şimdiden şakımaya başlamıştı. At nehir yatağını ürkek adımlarla geçerken sağ taraftaki dalların arasına dalmayı denedi, fakat adam daha kolay bir yolu tercih ediyordu. Adam zaman içinde, ki bol bol zamanı olmuştu, bu hayvansal sabırsızlığı dindirmeyi öğrenmişti, ona bazen beynini kamaştıran veya beyninden gelen emirlerin böğürleri arasındaki kara derili o yerden beslenen karanlık içgüdülerle çatıştığı yerdeki başka bir parçasını sızlatan bir şiddetle karşı koymuştu; bazense hiç direnmemiş ve düşüncelere, içinde bulunduğu bu fiziksel dünyaya ait olsalar da bu çağa ait olmayan düşüncelere dalmıştı. Yorgunluk atın sinirlerini bozmuş arsız

ve kana susamış bir atsineğini silkelemek istercesine sırtını titretiyor, ayaklarını yere boşuna vurdukça daha da yoruluyordu. Dikenli dalların arasına atılarak ilerlemeye çalışmak akılsızlık olurdu. Atın beyaz sırtı yara izleriyle kaplıydı. İzlerden biri çok eskiydi, geniş ve eğik bir yol gibi, sağrısına kadar uzanıyordu. Bu hassas ve korumasız iz kavurucu güneşin altındayken veya ısırıcı soğuklar tüylerini diken diken ederken üstüne kızgın bir kılıç saplanmış gibi sızlardı. Adamsa ötekilerden daha iri bir izden başka bir şey bulamayacağını bilse bile böyle anlarda gövdesini geriye çevirir ve dünyanın sonuna bakarcasına gözlerini sağrısındaki ize dikerdi.

Nehir yatağı az ötede, akıntı yönünde, ovanın içerlerine sokuluyordu; orada kendisi kadar, hatta daha kurak bir lagüne veya bir çaya dönüşüyor olsa gerekti. Suyun dibindeki çamur tabakasında ara sıra çakıltaşları göze çarpıyordu. Nehrin kolu tarafından doldurulup boşaltıldığı için bir cebi andıran bu kısmın etrafını kuşatan ağaçlar topraktan yavaşça yükselen karanlığın etkisiyle kapkara görünüyordu. Ağaçların gövdeleri ve sarkık dalları tarafından oluşturulan perde yeterince kalın olsaydı günü orada geçirebilir ve gece olup tekrar yola koyulana dek orada saklanabilirdi. Serin yaprakları elleriyle araladı ve ağaçların gür yapraklarının yarattığı zifiri karanlığa rağmen topuk kemiklerinin kuvveti sayesinde, nehir kıyısındaki toprak sete tırmandı. Birkaç adım önünde arazi yeniden alçalarak bir hendeğe dönüşüyordu, bu hendeğin ötesinde uçsuz bucaksız ovalar uzanıyor olsa gerekti. Rahatça uyuyup dinlenebileceği bir yer bulmuştu. Nehirle dağın arasındaki ekili veya ekilmeyi bekleyen tarlaların varlığına rağmen bu derin ve dar

hendeğin geçiş yolu olarak kullanıldığına dair hiçbir belirti yoktu. Çıt çıkarmadan birkaç adım daha attı. Ürkek kuşlar dikkatle onu gözlüyordu. Adam başını kaldırdı ve dalların en uç noktalarının ışıldadığını gördü. Dağın ardından ince bir tabaka halinde süzülen ışık araziyi kaplayan bitki örtüsünün üst kısımlarını okşamaya başlamıştı. Kuşlar yeniden şakımaya başladı. Işık yavaşça alçaldı, topraktan yükselen yeşillik önce pembeye, sonra beyaza dönüştü, oynak renkli ve narin bir sabah pusu her yanı kapladı. Ağaçların kapkara dalları, üzerlerine vuran ışık yüzünden iki boyutlu gibi görünüyordu, geceden kalma birkaç parça karanlık, hendeğe dalan şeffaf aydınlığın ortasına yapıştırılmıştı sanki. Toprak süsenlerle kaplıydı. Günü bu huzurlu sığınakta uyuyarak geçirebilirdi.

At yüzyılların ve binyılların birikimi olan yorgunluğa boyun eğerek diz çöktü. İkisine de rahat gelecek bir yatış şekli bulmak daima sorun olmuştu. Genelde at yanlamasına yatar, adam da ona uyarak yanlamasına uzanırdı. Ancak at gece boyunca hareketsiz kalabilse de adam, omzu ve gövdesinin yerle temas eden kısmı tutulmasın diye, hareketsiz ve uykulu iri gövdeyi ayağa kaldırıp onu diğer yanı üstüne yatırmalıydı; rüyalarında bile asla huzur bulamayacaktı. Ayakta uyumak ise at için mümkün olmasına rağmen adam için değildi. Saklandıkları yerler aşırı dar olduğunda atın dönmesi imkânsız hale gelir ve uyku kâbusa dönüşürdü. Rahat etmesi mümkün olmayan bir bedendi bu. Adam toprağa asla yüzükoyun uzanamaz, kollarını çenesine destek edip yerdeki karıncalarla tohumları inceleyemez, humuslu kara topraktan fışkıran körpe bir fidanın nasıl olup da böylesine beyaz olabildiğine dair düşüncelere dalamazdı.

Gökyüzünü görmek içinse boyun kaslarını daima canı yanana dek zorlaması gerekliydi, fakat bazen at şahlanıp adamı öylesine yükseğe kaldırırdı ki adam başını biraz daha geriye atabilir, böylece karanlık gökyüzüne çançiçekleri gibi dağılmış olan yıldızları, rüzgârda çalkalanan bir çayır gibi ufka uzanan bulutları veya ilk yaratılışın son izleri olan mavi gök kubbeyle güneşi görebilirdi.

At hemencecik uykuya daldı. Ayakları süsenlerin arasında, kuyruğu yere serilmiş halde, düzenli ve derin bir biçimde nefes alıp veriyordu. Adam sağ omzu hendeğin duvarına dayalı, yan uzanmış bir biçimde yattığı yerden birkaç dal toparladı ve üstünü bu dallarla örttü. Hareket halindeyken soğuğa veya sıcağa, at kadar olmasa da, iyi dayanıyordu. Fakat etraf sakinleşip uyku vakti gelince çabucak üşüyüveriyordu. Şimdiyse, en azından güneş havayı ısıtana dek, yaprakların ve dalların örtüsü altında rahat edebilirdi. Yattığı yerden, tepesindeki ağaçların kusursuz bir perde oluşturmadığını görebiliyordu; aydınlık ve mavi bir şerit düzensizce ileri uzanıyor, kuşlar süratle bu şeridin bir yanından öteki yanına uçuşuyorlardı. Adamın gözkapakları yavaşça kapandı. Kırık dallardan yükselen bitkisel koku biraz başını döndürmüştü. Yüzünü yapraklarla kaplı bir dalla örttü ve uykuya daldı. Rüyaları asla başka insanların rüyalarına benzemezdi. Atların rüyalarına da bir o kadar uzaktı. Adam ve at uyanık oldukları saatler boyunca nadiren huzur bulur veya uzlaşırlardı. Fakat ikisinin rüyaları bir araya gelerek sentorun rüyasını oluştururdu.

At-adamlar diye de bilinen yüce ve kadim soyun hayatta kalan son üyesiydi. Lapithlere karşı savaşmış, böylece kendisinin

ve soydaşlarının ilk büyük yenilgisini yaşamıştı. Bu yenilginin ardından soydaşlarıyla birlikte, ismini çoktan unuttuğu dağlara kaçmıştı. Kardeşlerinin kısmen tanrıların korumasındaki Herakles tarafından katledildiği güne dek dağlara sığınmış, bu katliamdan ancak Herakles ile Nessos'un kavgasının uzun sürmesini fırsat bilip kurtulabilmiş, sonra da ormana kaçmıştı. Sentorların soyu işte böyle tükenmişti. Fakat tarihçilerin ve mitologların iddialarının aksine, sentorlardan biri hayatta kalmış ve o, Herakles'in Nessos'u korkunç bir biçimde kucaklayıp öldürüşüne tanık olmuş, şanlı Sentor soyunu bozguna uğratıp yok ettiği için bir yandan tanrılara övgülerini sunan Herakles'in, tıpkı Akhilleus'un daha sonra Hektor'un cesedine yapacağı gibi, Nessos'un cesedini yerlerde sürükleyişini kendi gözleriyle görmüştü. Tanrılar belki de bu yaptıklarından utanç duydukları için Herakles'in gözlerini ve aklını kör ederek sentora iyilik etmişlerdi.

Sentor her gün rüyasında Herakles'le dövüştüğünü ve onu yendiğini görürdü. Rüyalarında tanrıların oluşturduğu çemberin ortasında yumruk yumruğa Herakles'le dövüşür, hasmının kurnaz hamlelerinden ve bacakları arasında vızıldayan kementten kıvrak sağrı hareketleriyle sıyrılır, böylece hasmını yüz yüze dövüşmeye zorlardı. Yüzü, kolları ve gövdesi tıpkı bir insan gibi ter içinde kalırdı. Atın bedeninden de ter boşanırdı. Binlerce yıldır tekrarlanan bu rüya daima aynı şekilde sonlanırdı: sentor Herakles'i Nessos'u öldürdüğü için cezalandırır, adamın ve atın tüm gücü sentorun kollarındaki ve gövdesindeki kaslarda toplanırdı. Toprağa dört kazık gibi saplanan toynaklarının üzerinde doğrularak Herakles'i havaya kaldırır

ve ilk kaburgası çatırdayana kadar kucaklayıp sıkar, sıkar ve sıkmaya devam ederek diğer kaburgalarını da un ufak eder ve en sonunda omurgasını kırardı. Herakles'in cesedi bir paçavra gibi yere yığılır ve tanrılar alkış tutardı. Kazanan için bir ödül yoktu. Tanrılar altın tahtlarından kalkar ve uzaklaşır, oluşturdukları daire genişleyerek ufuk çizgisinde gözden kaybolurdu. Afrodit'in göğe girdiği kapıdan dışarı koca bir yıldız çıkar ve gökyüzünde ışıldardı.

Sentor binlerce yıldan beri dünyayı dolaşıyordu. Dünyanın gizemini koruduğu asırlar boyunca güneşin altında dilediğince gezinebilmişti. Yoldan geçerken insanlar yanına gelip atın sırtına çiçek demetleri koyar veya küçük çelenkler yapıp bir taç gibi adamın başına yerleştirirlerdi. Anneler çocuklarını yükseklik korkularını yensinler diye, sentorun kucağına verirlerdi. Nereye gitse gizli ayinlerle karşılaşırdı; tanrıları temsil eden ağaçlardan oluşan bir çemberin ortasında iktidarsız adamlar ve kısır kadınlar atın karnının altından geçerdi. O zamanlar herkes doğurganlığın bu sayede coşacağına ve erkekliğin yineleneceğine inanırdı. Bazı dönemlerde insanlar sentora bir kısrak getirir ve evlerine çekilirdi. Fakat bir gün, onlardan biri sentorun kısrağa bir at gibi bindiğini, sonra da bir insan gibi ağladığını gördü ve sentorun kutsallığına saygı göstermediği için kör oldu. Sentorun bu ilişkileriyse hiçbir meyve vermedi.

Böylece insanlar tarafından dışlanmaya başladı. Dünyanın tavrı değişmiş ve zulüm görüp kovalanmaya başlayan sentor kaçıp saklanmaya mecbur kalmıştı. Başka varlıklar da aynı kaderi paylaşmışlardı: tek boynuzlu at, chimeralar, kurt adamlar, keçi ayaklı adamlar, boyları köpekten küçük, ama tilkiden

büyük olan karıncalar. Bu halk on insan nesli boyunca insanlardan uzakta, terk edilmiş topraklarda yaşamıştı. Fakat zaman geçtikçe terk edilmiş topraklarda yaşamak da imkânsızlaşmış ve bu varlıklar dört bir yana dağılmıştı. Tek boynuzlu at gibileri ölmüş; chimeralar sivrifarelerle çiftleşip yarasaların doğmasına yol açmış; kurt adamlar şehirlere ve köylere göçmüş ve kimi gecelerde kaderleriyle yüzleşmişlerdi; keçi ayaklı adamların da nesli tükenmişti; karıncalar ise cüsselerini kaybedip ezelden beridir küçük olan kardeşlerinden ayırt edilemez hale gelmişlerdi. Böylece sentor yapayalnız kalmıştı. Binlerce sene boyunca, deniz izin verdikçe, tüm dünyayı dolaşmıştı. Fakat doğduğu vatanın sınırlarına yaklaştığını her hissedişinde yolunu değiştirirdi. Zaman akıp geçmişti. Artık güven içinde yaşayabileceği tek bir ülke bile kalmamıştı. Gündüzleri uyumaya ve geceleri yürümeye başlamıştı. Yürüyor ve uyuyordu. Uyuyor ve yürüyordu. Neden böyle yaptığını kendisi de bilmiyordu, ayakları vardı, dinlenmeye ihtiyaç duyuyordu ve görünürdeki bu iki sebep yeterliydi. Beslenmeye ihtiyacı yoktu. Uyumasının tek sebebiyse rüya görebilmekti. Suyu ise sadece su içmiş olmak için içiyordu.

Binlerce yıl binlerce macera anlamına gelmeliydi. Ancak binlerce macera, tek bir gerçek ve unutulmaz maceranın yerini tutmak için sayıca çok fazlaydı. İşte bu yüzden tüm maceralarının toplamı son binyılda tanık olduğu tek bir maceraya bedel olamazdı: Kurak bir arazinin ortasında mızraklı ve zırhlı bir adamın, cılız bir atın tepesinde, yel değirmenlerinden oluşan bir orduya saldırışına tanık olmuştu. Süvari havalara yükselip yere düşmüş ve tıknaz bir adam eşeğinin üstünden atlayıp çığlık

çığlığa süvarinin yanına koşmuştu. Sentor, adamların aralarında anlaşılmaz bir dilde konuştuklarını duymuş ve uzaklaşmaya başladıklarını görmüştü. Sıska süvari epey hırpalanmıştı, tıknaz adam ağlıyor, cılız at topallıyordu, eşekse olan bitene kayıtsızdı. Sentor yanlarına gidip onlara yardım etmeyi düşündüyse de gözlerini yine yel değirmenlerine çevirince dörtnala koşmaya başlamış ve ilk değirmenin önüne gelince, atından düşmüş olan süvarinin intikamını almaya karar vermişti. "Kolların dev Briareus'unkilerden daha çok olsa bile bana hesap vereceksin," diye haykırmıştı anadilinde. Değirmenlerin pervaneleri paramparça olmuş ve sentor başka bir ülkenin sınırına kadar kovalanmıştı. Issız tarlaları aşmış ve denize ulaşmıştı. Sonraysa geldiği yöne dönmüştü.

Sentor bütünüyle uykudaydı. Tüm bedeni uyuyordu. Rüyası gelip geçmişti ve artık at geçmişten bir günde koşturuyordu, böylece adam kendisine eşlik edercesine yanı sıra geçip giden dağları görüyor veya gürleyen denize yayılmış olan kara adalara bakmak için bir dağın tepesine çıkan bir patikayı tırmanıyordu. Adaların etrafı, sanki biraz önce su yüzüne çıkmışlar gibi, köpüklerle kaplıydı. Bu bir rüya değildi. Denizin tuzlu kokusu ta uzaklardan hissediliyordu. Adamın burun delikleri şehvetle kabardı ve kolları havaya uzandı, at ise yattığı yerden ayaklarını hendeğin zemininden fışkıran mermer taşlara heyecanla vuruyordu. Adamın yüzündeki solgun yapraklar yere düştü. Göğün tepe noktasındaki güneş sentorun bedeninde ışıldayan lekeler oluşturuyordu. Adamın yüzü yaşlı sayılmazdı. Fakat genç de sayılmazdı, çünkü binlerce yıldır yaşadığı için istese de genç görünemezdi. Yine de antik bir heykele

benzetilebilirdi; yüzü zamanın tüm acımasızlığına rağmen ana hatlarını koruyordu ve görmüş geçirmiş olduğu belliydi. Yüzünde küçük, parıltılı bir su birikintisi belirdi ve ılık bir çizgi çizerek ağzına kadar kaydı. Adamın bir heykelinkini andıran gözleri beklenmedik şekilde açıldı. Bir yılan otların arasında kıvrılarak uzaklaşmaktaydı. Adam elini ağzına götürdü ve güneşi hissetti. Aynı anda atın kuyruğu hareketlendi ve sağrısındaki iri yara izinin ince derisini tatmaya çalışan bir atsineğini kovaladı. At hızla ayağa kalktı, adam da ona eşlik etti. Gün bitmek üzereydi ve gecenin ilk gölgeleri çok geçmeden yeryüzüne inecekti, fakat uyku vakti sona ermişti. Rüya olmakla kalmayan denizin sesi halen adamın kulaklarında çınlıyordu, oysa bu ses denizin gerçek sesi değil, kıyıya vuran dalgaların adamın gözleri tarafından ses dalgalarına çevrilen ve suların üstünden geçip kayalık vadilere tırmanarak güneşe ve deniz mavisi gökyüzüne ulaşan görüntüsüydü.

Hedefine yakındı. Takip etmekte olduğu hendek tesadüf eseri oradaydı ve sonunun nereye çıktığı belli olmasa da insanlar tarafından diğer insanlara ulaşmak için bir geçit olarak açıldığı kesindi. Ayrıca hendek güneye doğru uzanıyordu ve önemli olan da buydu. İlerleyebildiği kadar ilerleyecek, gündüz vakti olsa bile, güneş ovanın tepesinde adam ve at dahil her şeyi göz önüne seriyor olsa bile, yoluna devam edecekti. Rüyasında bir kez daha Herakles'i ölümsüz tanrıların huzurunda alt etmişti, fakat dövüş bitince Zeus kendisine geçit veren dağların arasından güneye doğru yollanmış ve dağların beyaz sütunlarla kaplı en yüksek noktasında durup gözlerini aşağıdaki köpüklerle çevrili adalara dikmişti. Sınır yakındaydı ve Zeus güneye gitmişti.

Adam derin ve dar hendek boyunca yürürken hendeğin iki yanındaki tarlaları görebiliyordu. Ova terk edilmiş gibi ıssızdı. Şafak vakti görmüş olduğu köyün ne tarafta kaldığını hatırlamıyordu. Heybetli dağlar daha da yükselmiş ve yakınlaşmış gibi görünüyordu. Atın ayakları dikleşmeye başlayan hendeğin yumuşak zeminine gömülüyordu. Artık adamın gövdesinin tamamı hendeğin dışından görünebiliyordu, ağaçların arasındaki mesafe artmıştı ve ovanın en düz noktasına gelindiğinde hendek ansızın sona erdi. At gösterişsiz bir hareketle hendekten dışarı sıçradı ve sentor tepeden tırnağa gürışığına çıktı. Sağ taraftan vuran güneş sentorun yara izini sızlatıyordu. Adam alışkanlıkla geriye dönüp baktı. Hava boğucu ve nemliydi. Oysa deniz o kadar da yakın değildi. Demek ki bu nemli hava ve kuvvetli rüzgâr yağmurun habercisiydi. Göğün kuzey tarafı bulutlarla kaplanmıştı.

Adam bir an duraksadı. Gecenin koruyucu karanlığına sığınmadan ovalarda yürüdüğü zamanların üstünden uzun yıllar geçmişti. Fakat bugün atın heyecanını paylaşıyordu. Yabani çiçeklerin havaya keskin kokular yaydığı bir fundalığın içinden geçti. Ova sona ermişti ve arazinin dört bir yanında belirmeye başlayan yükseltiler ufuk çizgisini deliyor veya daha da uzaklaştırıyordu, çünkü hemencecik tepelere dönüşen bu yükseltilerin ardında ağır bir perdeyi andıran sıradağlar yükseliyordu. Sentor etrafta tek tük ağaçların belirmeye başladığını görünce kendini biraz daha güvende hissetti. Çok susamıştı, fakat görünürlerde su yoktu. Adam geriye dönüp bakınca bulutların gökyüzünün yarısını kaplamış olduğunu gördü. Güneş, yaklaşmakta olan kocaman gri bir yağmur bulutunun kenarını bir bıçak sırtı gibi parıldatıyordu.

Aniden bir köpek havlaması duyuldu. At sinirli bir biçimde titredi. Sentor iki tepenin arasında koşmaya başladı, ama adam yön duygusunu kaybetmemişti; güneye gitmeleri lazımdı. Havlama daha da yakınlaştı ve bu kez çıngırak sesleri ve sürüdeki hayvanlara bağıran bir insanın sesi duyuldu. Sentor seslerin yönünü tayin edebilmek için duraksadı, fakat sesler yankılandığı için yanlış tarafa dönünce birdenbire kendini çamurlu bir düzlükte buldu ve karşısında bir keçi sürüsüyle koca bir köpek belirdi. Sentor olduğu yerde durdu. Vücudunu lekeleyen yara izlerinin bazılarından köpekler sorumluydu. Çoban dehşete kapılarak bir çığlık attı ve çılgına dönmüşçesine kaçmaya başladı. Avazı çıktığı kadar haykırıyordu; yakınlarda bir köy olsa gerekti. Adam ata hükmetti ve harekete geçti. Köpeği uzaklaştırmak için yüksek bir çalıdan sağlam bir dal kopardı, köpek öfkeye ve korkuya kapıldığı için nefes almadan havlıyordu. Fakat öfkesi galip gelince süratle yerdeki birkaç kayanın etrafından dolandı ve sentorun böğrünü ısırmak için sıçradı. Adam tehlikenin hangi yönden geldiğini görmek için arkasına bakmak istedi, fakat at adamdan hızlı davrandı ve ön bacakları üzerinde çabucak dönerek havadaki köpeğe korkunç bir çifte attı. Köpek yerdeki kayalara çarpar çarpmaz öldü. Sentor daha önceleri de kendini böyle savunmak durumunda kalmıştı, fakat bu kez adam kendini aşağılanmış hissetti. Gerilmiş olan kaslarının seğirmesini ve harcamış olduğu ani gücün bıraktığı boşluğu tüm bedeninde hissetse, toynaklarının boğuk takırtılarını duyabilse de sırtı kavgaya dönüktü, mücadeleye katılamamış, seyirci olmaktan öteye gidememişti.

Güneş gözden kayboldu. Hava ansızın soğudu ve nem iyice hissedilir oldu. Sentor tepelerin arasından güneye doğru

koşturdu. İnce bir çayı geçerken ekilmiş tarlalar gördü ve daha nerede olduğunu anlayamadan kendisini bir duvarın önünde buldu. Duvarın ötesinde birkaç ev vardı. Tam o anda bir silah sesi duyuldu. Adam atın bedeninin bir arı sürüsünün saldırısına uğramış gibi seğirdiğini duyumsadı. Bağrışmalar duyuldu ve bir el daha ateş edildi. Sentorun solunda kalan dallar paramparça oldu, fakat bu defa saçmalar ona isabet etmedi. Dengesini bulmak için bir adım geriledi ve müthiş bir gayret göstererek duvarın üstünden atladı. Adam ve at, sentor, dört gergin bacak, ufukta halen mavi olan göğe yükselen iki kol, uçarcasına havaya yükselerek duvarı aştı. Birkaç el daha ateş edildi ve bir grup adam haykırmalar ve köpek havlamaları eşliğinde sentorun peşine düştü.

Sentorun bedeni yoğun bir ter tabakasıyla kaplanmıştı. Hangi tarafa gideceğine karar vermek için bir an durakladı. Etrafındaki tarlaları da sanki seslere kulak veriyormuşçasına meraklı bir sessizlik kapladı. Tam o anda yağmurun ilk ve ağır damlaları gökten düştü. Fakat kovalamaca bitmemişti. Köpekler aşina olmasalar da can düşmanları olduğunu sezdikleri bir yaratığın kokusunu takip ediyorlardı; insanla at karışımı bu yaratığın ölüm saçan toynakları vardı. Sentor koştu, durmadan koştu, ta ki haykırışlar farklılaşana ve havlamalar şiddetle değil, hüsranla çınlayana dek. Dönüp geriye baktı. Adamların uzak bir mesafede durmuş olduklarını gördü ve savurdukları tehditleri duydu. Köpekler de sahiplerinin yanlarına dönmüşlerdi. Fakat kimse daha ileri gitmiyordu. Sentor, bulunduğu yerin bir sınır çizgisi olduğunu anlayacak kadar tecrübe sahibiydi. Köpeklerinin tasmalarına yapışan adamlar

sentora ateş etmeye cüret etmediler; tek bir el ateş edildi, ama öylesine uzaktan geliyordu ki saçmaların herhangi bir yere isabet edip etmediği bile duyulmadı. Sentor sağanak halinde yağarak yerdeki taşların arasında küçük akıntılar oluşturan yağmurun altında ve doğmuş olduğu bu toprakların üstünde güvendeydi. Güneye doğru ilerlemeye devam etti. Yağmur beyaz sırtını sırılsıklam ediyor, gövdesini kaplayan tüm kanı, teri ve kiri yıkıyordu. Yurduna yaşlı, yara bere kaplı, fakat pirüpak dönüyordu.

Yağmur birden durdu. Bir dakika içinde gökyüzündeki tüm bulutlar gözden kayboldu ve güneş ıslak toprağın üzerinde ışıldayarak yağmurun kalıntılarını buharlaştırmaya başladı. Sentor yeni yağmış bir kar örtüsünün üzerinde yürürcesine ağır adımlarla ilerledi. Denizin hangi tarafta kaldığını bilmiyordu, fakat dağ hemen karşısındaydı. Kendini güçlü hissetti. Susuzluğunu yağmur sayesinde bastırmış, yüzünü göğe kaldırıp ağzını açmış ve yağmur ensesinden aşağı akıp gövdesini gümüş gibi parlatırken ağzına dolan koca yudumların tadını çıkarmıştı. Artık dağın güney yamacından, birbirine yaslanmış kayaların açığından geçerek yavaşça aşağı iniyordu. Adam ellerini yüksek kayaların üstüne bastırıyor, yumuşak yosunları, pütürlü likenleri ve kaskatı taşları parmaklarının altında hissediyordu. Aşağıda boydan boya bir vadi uzanıyordu. Vadi o mesafeden bakınca dar gibi görünse de bu görüntüye aldanmamak lazımdı. Vadi boyunca birbirine uzak üç köy görünüyordu, en büyüğü ortadaki köydü ve güneye giden yol o köyün ardındaydı. Vadiye sağ taraftan girerse bu köyün yakınından geçmek zorunda kalacaktı. Oradan geçebilecek miydi? Kovalamacayı, çığlıkları,

silah seslerini ve sınırın diğer tarafındaki adamları hatırladı. Kendisine duyulan anlaşılmaz nefreti hatırladı. Burası onun yurduydu, ama burada yaşayanlar kimlerdi acaba? Sentor yamaçtan aşağı inmeye devam etti. Günün bitmesine daha çok vakit vardı. At, gücü tükenmek üzere olduğu için ayaklarını yere temkinle basıyordu ve adam vadiyi geçmeye yeltenmeden önce dinlenmenin iyi olacağını düşündü. Yola koyulmak için havanın kararmasını beklemeye karar verdi, ama öncelikle ilk bulacağı kuytu yerde uyuyacak ve denize yapacağı uzun yolculuk için güç toplayacaktı.

Adımlarını daha da ağırlaştırarak dağdan inmeye devam etti. Tam iki kayanın arasına uzanacak denli bitkin düşmüşken bir mağaranın kara ağzını gördü. Ağız, adamın ve atın birlikte sığabileceği genişlikteydi. Kollarından destek alarak ve sızlayan ayaklarını mecburen kaskatı taşlara basıp daha da sızlatarak mağaraya girdi. Mağara pek derin sayılmasa ve dağın içerilerine fazlaca sokulmasa da sentorun rahatça hareket edip dönmesine fırsat tanıyacak kadar ferahtı. Adam kollarını mağaranın kayalık duvarına yasladı ve başını kollarına gömdü. Soluk soluğa kalmış olan ata eşlik etmekten ziyade ona karşı çıkmaya çalışırcasına derin nefesler alıp veriyordu. Suratı terden sırılsıklamdı. At çok geçmeden ön bacaklarını büküp kumla kaplı olan zemine yanlamasına yığıldı. Adamın yattığı, daha doğrusu alıştığı üzere bükülerek yatmaya çalıştığı yerden vadiyi görebilmesi mümkün değildi. Mağaranın ağzından dışarı bakınca görünen tek şey mavi gökyüzüydü. Mağaranın derinliklerinde bir yerlerde uzun ve düzenli aralıklarla damlayan bir suyun şıpırtısı sanki bir kuyunun dibinden geliyormuş gibi

yankılanıyordu. Mağaranın içi tatlı bir huzurla doldu. Adam kolunu geriye uzatıp atın sırtını, kendi cildinin atın cildine dönüştüğü ya da atın cildinin kendi cildine dönüştüğü yeri okşadı. Atın bedeni keyifle seğirdi, tüm kasları gevşedi ve koca cüssesi uykuya teslim oldu. Adamın eli atın sırtından aşağı kayıp zemindeki kuma gömüldü.

Güneş batarken mağaranın içi aydınlanmaya başladı. Sentor rüyasında ne Herakles'i gördü ne de etraflarında bir çember oluşturacak şekilde oturan tanrıları. Denize dönük dağların ve köpüklerle kaplı adaların oluşturduğu ihtişamlı manzaradan, sesten ve sudan mürekkep o engin ufuktan da eser yoktu. Yalnızca kör karanlık, renksiz, aşılmaz bir duvar vardı. Bu esnada güneş mağaranın en derin kısımlarına kadar sokuldu, kayaları kaplayan kristalleri parıldattı, büyüyüp dayanılmaz boyutlara ulaşarak mağaranın tavanından düşen her bir su damlacığını kızıl birer inci tanesine dönüştürdü ve bu damlacıklar alev alev parlayan üç metrelik bir akıntı oluşturduktan sonra karanlıklara gömülü bir birikintiye karıştı. Sentor uykuya dalmıştı. Gökyüzünün mavisi soldukça ufuk çizgisinde ocakta dövülen bir demir gibi kızıl bir renk cümbüşü belirdi ve alacakaranlık gecenin karanlığını, uyumaya giden bitkin bir adamın ağır bedeni gibi, sürükleyerek getirdi. Mağara karanlığa gömülünce adeta genişleyip uçsuz bucaksız bir hal almıştı ve düşen su damlalarının sesi, etekleri çakıltaşları tarafından dövülen bir çan gibi çınlıyordu. Gecenin karanlığı her yanı kaplayınca ay gizlendiği yerden çıktı.

Adam uyandı. Rüya görmemiş olması içini kederle kaplamıştı. Binlerce yıldır ilk kez rüyasız bir uyku çekmişti. Doğmuş

olduğu topraklara döndüğü için rüyalar onu terk mi etmişti? Neden böyle olsundu ki? Rüyasızlık yakında başına gelecek-lerin habercisi miydi? Bunu hangi kâhine danışmak gerekirdi acaba? At ise olan bitenden pek etkilenmemiş halde uyumak-taydı, ama onun da huzuru kaçmış gibiydi. Arada sırada, rüya-larında koştururmuş gibi arka bacaklarını kımıldatıyordu, tabii kendine ait bir beyni olmadığı, adamınkini ortaklaşa kullandık-ları için rüya da göremezdi, yine de kaslarının iradesi bacakla-rını hareketlendiriyordu. Adam bir kayanın çıkıntısına tutunup destek alarak gövdesini kaldırınca at da uykuda gezercesine adama eşlik ederek uysal ve rahat bir hareketle ayağa kalktı. Ve sentor gecenin karanlığına adım attı.

Ay ışığı vadinin her yanını aydınlatıyordu. Bu ışık öylesine kuvvetliydi ki dünyaya ait o sade ve küçük aydan, sessiz ve ak yüzlü Selene'den gelebildiğine inanmak güçtü, başka isimlere sahip güneşlerin yörüngesindeki dünyaların üzerine sayısız geceler boyunca ışıyan ay ışıklarının bileşimi bir ışıktı bu adeta. Sentor, adamın burun delikleri vasıtasıyla derin bir nefes aldı; hava, insan derisinden yapılmış bir süzgeçten geçirilmişçesine yumuşacıktı ve kokusu, ıslandıktan sonra dünyayı bir arada tutan köklerin dolambaçlı kucağında yavaşça kurumaya baş-layan nemli toprağın kokusunu andırıyordu. Sentor rahat ve ıssız bir patika boyunca vadiye doğru inmeye başladı, atın dört bacağı uyum içinde hareket ediyor, adamın iki koluysa düz bir yolda yürürmüş gibi rahatça salınıyordu ve böylece sakin adımlarla, tek bir taşı bile yerinden oynatmadan, bedeninde başka bir yara açmadan ilerledi. Böylece uykusunda görme-diği rüyanın bir parçası olabilecek kadar rahat bir yolculuğun

ardından vadiye ulaştı. Biraz ötede geniş bir nehir akıyordu. Güneye uzanan yolun üzerindeki köylerin en büyüğü nehrin karşı yakasında, azıcık solda kalıyordu. Sentor açıklığa doğru ilerledi, dünya üzerinde eşi benzeri olmayan gölgesi de peşi sıra gidiyordu. Ekili tarlaların arasından hafif ve seri adımlarla geçti ve ekinleri ezmemek için patikalardan gitmeye özen gösterdi. Tarlalarla nehrin arasında tek tük ağaçlar ve gündüz vakti sığır sürülerinin otladığını belli eden izler vardı. At, sığırların kokusunu alınca huzursuzlansa da sentor nehrin kıyısına doğru ilerledi. Ayaklarını ihtiyatla basarak suya girdi. İlerledikçe nehrin derinliği arttı ve suyun seviyesi adamın göğsüne kadar yükseldi. Nehrin ortasındayken, üzerine bir nehir gibi akan ay ışığının altında kollarını havaya kaldırmış halde sığlığı geçen sentorla karşılaşan birisi olsaydı, normal bir insanın kollarına, omuzlarına ve başına sahip, yelesi değil saçları olan bir adamdan başka bir şey göremezdi. Oysa suyun içinde yürüyen kısmı bir attı. Ay ışığını görünce uyanmış olan balıklar atın etrafında yüzüyor ve bacaklarına küçük ısırıklar konduruyorlardı.

Önce adamın bedeni, sonraysa atın gövdesi suyun dışına çıktı ve sentor nehrin karşı kıyısına tırmandı. Birkaç ağacın altından geçti ve ovanın eşiğine vardığında hangi tarafa gideceğini tayin etmek üzere durakladı. Dağın diğer yanında nasıl kovalandığını, köpekleri ve silah seslerini, bağırıp çağıran adamları hatırladı ve içini bir korku kapladı. Gecenin kapkaranlık olmasını, önceki gece gibi köpekleri ürküten ve insanları evlerine çekilmeye zorlayan bir fırtınanın altında ilerlemeyi tercih ederdi. Adam bu civarda yaşayan insanların da sentorun varlığından haberdar olduklarını tahmin etti, haberler çoktan

sınırın öte yanına aktarılmış olmalıydı. Ovayı gündüz gözüyle, dümdüz ilerleyerek geçemeyeceğine kanaat getirdi. Ağaçların gölgesine sığınarak yavaş adımlarla nehir boyunca yürümeye başladı. Belki de biraz ileride, vadinin daralarak iki yüksek bayırın arasına sıkıştığı yerde arazi daha elverişli bir hale gelecekti. Denizi, beyaz sütunları düşündü ve gözlerini kapayınca Zeus'un güneye giderken ardında bıraktığı izi yeniden gördü.

Aniden suyun şıpırdadığını duydu. Olduğu yerde durup kulak kabarttı. Şıpırtı tekrarlandı, bir an için kesildi ve yeniden duyuldu. Zemini kaplayan yumuşak otlar atın ayak seslerini bastırdığı için ay ışığı altındaki ılık gecede sentorun adımlarının duyulması mümkün değildi. Adam dalları araladı ve nehre göz gezdirdi. Kıyıda birkaç parça giysi gördü. Birisi nehre girmiş yıkanıyor olmalıydı. Adam dalları biraz daha araladı. Ve nehirde bir kadın gördü. Kadın nehirden çıkmaktaydı, çırılçıplaktı ve bedeni ay ışığı altında bembeyaz parıldıyordu. Sentor önceden de birçok kadın görmüştü, ama böylesini, bu nehirdeki, bu ayın altındaki gibisini hiç görmemişti. Kadınların dolgun memelerini, her adımda titreşen kalçalarını, bedenlerinin merkezinde bulunan o karanlık noktayı önceden de görmüştü. Omuzlara dökülen bukleleri ve o bukleleri arkaya atışlarını önceden de görmüştü, ne kadar eski ve bildik bir hareketti bu. Ancak kadınların dünyasıyla olan tek bağlantısı, atı veya belki de sentoru tatmin etmeye yarardı, adamı değil. Oysa kadını izleyen, giysilerine uzandığını gören, dalların arasından fırlayıp dörtnala üstüne koşturan ve kadının çığlıkları arasında onu kollarına alan, adamın ta kendisiydi.

Bunu da daha önce birkaç kez yapmıştı, fakat binlerce yıldır yaşadığı düşünülürse pek sık yaptığı söylenemezdi. Bu, kadını

korkutmaktan başka bir işe yaramayan, gereksiz ve belki de kadını delirtebilecek bir hareketti. Fakat burası sentorun yurduydu ve bu kadın, yurdunda gördüğü ilk kadındı. Sentor ağaçların arasından koştu, ama adam çok geçmeden kadını yere bırakacağını biliyordu, adam üzgündü, kadınsa dehşete kapılmıştı, kadın baştan aşağı bir kadındı ve tek parça halindeydi, adamsa yarım bir adamdı. Ağaçların hemen dibinde uzanan geniş bir patikaya geldiler, biraz ötede nehir aniden kıvrılıyordu. Kadın artık bağırmıyordu, yalnızca sessizce hıçkırarak ve titreyerek ağlıyordu. Ansızın başka bağırışlar duyuldu. Nehrin kıvrıldığı noktayı geçer geçmez sentor kendini ağaçların altında gizlenmiş, tek katlı evlerden oluşan bir köyde buldu. İnsanlar köyün ortasındaki meydanda toplanmıştı. Adam kadını göğsüne bastırdı. Kadının sertleşmiş memelerini kendi göğsünde, karnınıysa kendi insan bedeninin sona erip atın göğsüne dönüştüğü noktada hissedebiliyordu. İnsanlardan bazıları kaçıştı, bazıları öne atıldı, bazılarıysa tüfeklerini almak için evlerine koştu. At şahlanarak bedenini havaya kaldırdı. Korkuya kapılan kadın bir çığlık daha attı. Birisi havaya ateş etti. Adam, kadını kucağında tuttuğu sürece güvende olabileceğini fark etti. Böylece sentor ağaçlara çarpmamak için gözünü dört açarak koşmaya başladı ve evlerin etrafından geçip iki bayırın yükseldiği noktaya doğru dörtnala ilerledi. Ardı sıra yükselen bağırışları duyabiliyordu. Belki de onu at üstünde takip etmeye karar vermişlerdi, ama hiçbir at sentorun hızıyla boy ölçüşemezdi, binlerce yıllık kaçışı bunu birçok kez kanıtlamıştı. Adam geriye dönüp baktı; takipçileri geride, hem de çok geride kalmışlardı. Böylece kolları arasında tuttuğu kadının ay ışığı altında parıldayan

çıplak bedenini baştan aşağı inceledi ve kendi kadim lisanında, ormanların, bal peteklerinin, beyaz sütunların, gürültülü denizin, dağların tepesindeki kahkahaların lisanında konuştu:

— Benden nefret etme.

Sonra kadını yavaşça yere bıraktı. Fakat kadın kaçmaya yeltenmedi ve ağzından dökülen sözcükler adam tarafından anlaşıldı:

— Sen bir sentorsun. Sen gerçeksin.

Kadın ellerini adamın göğsüne koydu. Atın bacakları seğirdi. Kadın yere uzandı ve şöyle dedi:

— Ört beni.

Adam kadını tepeden görüyordu; kollarını bir haç gibi iki yana açmıştı. Atın gölgesi bir an için kadının üzerine düştü. Fakat başka bir şey olmadı. Sentor yana doğru birkaç adım attı ve dörtnala koşmaya başladı, adamsa yumruklarını havaya, aya doğru kaldırmış, avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Köylüler kadının yanına vardıklarında kadın yerinden kımıldamadı. Onu battaniyelere sarıp köye geri götürürlerken, köylüler kadının ağladığını duydular.

O gece tüm ülke sentorun varlığından haberdar oldu. İlk başta sınırın diğer tarafında şaka olsun diye uydurulan bir söylenti olarak görülen bu olayın artık birçok güvenilir şahidi vardı ve titremelere kapılarak ağlayan bir kadın da bu şahitler arasındaydı. Sentor diğer dağı aşarken köylerden ve şehirlerden gelen insanlar ellerinde ağlar, kementler ve silahlarla arama çalışmalarına katıldılar, fakat silah taşımalarının sebebi sentoru öldürmek değil, korkutmaktı. Onu canlı ele geçirmemiz lazım, deniyordu. Askeriye de harekete geçti. Güneş doğar doğmaz

bölge helikopterlerle baştan aşağı taranacaktı. Sentor en kuytu patikalardan geçmesine rağmen birçok kez köpeklerin havlamalarını duydu ve ay ışığı solgunlaşmaya başladığında, gruplar halinde dağlarda kendisini arayan adamları gördü. Gece boyunca güneye doğru ilerledi. Güneş doğduğu sırada bir dağın tepesindeydi ve nihayet denizi görebildi. Çok uzaktaydı ve yalnızca deniz vardı, görünürde hiçbir ada yoktu, ayrıca ne kıyıya vuran dalgaların sesini duyuyor ne de deniz tuzunun kederli kokusunu alıyordu, çam kokulu bir rüzgârın uğultusundan başka bir şey duyamıyordu. Dünya, insanlarla kaplanmak için tek bir sözcüğü bekliyormuş gibi ıssız görünüyordu.

Dünya ıssız değildi. Ansızın bir silah sesi duyuldu. Kayaların ardından bir anda adamlar fırladı, bağırıp çağırsalar da korkularını gizleyemiyorlardı. Ellerinde ağlar, kementler ve sopalarla geniş bir hilal oluşturacak şekilde sentora yaklaşmaya başladılar. At şahlanıp ön ayaklarıyla havayı dövdü ve düşmanlarıyla yüzleşmek için çılgına dönmüş bir halde sırtını denize verdi. Adam geri çekilmeye çalıştı. Sentorun önü ve arkası birbiriyle mücadele etti. Atın toynakları aniden dağın sarp zemininde kayıverdi ve basacak yer arayarak havayı dövdü, adamın elleri de tutunacak bir çıkıntı aradı, fakat sentorun iri bedeni basacak veya tutunacak yer bulamadı ve boşluğa düştü. Yirmi metre aşağıda, binlerce sene boyunca sıcağın ve soğuğun, yağmurun ve güneşin altında, rüzgârın ve karın aşındırmasıyla bir usturanın keskinliğine erişmiş olan bir kaya sentorun bedenini tam adamın gövdesinin atın gövdesine dönüştüğü noktadan ayırıverdi. Düşüş orada sonlandı. Adam, nihayet, sırtüstü yere uzanarak gökyüzüne baktı. Gökyüzünde gittikçe derinleşen

denizi görebiliyordu; deniz küçük ve durgun bulutları andıran adalarla ve ölümsüzlükle kaplıydı. Adam başını diğer tarafa çevirdi: Engin denizden, sonsuz gökyüzünden başka bir şey göremiyordu. Sonra bedenine baktı. Her yanından kan fışkırıyordu. Bir adamın yarısı. Bir adam. Ve tanrıların yaklaştıklarını gördü. Ölme vakti gelmişti.

KISAS

Delikanlı nehirden karaya çıktı. Ayakları çıplak, paçaları dizlerinin üstüne kadar sıvanmış, bacakları çamur içindeydi. Kırmızı gömleğinin açık yakasından ergenliğin karartmaya başladığı göğüs kılları görünüyordu. Kara saçlarını sırılsıklam eden ter narin boynundan aşağı süzülüyordu. Sırtına yüklediği ve ağırlığı altında hafifçe öne eğildiği uzun küreklerin ucundan sarkan yeşil yosunların suları yere damlıyordu. Sandal nehrin bulanık suyunun üstünde sallanınca hemen kıyıda, o ana kadar varlığını belli etmemiş olan bir kurbağa yusyuvarlak gözlerini açıverdi. Delikanlı kurbağaya baktı, kurbağa da delikanlıya. Sonra kurbağa ani bir sıçrayışla gözden kayboldu. Nehrin yüzeyi birkaç saniye içinde yeniden pürüzsüz, durgun ve delikanlının gözleri gibi, parıltılı haline döndü. Nehir yatağındaki balçıktan ağır ağır yükselen baloncuklar yüzeye yaklaştıkça akıntıya kapılıp uzaklaşıyordu. Yapış yapış öğle sıcağında, uzun kavak ağaçları rüzgârın etkisiyle fısıldarcasına salınırken aniden açıveren bir çiçek gibi havada beliren mavi bir kuş kanatlarının ucunu suya çarpıp bir çakıltaşı gibi sekerek nehrin üzerinden geçti ve göğe yükseldi. Delikanlı başını yukarı kaldırdı. Nehrin karşı kıyısında genç bir kız gözünü kırpmadan delikanlıyı izlemekteydi. Delikanlı boştaki elini kaldırdı ve söylemek istediği şeyi bedenini kullanarak, ses çıkarmadan harekete döktü. Nehir hâlâ yavaşça akmaktaydı.

Delikanlı nehre sırtını dönüp arkasına bakmadan yokuş yukarı yürüdü. Çimenler kıyının birkaç adım ötesinde son buluyordu. Tepede parıldayan güneş ilerideki işlenmemiş tarlaları ve kül rengi zeytin ağaçlarını kavuruyordu. Bir ağustosböceğinin madeni zırıltısı sessizliği testere gibi kesiyordu. Topraktan yükselen ısı ufuktaki görüntüleri titreştiriyordu.

Tek katlı derme çatma evin kireç sıvalı duvarlarına kan kırmızı aşı boyasıyla kalın bir çizgi çekilmişti. Kör duvarlı evde pencere namına yalnızca kapının üstündeki küçük bir göz bulunuyordu. Zemini boydan boya kaplayan kil tabakası insanın ayağını serin tutuyordu. Delikanlı kürekleri duvara yaslayıp koluyla terini sildi. Sessizce dikilip kendi kalp atışlarına kulak verdi ve gözeneklerinden boşalan terin tenini ferahlattığını hissederek mayıştı. Evin arka tarafından gelen sesin farkına varmadan birkaç dakika boyunca öylece dikildi, derken ses tiz ve acı bir çığlığa dönüştü: Bağlı haldeki bir domuzun kaderine isyan ettiği belliydi. Delikanlı nihayet dalgınlığından sıyrılınca hayvanın canhıraş bir feryada dönüşen böğürtüsünü duydu. Hayvanın böğürtüsünü başka sesler, öfkeli bağırtılar ve yardımdan ümidi kesmiş biçare bir yakarış takip etti.

Delikanlı avluya doğru koştu, ama kapının eşiğine gelince aniden durdu. İki adam ve bir kadın domuzu sıkıca tutuyorlardı. Üçüncü bir adamsa elinde kana bulanmış bir bıçakla hayvanın haya torbasını dikine bir çizik atarak yardı. Hayvanın biraz önce koparılmış, yassı kırmızı bir yumurtayı andıran diğer hayası yerdeki samanların üstünde duruyordu. Domuz baştan aşağı titriyor, iple bağlanmış ağzından yükselen homurtulu yakınmalar arada bir tiz çığlıklara dönüşüyordu. Kesik aralanıp kanlı süt

rengi haya belirince, adam parmaklarını aralıktan içeri soktu ve hayayı çekiştirip döndürerek kopardı. Kadın bembeyaz kesilmiş, yüzünü buruşturmuştu. Domuzun ayaklarındaki ve ağzındaki ipleri çözüp hayvanı serbest bıraktıktan sonra adamlardan biri yere eğilip iri meyveleri andıran hayaları eline aldı. Hayvan aklını yitirmişçesine, kendi etrafında bir tur dönüp aniden durdu ve nefes nefese başını önüne eğdi. Adam hayaları hayvanın önüne attı. Domuz kendisine verilen kanlı yemi bir çırpıda ağzına atıp açgözlülükle çiğnedi ve yuttu. Kadın bir şeyler söyledi ve adamlar omuz silktiler. Adamlardan biri güldü. Delikanlının kapının eşiğinde dikilmekte olduğunu ancak o zaman fark ettiler. Üzerlerine bir sessizlik çöktü ve ne yapacaklarını bilemiyormuş gibi hep birlikte bakışlarını samanların üstüne uzanmış, ağzının kenarları kendi kanıyla kirlenmiş, inleyen hayvana diktiler.

Delikanlı eve döndü. Bir maşrapayı suyla doldurup kafasına dikti ve ağzının kenarlarından akıp boynuna, hatta ıslanınca daha da kara görünen göğüs kıllarına dökülen suya aldırmadan kana kana içti. İçerken bir yandan da kapının dışındaki samanın üstüne bulaşmış iki kırmızı lekeye bakıyordu. Sonra bıkkın bir tavırla evden dışarı çıktı ve kavurucu güneşin altında yeniden zeytinliğin içinden geçti. Toprak tabanlarını yaksa da yılmadan, yere mümkün olduğunca az değebilmek için ayak parmaklarının ucunda yürümeye devam etti. Ağustosböceği halen ötmekteydi, ama sanki sesi belli belirsiz boğuklaşmıştı. Yokuş aşağı nehre inince güneşin ısıttığı çimlerin mayhoş kokusunu, dallarının gölgesinin insanın başını döndüren serinliğini, her adımda yavaşça ayak parmaklarını sarmalayan balçığın yoğunluğunu hissetti.

Kıyıda durup gözlerini nehre dikti. Öncekine benzer patlak gözlü, kahverengi bir kurbağa birini beklermiş gibi bir yosun birikintisinin üstünde oturuyordu. Beyaz gerdanı nabız gibi atmaktaydı. Kapalı ağzının köşeleri alaycı bir ifadeyle kıvrılmıştı. Bir süre ne kurbağa kımıldadı ne de delikanlı. Derken delikanlı kötü bir büyünün etkisine girmiş gibi gözlerini zar zor kurbağadan ayırdı ve karşı kıyıdaki söğüt ağaçlarının sarkan dallarının arasında yeniden genç kızı gördü. Ve yeniden, önceki gibi sessizce ve beklenmedik bir biçimde, mavi bir parıltı suyun üstünden geçip gitti.

Delikanlı ağır hareketlerle gömleğini çıkardı. Yavaşça soyundu ve çıplak kaldığının farkına ancak üstündeki her şeyi çıkardıktan sonra vardı. Kör olmuştu da körlüğünü kendi kendine iyileştirmişti sanki. Kız uzaktan onu izliyordu. Sonra o da tıpkı delikanlı gibi ağır hareketlerle üstündeki elbiseden kurtuldu. Yemyeşil ağaçların dibinde çırılçıplak kalmıştı.

Delikanlı gözlerini bir kez daha nehirde gezdirdi. Nehrin sonsuz bedenini bir ten gibi kaplayan suyun üstüne sessizlik çökmüştü. Yüzeyde birbiri ardına genişleyerek gözden kaybolan daireler kurbağanın suya daldığı yeri belli ediyordu. Derken delikanlı suya girip karşı kıyıya doğru yüzmeye başladı ve kızın beyaz çıplak bedeni ağaç dallarının gölgesine çekildi.

José Saramago'nun Portekiz'de Salazar diktatörlüğü altında yaşadığı dönemde yazdığı öykülerden oluşan *Ölümlü Nesneler*, büyük ustanın dünya çapında ünlenmesini ve Nobel Ödülü'ne değer görülmesini sağlayan müthiş ironisinin, muazzam öngörüsünün ve zekice geliştirdiği özgün felsefi mantığının erken dönem örneklerini sunar.

KIRMIZIKEDİ
kirmizikedi.com
/kirmizikediyayinevi
/krmzkedikitap
/kirmizikediyayinevi

₺ 16
KDV muafiyeti uygulanmıştır

ISBN 978-605-298-280-8